

KRISTILEGUR ALGJÖRLEIKUR

FROM THE BOOKS OF
CARL A. DAHL
Univ. Minnesota, '29

GREINILEG SKÝRSLA

—UM—

KRISTILEGAN ALGJÖRLEIK

HEFIR

SÉRA JOHN WESLEY

SAMID SAMKVÆMT LÍFSREYNSLU OG ÞEKkingU OG BYGT Á RÖKUM
FYRIR ALGJÖRÐRI HELGAN.

ÞÝTT HEFIR ÚR ENSKU

ÞÓRA INGIBJÖRG INGJALDSDÓTTIR.

WINNIPEG, MAN.

1904.

„FORMÁLI

er lykill bóka“, segir máltækið, og er það sannmæli. Fyrir því ætla eg mér að láta hér nokkur orð frá mér, sem þýðanda, fylgja þessari þýðingu minni. Auðvitað er það nægilegt, að nafn höfundarins,— John Wesley,—stendur framan á bókinni. Það eitt, út af fyrir sig er næsta nóg meðmæling með henni. Hann er og verður hjá öllum þeim, sem eitthvað, meira eða minna, hafa eftir hann lesið, sú ógleymanlega, andlega stjarna, sem tindrar hátt á himni hinnar hreinu og falslausu trúar á Guð og mannkynsfrelsarann, Jesúm Krist. Fyrir hinum, sem eigi hafa neitt eftir hann lesið, ætla eg, að þessi bók auglýsi hann, þótt hún sé eigi lengri en hún er.

Hinn eini tilgangur minn með því, að snúa þessari bók á móðurmál mitt, var sá, að gjöra Guð dýrðlegan með því að útbreiða þann *fullkomna* frelsislærdóm, sem Guð frambyður oss öllum fyrir sinn blessaða son, Drottinn vorn Jesúm Krist, og sem vér getum meðtekið fyrir *einlæga* iðrun og *lífandi* trú á hann.

Sú elska, sem guð útheli í hjarta mitt fyrir heilagan anda sinn, sem hann gaf mér (Róm. 5, 5) þegar hann nam á braut mínar mörgu syndir og hreinsaði mig í blóði síns elskulega sonar, — sú elska knúði mig til þess að takast þetta verk á hendur. Löngunin til þess kviknaði í brjosti mínu eina þögula næturstund í síðastliðnum Marzmánuði (1903), einmitt þegar hugsanir mínar dvöldu svo sérstaklega við og hvíldu á þeim ritningargreinum, sem hljóða um kristilegan algjörleik. Nokkrar af þeim voru þessar: — „Enn framar heilsar yður Epafras, Krists þjón og landi yðar. Hann stríðir sífeldlega fyrir yður með bænnum, að þér megið stöðugir standa, *algjörðir* og *fullkomnir* í öllu því, sem guð vill“ (Kól. 4, 12). — „Öll ritning er innblásin af Guði og nytsöm til lærdóms, til sanufæringar gegn mótmælum, til leiðréttingar, til mentunar í réttlæti, svo Guðs maður sé *algjör* og til *alls* góðs verks hæfilegur“ (2. Tím. 3, 16–17). — „En vér tölum speki meðal hinna *fullkomnu*, en þó ekki speki þessarar aldar, eður þessarar aldar höfðingja, sem að engu verða, heldur kennum vér *speki Guðs leyndarráðs*, er áður var hulin, sem Guð hafði frá eilífu fyrirhugað *oss* til dýrðar“ (1. Kor. 2, 67). — Einkanlega fanst mér til um þessi orð Páls postula í Kól. 1, 28–29: „Þennan (Krist) boðum vér, með því vér áminnum sérhvern og fræðum sérhvern mann í allri speki, svo að vér getum leitt hvern mann *algjörvan* í Kristi fram (fyrir Guð). Til þess vinn eg og stríði, styrktur af hans krafti, er sýnir sig í mér völduglega kröftugan.“ — Þá fann eg til uppörvunar frá Guði til þess að reyna, frekar en nokkru sinni áður, til að vinna eftir þeim mætti, sem Guð gæfi mér, að hinu sama verki sem Páll vann að og sem hann talar um í áður greindu versi. Eg tók hvorki hold né blóð fyrir ráðgjafa, en lagði hönd á verkið í Drottins nafni, í fullu trausti þess að hann, sem hefði fengið mér þetta verk að vinna, mundi af náð sinni verða í mér veikri máttugur. Og á meðal minna kæru landa, Íslendinga, austan og vestan

hafs, fanst mér eg vinna bezt að þessu verki með því að koma þessari bók, sem hér birtist, fyrir sjónir þeirra á þeirra eigin tungumáli.

Að vísu álit eg óþarft að taka það hér fram, að þessi bók höndlar um hreinan kristindóm, bygðan á heilagri ritningu, og eins það, að hér er ekki kend önnur trú en Marteinn Lúter kendi, því að kjarninn er hinn sami, og alt hið göfugasta í vorri barnatrú er innifalið í þessu. Munurinn er að eins sá, að Lúter braut ísinn á móti páfavaldinu, en Wesley fór lengra, enda var hann síðar uppi.

Til sönnunar þessu set eg hér orð, tekin úr „Steven's History of Methodism“ Vol. I, Page 73, sem hljóða svo: — „Miðvikudagskveldið 24. Maí 1738 sótti Wesley samkomu, sem haldin var í Aldergates götu, þar sem leikmaður nokkur var að lesa formála eftir Marteinn Lúter fyrir bréfinu til Rómverja; þegar kl. var tæplega níu las ræðumaður skýringu Lúters á þeirri breytingu, sem heilagur andi verkar í mannshjartanu fyrir trúna á Jesúm Krist. 'Þá fann eg', segir Wesley, 'hjarta mitt innilega snortið af hita guðlegrar náðar. Eg fann, að eg treysti Kristi, Kristi einum tll þess að frelsa mig. Og eg fann, að hann gaf mér fullvissu fyrir því að hann hefði tekið í burtu mínar syndir, jafnvel mínar, og frelsað mig frá lögmáli syndar og dauða.'“

Til ennfrekari sönnunar eru orð úr barnalærdómsbók Helga sál. Hálfánarsonar—105 gr.: „Endurfæðingin er í því fólgin, að heilagur andi vekur *nýtt* líf í sálum vorum, svo að vér getum orðið *nýir* og *betri* menn“; 100. gr.: „Trúin er lifandi, þegar hún hefir þau áhrif, að vér aðhyllumst Krist af *hjarta* og verðum *nýir* og *betri* menn“, og 193. gr.: „Sannkristinn maður helgar Guði, eigi að eins hjarta sitt, heldur og *alla* hegðun sína til orða og verka. Hann lofar og ákallar Guð, bæði einslega og opinberlega, lýsir dásemdum hans í viðtali við aðra og kappkostar að gjöra *alt* Guði til dýrðar“.

Enn fremur segir Hallgrímur Pétursson: „Eilíft líf byrjar hver sá *hér*, *hreina* iðrun sem gerði“. „Hvar sú hin *hreina* iðrun er, er þar og *kvittan* synda“ o. s. frv.

Að svo mæltu læt eg þennan bækling í Drottins nafni frá mér fara, með þeirri einlægu bæn til Guðs, að hann megi verða til þess að glæða kristilegt trúarlíf meðal landa minna austan hafs og vestan, og að hver einasta sál mætti, fyrir einlæga iðrun og lifandi trú, af eigin reynslu fá lifandi sönnun fyrir hinum mikla, göfuga og guðdómlega sannleika, sem þessi bók hefir að geyma, og af honum aftur finna, „hve sætur Drottinn er“. Þá er tilgangi mínum náð, fyrirhöfn mín ríkulega goldin.

Herra Sigurður Júlíus Jóhannesson hefir þýtt kvæðin í þessari bók og kann eg honum alúðarþakkir fyrir. En séra Bjarni Þórarinsson hefir leiðbeint mér með þýðinguna á hinni óbundnu ræðu og er eg honum einnig þakklát fyrir það.

Náð og friður Drottins sé svo með öllum lesendum og heyrendum, í Jesú nafni.

Winnipeg, í Febrúarmánuði 1904.

ÞÓRA INGIBJÖRG INGJALDSDÓTTIR.

GREINILEG SKÝRSLA

—UM—

KRISTILEGAN ALGJÖRLEIK

Eftir séra John Wesley.

1. Það, sem eg ætla mér að gjöra, í þeim blöðum, sem hér fara á eftir, er það, að skýra frá þeim sporum, sem eg gekk, þangað til eg tók á móti lærdóminum um Jesúm Krist — eða með öðrum orðum — lærdóminum um *algjöra fullkomnun*. Þetta er eg skyldugur um, öllum þeim hluta mannkynsins, sem heita *hugsandi menn*, þeim mönnum, sem þrá að þekkja allan sannleikann í Kristi. Þessum mönnum vildi eg berlega skýra þetta málefni, eins og það er, og reyna að sýna þeim fram á, *hvernig* eg trúði og *hversvegna* eg trúði því, sem eg trúði.

2. Árið 1725 var eg 23 ára að aldri; auðnaðist mér þá að lesa bók eptir Taylor biskup: „Reglur og ástundun í heilögu líferni og heilögu andláti“. Við lestur þessarar bókar varð eg sumstaðar öldugis gagntekinn. Einkanlega fanst mér mest um þann kafla, sem hljóðar um „einlægni í áformum“. Samhliða þessu einsetti eg mér þá, að helga Guði gjörvalt líf mitt, allar mínar hugsanir, orð og gjörðir. Eg var svo fullviss um, að það var ekkert um annað að gjöra, fullviss um það, að enginn meðalvegur var til, eg yrði að fórna Guði öllu mínu lífi (ekki einstökum hlutum þess) eða gefa alt mitt líf sjálfum mér og þar af leiðandi djöflinum.

Getur nú nokkur alvörugefinn eða hugsandi maður efast um þetta? Getur nokkur maður fundið meðalveg milli þess, að þjóna Guði og þjóna djöflinum?

3. Árið 1726 varð eg svo heppinn að sjá bók eftir herra Kempis, sem heitir: „Fyrirmynd kristins manns“. Eðli og þýðing innvortis guðsdýrkunar, komin beint frá hjartanu, sá eg þá í bjartara og sterkara ljósi en nokkru sinni áður. Eg sá þá, að þótt eg gæfi guði jafnvel allt mitt líf, gangandi að því vísu, að mér væri það auðið, þá yrði þetta árangurslaust fyrir mig, nema því að eins, að eg gæfi honum hjarta mitt —já, *alt* mitt hjarta. Eg sá þá svo glögt, að einbeittur ásetningur og hrein elska, einn tilgangur, fagur og góður, í öllu, sem vér tölum og gjörum, ein löngun, stjórnandi öllum vorum geðshræringum, eru vissulega vængir sálarinnar, sem hefja hana upp í hæðirnar til Guðs og að án þeirra vængja megum vér aldrei vera.

4. Einu eða tveimur árum síðar fékk eg bók eftir hr. Law, um „Kristilegan algjörleik“ og „alvarlega köllun“. Þessi rit sannfærðu mig, betur en nokkru sinni áður, um það, að það er gjörsamlega ómögulegt, að vera *hálf-kristinn* maður. Eg einsetti mér þá, með aðstoð Guðs náðar (því að eg fann, að það var lífs-spursmál), að vera algjörlega helgaður Guði, að gefa honum *alla* mína sál, *allan* minn líkama, *öll* mín efni og ráð.

Getur nú nokkur hugsandi maður sagt, að hér sé of langt farið? Dirfist nokkur maður að ganga fram og segja, að það sé ósanngjarnt, að gefa Kristi alt, sem vér *eigum* og alt, sem vér *erum*, honum, sem gaf sig sjálfan í dauðann fyrir oss? Eða, á hann minna skilið?

5. Árið 1729 tók eg ekki einungis að *lesa* biblíuna—heldur einnig að rannsaka djúp hennar af alefli. Eg fann, að hún var ein og ekkert annað djúp sannleikans, og fann þar fyrirmynd fyrir hreinskilinni guðsdýrkun. Við þennan lestur sá eg í æ skærara og skærara ljósi, hve óumræðilega nauðsynlegt það er, að hafa „sama lunderni, sem var í Jesú Kristi“, og að breyta eins og hann breytti, ekki að eins að hafa í

sumu lunderni hans, heldur *alt* það lunderni, sem var í honum, og að ganga, eins og hann gekk, ekki að nokkru leyti, heldur í *öllum* hlutum. Í þessu ljósi skoðaði eg guðsdýrkunina: Að fylgja Kristi eftir, að hegða oss eftir dæmi meistarans, innvortis og útvortis. Og ekkert óttaðist eg fremur en það, að eg kynni að bregða út af þessu gagnvart sjálfum mér eða öðrum mönnum, að eg myndi koma öðruvísi til dyra, en hinn hágöfugi meistari minn og fyrirmynd hafði gefið mér reglur fyrir.

RÆÐA UM „UMSKURN HJARTANS“; HALDIN FYRIR
HÁSKÓLANUM Í ÖXNAFURÐU.

6. Hinn 1. Janúar 1733 prédikaði eg í St. Mary kirkjunni fyrir háskólanum í Öxnafurðu og lagði út af „Umskurn hjartans“. Fórust mér þá orð á þessa leið: —, „Það er það sálareinkenni, sem heilög ritning kallar heilagleika og sem heldur því beint fram, að vera hreinsaður af syndinni, frá allri ‘saurgan holdsins og andans’ 2. Kor. 7, 1; og þar af leiðandi, *að* hafa þær dygðir drottandi í hjarta sér, sem voru í Jesú Kristi, *að* vera ‘endurnýjaður í anda hugskots síns’, *að* vera ‘fullkominn, eins og Faðirinn á himnum er fullkominn’.“

Í sömu ræðu tók eg þetta fram: „Elskan er uppfylling lögmálsins og endir boðorðanna. Hún er ekki einungis það fyrsta og helzta boðorð, heldur eru öll boðorðin falin í henni. Hvað réttvíst er, hvað skírlift er, hvað dygðugt er, hvað lofsvert er— þetta alt er falið í þessu eina orði: *elska*. Í þessu er fullkomnun, dýrð og sæla. Hið konunglega boðorð himins og jarðar er þetta: Þú átt að elska Drottin Guð þinn af *öllu* hjarta, *allri* sálu og *öllum* mætti og *öllum* huga. Hið eina góða og fullkomna á að vera yðar mark og mið. Það eitt eigið þér að girnast vegna hins góða, sem í því er fólgið, sem sé, að gleðjast í honum, sem einn er alt í öllu. Það er ein sæla, sem þér

eigið að sækjast eftir fyrir sálir yðar, og hún er sameining við hann sem skapara yðar og að hafa innilegt 'samfélag við Föðurinn og Soninn', vera sameinaðir þeim í 'eining andans'. Einn ásetningur eigið þér að hafa fram í dauðann, þann, að fagna í Guði, gleðjast í honum um tíma og eilífð. Sækist því að eins eftir öðrum hlutum, að þeir hjálpi yður í þessu efni. 'Elskið skepnuna að eins í skaparanum'. Látið þetta vera yðar dýrðlegasta augnamið við hvert fótímál. Látið hverja elskutilfinning, hugsun, orð og athöfn lúta þessu. Hvað svo sem þér þráið og hvað sem þér óttist, hvað svo sem þér veljið eða hafnið, hvað sem þér hugsið, talið eða gjörið, þá sjáið svo um, að alt stuðli að því, að efla yðar sælu í Guði, sem er hin eina byrjun og endir tilveru yðar. "

Eg endaði ræðu mína með þessum orðum: „Þetta er aðal-innihald og kjarni hins fullkomna lögmáls: umskurn hjartans. Látum andann snúa aftur til Guðs, sem gaf hann, með öllu því elskuverða, sem andanum heyrir til. Aðrar fórnir vill Guð ekki. Lifandi fórn hjartans hefir hann eina kosið. Sendum Guði þessa fórn, fyrir aðstoð Jesú Krists, í brennandi logum heilagrar elsku. Og leyfum engri skepnu hlutdeild í því, sem honum heyrir til, því að hann er vandlátur Guð. Hásæti sitt vill hann eiga einn, óskift. Hann leyfir engum að ríkja með sér. Hafið Guð fyrir augum í öllu, sem þér áformið og þráið. Þannig breyttu þau Guðs börn, sem tala til vor á þessa leið frá gröfum sínum: Lifum eigi til annars en þess, að vegsama nafn Drottins. Látum allar hugsanir, orð og gjörðir vera honum til dýrðar. Látum sál vora vera svo fulla af hreinni og algjörðri elsku til hans, að vér elskum ekkert nema aðeins fyrir hans sakir. Ásetningur hjartans sé flekklaus og það augnamið vort sé stöðugt og staðfast, að vegsama hann í öllum hlutum. Þá fyrst—en ekki fyrr—er það sama lunderni í oss, sem var í Jesú kristi, þegar vér æskjum einskis,

nema í sambandi við hann og með tilliti til hans, þegar hjartað þráir, tungan talar, eða höndin vinnur, og beygjum oss í hvívetna, með undirgefni, undir vilja hans. Þá miðar hugsun vor, tal eða breytni eigi að því, að láta eftir vorum óskum, hvort sem vér etum eða drekkum, eða hvað helzt, sem vér höfumst að, heldur er öll vor stefna sú, að gjöra Guð dýrðlegan.“

Þess er vert að geta, að þessi ræða er sú fyrsta af öllum mínum ræðum, sem gefin var út á prenti. Og þetta var það álit, sem eg þá hafði á guðsdýrkun og sem eg jafnframt ekki hikaði mér þá við að nefna: *fullkomnun*, eða: *algjörleik*. Þetta er skoðun mín á þessu. Hér er engu við að bæta, ekkert heldur úr að fella. Og hvað er það nú í þessu, sem nokkur skyni borinn maður, er trúir biblíunni, getur vefengt? Hver getur mælt á móti þessu, nema um leið að mótmæla heilagri ritningu? Hver getur dregið úr þessu, nema því að eins, að draga frá guðs orði? Þessari skoðun hélt bróðir minn og eg fram (ásamt stórum flokki af göfugum mönnum, ungum og uppnennandi, sem í háði voru nefndir *Methodistar*) þangað til við sigldum til Ameríku, seint á árinu 1735. Það var næsta ár á eftir að eg dvaldi í Savannah, að eg reit þessi vers, sem hér fara á eftir :

Sé nokkuð til, sem heimtar hlut
í hjarta mínu, gagnstætt þér,
þá hrek það brött og bú þú einn
í bæring hverri, sem þar er.

Í byrjun ársins 1738, á leiðinni aftur þaðan, brauzt tilfinning hjarta míns fram í þannig lagaðri andvarpan:

Ó, gef að engu verði vært
í vitund minni, nema því,
sem lýsir ástarljós þitt skært,
því líf mitt alt sé fágað í;
það helgi athöfn, hugsun, mál,
frá heimsins eldi bjargi sál.

Eg hefi aldrei heyrt, að nokkur maður hafi haft á móti þessu. Og—í sannleika—hver getur það? Er ekki þetta sú tilfinning, sem ekki að eins hreifir sér í brjósti hvers trúaðs manns, heldur og hvers þess manns, sem er sannarlega vaknaður af svefni syndanna? Og hvað hefi eg alt fram á þennan dag skrifað, sem er öflugra eða greinilegra?

8. Í næsta Ágústmánuði á eftir átti eg langt samtal við Arvid Gradin á Þýzkalandi. Þegar hann hafði sagt mér frá sinni eigin reynslu í þessu efni, bað eg hann að gefa mér skriflega og ákveðna skýringu yfir það, hvað væri „örugg og viss trú“. Hann skýrði það með þessum orðum:

„Hvíld í blóði Krists; óbifanlegt traust á Guði og fullvissa um velþóknun hans og náð, sálarfriður á æðsta stigi, kyrð og rósemi hjartans, samfara fjarlægð frá öllum holdlegum fýsnum og burtvikningu syndanna, einnig þeirra, er í hjartanu búa.“

Þetta var sú fyrsta skýring, er eg hafði fengið frá nokkrum manni á því, sem eg sjálfur hafði áður fengið fullvissu fyrir af guðs orði og beðist fyrir um (í hópi litlu vinanna minna) og verið að vonast eftir um nokkurra ára tíma.

9. Árið 1739 gáfum við bræður út hefti, sem hét: „Sálmar og andleg kvæði.“ Í mörgum þeirra koma fram í skýrum og öflugum orðum skoðanir okkar og tilfinningar. T. d. á bls. 25:

Vors eðlis stefnu allri breyt;
í öllu', er gjörum vér,
þú verðir alt — þín ást vort ljós
og eilíf dýrð sé þér.

Þá heilbrigð skynjan lýsir leið;
við ljósheim jörð vor bindst,
oss þangað öllum gata' er greið,
er guð í öllu finnst.

Að vopni, Drottinn, veit mér kraft þíns anda,
að vinna það, sem heimtar köllum mín
í þínu nafni. Lát mig verk míu vanda
og verði sérhver hugsun fórn til þín;
og hjartað vermt af ástareldi þínum
og öll mín vera birti kærleik þinn,
og bú þú sjálfur, Guð, í gjörðum mínum
og gef að ekkert skyggi huga minn. 122. bls.

Og sál míu stöðugt vinni' að vegsemd þinni
og verji þér til dýrðar hverri stund,
og þú sért einn í allri hugsun minni
og alt sé falið þinni sterku mund.
Ef hjartað berst í leit að svölun sinni,
það sökka lát í kærleiksskáutið þitt,
og gef að það, sem daggardropi finni
í djúpi verndað frumleikseðli sitt. 125. bls.

Þú himneski Adam! Guðs eingetni son!
Þú algóða vera! Líkan þér
mig gjörðu, og anda minn allan fyll,
lát eilífan kraft þinn búa' í mér. 153. bls.

Það væri auðvelt að taka hér fram fleiri greinar,
máli okkar til sönnunar. En þetta nægir, til þess að
sanna okkar hiklausu skoðun og tilfinning.

HINN FYRSTI BÆKLINGUR, ER HANN RITAÐI UM KRISTILEGAN ALGJÖRLEIK.

10. Hið fyrsta smárit, er eg ritaði, sérstaklega um
þetta efni, kom síðari hluta þessa sama árs. Og til
þess að engir yrðu því mótfallnir áður en þeir sæju
ritið og læsu það, þá gaf eg því þá óhlutdrægu fyrir-
sögn: „Einkenni Methodista“ (The Character of a
Methodist). Í þessu riti dró eg fram lýsingu á full-
komlega sannkristnum manni. Eg setti þessi orð
sem einkunnarorð fyrir ritinu: „Ekki eins og eg hafi
nú þegar höndlað hnossið“ Eg bæti hér við dálitl-
um kafla án nokkurra breytinga:

„Methodisti er sá, sem elskar Drottin sinn Guð af

öllu hjarta, allri sálu og öllum huga og öllum mætti. Guð er fögnuður hjarta hans, einlæg þrá hans sálar, er hrópar án afláts: 'Hvern hefi eg í himninum nema þig og það er enginn á jörðu, sem eg þrái nema þig, þig, minn Guð og mitt alt! Þú ert styrkleiki hjarta míns og mitt hlutskifti að eilífu!' Hann er því sæll í Guði—já æfinlega sæll, því að hann hefir í Guði 'lind uppsprettandi til eilífs lífs' (Jóh. 4, 14), sem fyllir hans sál með friði og fögnuði. Hann gleðst ávalt, svo að út af hans bikar rennur, því að 'fullkomin elska hefir útrekið allan ótta' (1. Jóh. 4, 18). -- Já, hans fögnuður er fullkominn og hann hrópar af insta grunni hjartans: 'Lofaður sé Guð, faðir Drottins vors Jesú Krists, sem fyrir upprisu Jesú Krists frá dauðum hefir, eftir mikilli miskunn sinni, endurtætt mig til lifandi vonar, til hluttekningar í þeirri arfleið, sem mér er geymd á himnum og óforgengileg er, flekklaus og aldrei fölnar' (1. Pét. 1, 3—4).

Og sá, sem hefir þessa ódauðleikans von og vissu, þakkar Guði fyrir alla hluti (hvað svo sem það er), vitandi, að þetta er vilji Guðs í Jesú Kristi, gagnvart honum sjálfum. Hann meðtekur því alt með gleði frá hans hendi, segjandi: 'Góður er vilji Guðs'; og hann vegsamar Drottins nafn, hvort sem hann heldur gefur eða sviftir. Bæði í meðlæti og mótlæti, heilbrigði eða vanheilsu, lífi eða dauða, þakkar hann Guði af öllu hjarta—honum, sem öllu stýrir til góðs og í hvers hendur hann hefir algjörlega falið líf og sál, svo sem í hendur trúfasts skapara. Hann er þess vegna ekki hugsjúkur um neitt, því að hann hefir varpað allri sinni áhyggju upp á hann, sem ber umhyggju fyrir honum; og í öllum hlutum reiðir hann sig á Drottin og 'lætur sínar óskir koma fyrir Guð með þakkargjörð'. Hann biðst sannlega fyrir án afláts og hans hjartans mál er ávalt þetta: 'Til þín stefnir mitt mál, þótt varirnar ekki bærisk; jafnvel með þögninni tala eg við þig'. Hann lyftir stöðugt

hjarta sínu til Guðs, hvar sem hann er staddur. Frá þessu lætur hann engan mann og engan hlut gleppa sig. Í einveru og fjölmenni, í tómstundum eða við vinnu sína og í samræðum við aðra, er hjarta hans ávalt hjá Guði. Hvort sem hann hvílist eða starfar, er hugurinn ávalt hjá Guði. Hann gengur stöðugt með Guði, missir aldrei sjónar á honum, sér með andans augum þann, sem ósýnilegur er jarðneskum augum. Og af því hann elskar Guð, elskar hann einnig náungann eins og sjálfan sig. Hann elskar óvini sína, já, meira að segja, óvini guðs. Og sé það eigi í hans valdi, að gjöra þeim gott, sem hann hata, þá hættir hann þó ekki að biðja fyrir þeim og það þótt þeir haldi áfram að ofsækja hann og fyrirhlíta kærleika hans.

Þetta er honum eiginlegt af því, að hann er hrein-hjartaður. Kærleikurinn hefir hreinsað hjarta hans frá allri öfund, reiði ilsku og hverri annarri kærleiks-snauðri tilfinning; hann hefir íklæðst 'hjartgróinni meðaumkun, góðvild, lítillæti, hógværð, langlundar-geði' (Kól. 3, 12). Og, vissulega er þá, frá hans hálfu, burt rýmt öllu því, sem vakið getur deilur. Enginn getur tekið frá honum það, sem hann þráir, því að hann 'elskar ekki heiminn, ekki heldur þá hluti, sem í honum eru' (1. Jóh. 2, 15). Til guðs stefnir öll hans þrá.

Samfara þessari einu þrá hjartans, er það eitt áform lífs hans, að gjöra ekki sinn vilja, heldur vilja hans, sem sendi hann. Hans eina áform, ávalt og á öllum stöðum, er það, að þóknast ekki sjálfum sér, heldur honum, sem sála hans elskar. Hann hefir heilskygnt auga og þess vegna er gjörvallur líkami hans fullur af ljósi, eins og þá er bjart ljós ljómar upp húsið. Guð er einvaldur; alt það, sem í sálinni býr, er heilagleiki Guðs. Það er engin hræring hjartans nema sú ein, sem er samboðin hans vilja. Hver hugsun stefnir til hans, undirgefín lögmáli Krists.

„Og tréð þekkist af ávöxtum þess. Því að um leið

og hann elskar Guð, hlýðir hann boðorðum hans, ekki að eins sumum eða flestum þeirra, heldur öllum, smáum og stórum, undantekningarlaust. Hann lætur sér ekki nægja, að halda alt lögmálið, að undanteknu einu boðorði þess, heldur hefir hann, með tilliti til hlýðni við þau öll, óflekkaða samvitzku fyrir guði og mönnum. Hann forðast alt það, sem Guð bannar, en gjörir alt það, sem guð býður. Hann gengur veg Guðs boðorða, af því að Guð hefir frelsað sál hans frá syndunum. Þetta er hans hrósun og gleði. Hans daglega heiðurs-kóróna er, að gjöra vilja Guðs á jörðunni, eins og hann er framkvæmdur á himnum. Samkvæmt þessu heldur hann af öllum kröftum öll Guðs boðorð. Því að hlýðni hans er samsvarandi elsku hans, þeirri elsku, sem hlýðni hans er sprottin af. Og af því að hann elskar guð af öllu hjarta, þjónar hann honum af öllum mætti. Hann 'fram selur stöðugt sál og líkama, svo sem fórn lifandi, helga, Guði þóknanlega' (Róm. 12, 1). Hann helgar Guði skilmálalaust alt það, sem hann *í* og alt það, sem hann *er*. Öllum sínum gáfum og öllum sínum lífs- og sálar-kröftum ver hann samkvæmt vilja meistara síns.

„Af þessu leiðir það, að alt, sem hann gjörir, verður Guði til dýrðar. Og hann nær algjörlega þessu takmarki; því að, hvort sem hann er 'í værð eða verki', eða á bæn til Guðs, miðar alt að því, að komast svona langt. Hvort sem hann er úti eða inni, hvað sem hann talar eða gjörir, miðar alt að þessu eina lífs-spursmáli, að gjöra Guð dýrðlegan, með því að útbreiða hans frið og velþóknun á meðal mannanna. Hans eina lífsregla er þetta: 'Hvað helst, sem þér aðhafist í orði eða verki, þá gjörið það alt í nafni Drottins Jesú, þakkandi Guði föður fyrir hann' Kól. 3, 17.

„Eigi hamlar aldarháttur heimsins honum frá því, að renna þolgóður það skeið, sem honum er fyrir sett. Hann safnar sér eigi fjársjóðum á jörðu. Hann er jafn-langt frá því, að leggja nokkrum manni ilt til og

að segja ósatt um nokkurn mann. Hann talar eigi ósæmileg orð um nokkurn mann; kærleikurinn aftrar honum þess. Engin ónytju-mælgí eða fúlyrði fara út af hans munni, 'heldur það sem gott er til þarflegrar uppbyggingar svo það komi sér vel hjá þeim, sem heyra' (Ef. 4, 29). 'Hvað skírlíft er, hvað elskuvert er eða gott afspurnar', það hugsar hann, talar og gjörir. Þannig prýðir hann 'lærdóm Guðs vors frelsara í öllum greinum'“ (Tít. 2, 10).

Með þessum orðum gjörði eg grein fyrir skoðun minni á kristilegum algjörleik. En liggur það eigi í augum uppi, (1) að þetta var mark og mið mitt frá árinu 1725; enn betur styrktist eg í þessari skoðun frá árinu 1730, þegar eg varð fyrst *homo unius libri* (einnar bókar maður). Því að þá var eg kominn svo langt, að allar bækur voru mér lítilsvirði nema biblían ein. (2) Er það líka ekki auðsætt, að þetta er hin sama kenning, sem eg trúi og kenni nú, þann dag í dag; án þess að bæta neinu við þá innvortis eða útvortis guðsdýrkun, sem eg hélt fram fyrir 30 árum? Og þetta er hið sama, sem eg frá þeim tíma hef kent og alt fram á þennan dag, eins og sérhver sanngjarn maður getur séð á eftirfylgjandi útdrætti.

II. Eg veit ekki til, að nein rithöfundur hafi mótmælt þessum smáritum alt fram á þennan dag. Og svo liðu tímar fram, að enginn mælti á móti þeim, í öllu falli enginn hugsandi maður. Þó kom að því, að mótbárur risu á móti þessu og það frá þeim mönnum, sem kalla sig trúmenn. Og það furðaði mig mest. Mótbáran var eigi í þá átt, að eg útskýrði orðið „fullkomnun“ rangt, heldur báru þeir það fyrir sig, „að engin fullkomnun væri til í þessu lífi“. Og með mestu ákefð ofsóttu þeir okkur bræður fyrir það, að halda þessari skoðun fram. Við áttum naumast von á svona harðri ofsókn frá þeirra hendi, einkanlega vegna þess, að við höldum svo ótvírætt fram réttlætningunni af trúnni og tileinkuðum Guði einum afdrátt-

arlaust gjörvalla sáluhjálp mannsins. En mest undraði mig það, að þeir báru það á okkur, að við vanvirtum Krist með því að staðhæfa, að hann frelsaði manninn algjörlega frá allri synd, að hann ætti sér ríki í hjartanu og sæti þar einn að völdum.

RÆÐA WESLEYES UM KRISTILEGAN ALGJÖRLEIK.

12. Eg ætla, að það hafi verið síðari hluta ársins 1740, sem við Dr. Gibson áttum tal saman. Hann var þá biskup í Lundúnaborg í „hvítu höllinni“. Hann spurði mig hvað eg ætti við, er eg talaði um kristilega fullkomnun. Eg sagði honum það afdráttarlaust og hreinskilnislega. Þegar eg endaði tal mitt sagði hann: „Herra Wesley, ef þetta er það, sem þér kallið kristilegan algjörleik, þá kunngjörð þann lærdóm um heim allan. Ef nokkur maður er sá, sem vefengt getur þessa skoðun yðar, þá fari hann leiðar sinnar.“ „Já, herra minn, það skal eg gjöra“, mælti eg, og samkvæmt þessu ritaði eg og gaf út á prenti ræðuna um hinn kristilega algjörleik.

Í þessari ræðu reyndi eg til að sýna fram á, (1) í hverjum skilningi sannkristnir menn séu ekki fullkomnir og (2) í hverjum skilningi þeir séu það.

„Í fyrsta lagi, í hverjum skilningi þeir eru *eigi* fullkomnir. Þeir eru ekki fullkomnir í þekkingu. Þeim t. d. skjátlást. Vér getum ekki búist við því, að nokkur maður sé óskeikull, frekar en því, að hann sé alskygn. Þeir eru eigi lausir við óstyrkleik, svo sem skilningsdeyfð né óreglulegan glöggleik í hugsunarhætti. Í annan stað eru orðatiltæki þeirra eigi við-eigandi og framburður þeirra eigi nógu víðfeldinn; þar að auk koma fyrir hjá þeim æði-margir gallar, bæði í orðum og framgangsmáta. Enginn er laus við þessa galla, fyr en 'andinn fer til Guðs, sem gaf hann'. Fyr getum vér heldur eigi búist við, að verða lausir við freistingar, því að 'þjónninn er ekki meiri húsbónda sínum'. Í þessum skilningi er því engin al-

gjör fullkomnnun á þessari jörð. Fullkomleikinn á sér engin takmörk; á hverju stigi, sem hann er, getur hann orðið meiri.

Í öðru lagi: Í hverjum skilningi eru þá mennirnir fullkomnir? Heyrið nú! Vér erum hér eigi að tala um þá, sem eru börn í Kristi, heldur um þá, sem eru þroskaðir í honum. En jafnvel þeir, sem eru börn í Kristi, eru þó svo fullkomnir, að þeir drýgja ekki synd. Það sannar postulinn Jóhannes. Og það er eigi hægt að hrekja það með dæmum úr gamla testamentinu. Því að jafnvel þótt þeir helgustu menn af hinum fornu Gyðingum drýgðu stundum synd, þá er eigi með því sagt, að 'allir kristnir menn verði að lifa í synd til æfiloka'.

En segir eigi ritningin, að réttlátur maður syndgi sjö sinnum á dag? Nei, hún gjörir það eigi. Hún segir aðeins: 'Réttlátur maður fellur sjö sinnum'. En þetta er alt annað. Því að, í fyrsta lagi standa orðin: *á dag*, eigi í textanum, og í öðru lagi er alls eigi talað um, *að falla í synd*. Það sem átt er við á þessum stað er það, að *verða fyrir* (falla í) *tímanlegum þrautum*.

En Salómon segir á öðrum stað: 'Það er enginn sá maður til, að hann eigi syndgi'. Ef til vill hefir það verið svo á dögum Salómons. Og frá dögum Salómons til Krists var enginn maður sá til, er eigi syndgaði. En hvernig sem ástand þeirra manna var, er undir lögmálinu voru, þá megum vér fortakslaust fullyrða með postulanum Jóhannesi, að síðan evangelíum var gefið, 'vitum vér, að hver, sem af Guði er fæddur, syndgar ekki' (1. Jóh. 5, 18).

Blessun sú, sem kristnir menn verða sérstaklega aðnjótandi, má engan veginn dæmast eftir þeirri skýringu, sem gamla testamentið tileinkar þeim, sem undir lögmálinu voru; þar eð fylling tímans er nú komin og heilagur andi þegar veittur mönnunum fyrir opinberun

Jesú Krists. Guðs ríki er nú stofnsett á jörðu. Um það ríki talar Guðs andi, er hann segir (svo fjarri er Davíð því að vera fyrirmynd í kristilegri fullkomnun): 'Sá, sem er lítill meðal þeirra, skal á þeim degi verða önnur eins hetja og Davíð, og Davíðs ætt eins og engill Drottins (sá er forðum gekk) á undan þeim' (Sak. 12, 8). En sjálfir postularnir drýgðu synd, Pétur með yfirhilmung og Páll með misklíð sinni við Barnabas. Látum nú vera, að svona hafi verið; en vilt þú þá segja, að af því að tveir af postulunum drýgðu einu sinni synd, þá hljóti allir kristnir menn á öllum öldum að syndga, svo lengi sem þeir lifa? Nei, Guð forði oss frá, að tala svona! Þeir voru eigi nauðbeygðir til að syndga; Guðs náð var þeim vissulega nægileg, eins og hún er oss öllum, alt fram á þennan dag.

En postulinn Jakob segir: 'Allir hrösum vér margfaldlega'. Þetta er satt. En um hverja er hann hér að tala? Auðvitað um þá mörgu kennifeður, sem eigi höfðu umboð frá Guði; hann átti ekki við sjálfan sig eða neinn annan sannkristinn mann. Það, að með orðinu *vér*, sem á þeim tímum var bæði í Guðs orði og verzlegum ritum notað sem samlíkingarorð, gat postulinn með engu móti átt við sjálfan sig, eða neinn annan sannkristinn mann, sést bezt af 9. versinu: 'með henni' (tungunni) 'vegsömum vér Guð, og með henni formælum vér mönnunum'. Vissulega gjörum vér postularnir, vér trúmennirnir það eigi! Í öðru lagi sést það á orðunum, sem á undan ganga: 'Verið ekki, bræður mínir, margir kennifeður, með því að þér vitið, að vér munum fá þyngri dóm. Því að allir hrösum vér margfaldlega'. *Vér! Hverjir?* Ekki postularnir eða neinn sannkristinn maður, heldur þeir, sem þyngri dómi áttu að sæta, vegna hinna mörgu afbrota þeirra. Nei, í þriðja lagi sannar versið sjálft: 'allir hrösum vér margfaldlega', það, að þessi orð verða eigi höfð um alla menn, né alla sannkristna, því að strax á eftir er talað um mann, sem ekki hrasar,

eins og orðið *vér*, sem fyrst var minnst á, gjörði. Þessi maður er greindur frá öðrum og kallaður 'fullkominn maður'.

En postulinn Jóhannes segir sjálfur: 'Ef vér segjum: vér höfum ekki synd, þá svikjum vér sjálfa oss'; og 'ef vér segjum, að vér höfum ekki syndgað, þá gjörum vér hann að lygara og hans orð er ekki í oss' (1. Jóh. 1, 8–9).

Svar mitt við þessu er svo: (1) Tíunda versioð skýrir hið áttunda: 'Ef vér segjum: vér höfum ekki synd' í 8. versinu, þá er það skýrt í 10. versinu með orðunum: 'Ef vér segjum: vér höfum ekki syndgað'. [2] Atriðið, sem vér erum að hugleiða, er ekki það, hvort vér höfum eða höfum ekki syndgað hingað til. Spurningin er að eins um það, hvort vér syndgum nú, og hvorugt þessara versa sannar það. [3] 9. versioð skýrir bæði hið 8. og 10.: 'En ef vér viðurkennum syndir vorar, þá er hann' [Guð] 'trúfastur og réttvís, svo að hann fyrirgefur oss syndirnar og hreinsar oss frá öllu ranglæti' [1. Jóh. 1, 9]. Það er sama sem hann segði: 'Eg hefi áður fullyrt, að blóð Jesú Krists hreinsi oss frá allri synd'. Og enginn getur sagt: 'Eg þarf þess eigi við; eg hefi enga synd til, er eg þurfi að hreinsast frá'. Ef vér segjum, að vér höfum ekki synd, þ. e.: drýgt synd, svikjum vér sjálfa oss og gjörum Guð að lygara. En ef vér viðurkennum vorar syndir, þá er Guð trúfastur og réttvís, eigi að eins í því, að fyrirgefa oss syndirnar, heldur og í því, að hreinsa oss frá öllu ranglæti, svo að vér þurfum eigi að syndga framar. — Það er þess vegna samkvæmt kenningu postulans Jóhannesar og sömuleiðis þeirri hugsunarstefnu, sem gengur í gegn um alt nýja testamentið, að vér gefum fortakslaust þennan úrskurð: Sannkristinn maður er fullkominn, að svo miklu leyti að hann drýgir ekki synd.

Þetta eru þeir dýrðlegu yfirburðir hvers kristins manns — já, og það þótt hann sé að eins barn í

Kristi. En það er að eins um þá, sem eru fullorðnir í Kristi, að vér getum sagt, að þeir séu svo fullkomnir, að vera lausir við allar illar hugsanir og geðshræringar. Vitanlega. Því að, hvaðan ættu þær að koma? Því að, innan að frá hjarta mannsins koma illar hugsanir, ef þær á annað borð koma. Ef hjartað er því eigi lengur ilt, þá geta eigi framar illar hugsanir þaðan komið; því að 'gott tré getur eigi borið vondan ávöxt'.

Og jafnhliða þessu eru þeir einnig lausir við illar geðshræringar. Þeir geta sagt með Páli postula: 'Eg er krossfestur með Kristi; eg lifi, þó ekki eg, heldur lifir Kristur í mér' (Gal. 2, 20). Þetta eru orð, sem berlega lýsa lausn mannsins bæði frá innvortis og útvortis syndum. Þessi orð: 'eg lifi ekki', sanna, að hinn gamli maður hans, þ. e.: hans synduga eðli, er algjörlega burt hreinsað. 'Heldur lifir Kristur í mér'; þar af leiðir, að í honum lifir alt heilagt, réttvíst og gott. Auðvitað. Hvorttveggja þetta: 'Kristur lifir í mér' og 'eg lifi ekki framar', er óaðskiljanlegt. Því að, hvaða samfélag hefir ljósið við myrkrið?, 'Kristur við Belíal'? (2. Kor. 6, 14–15). Hann, sem lifir í þessum sannkristnu mönnum, hann hefir hreinsað þeirra hjörtu fyrir trúna (Post. Gj. 15, 9), og það svo, að sá, sem hefir Krist,—von dýrðarinnar,—í sér ríkjandi, hann hreinsar sjálfan sig, eins og hann (Kristur) er hreinn (1. Jóh. 3, 3). Hann er hreinsaður frá stærilæti, því að Kristur var af hjarta lítillátur. Hann er hreinsaður frá eigingirni, því að Kristur girntist að eins að gjöra vilja föðursins, og hann er hreinsaður frá reiði í orðsins venjulegu merkingu, því að Kristur var hógvær. Eg sagði, 'í orðsins venjulegu merkingu', því Kristur reiðist *syndinni*, þótt hann angrist yfir *syndaranum*. Hann fyrirlítur alla óhlýðni gagnvart Guði, þótt hann aumki syndarann. Svona fullkomið frelsi veitir Jesús sínum trúuðu, að hann frelsar þá, eigi að eins frá verknaðarsyndum, heldur einn-

ig frá erfðasyndinni. 'Satt er þetta', segja sumir menn, 'en hann gjörir þetta eigi í þessu lífi'. Postulinn Jóhannes segir þó: 'Í því sýnir það sig, að elskan með oss er fullkomin, að vér höfum djörfung á degi dómsins. Því að eins og hann (Kristur) er, eins erum vér einnig í heimi þessum' (1. Jóh. 4, 17). Því verður eigi móti mælt, að postulinn á hér við sjálfan sig og þá aðra lifandi, sannkristnu menn, er hann segir með berum orðum um, að þeir séu eins og meistari þeirra, ekki að eins í dauðanum eða eftir dauðann, heldur og hér í heimi.

Samhljóða þessu eru orð Jóhannesar í 1. kapitula: 'Guð er ljós og ekkert myrkur er í honum. Ef vér framgöngum í ljósinu, eins og hann er í ljósinu, þá höfum vér samfélag innbyrðis og blóðið Jesú Krists, hans sonar, hreinsar oss af allri synd' (1. Jóh. 1, 7). Og aftur: 'Ef vér viðurkennum vorar syndir, þá er hann trúfastur og réttvís, svo að hann fyrirgefur oss syndirnar og hreinsar oss frá öllu ranglæti'. Það er auðsætt, að postulinn talar hér um frelsi, sem þegar er fengið í þessu lífi, því að hann segir ekki: 'Blóð Krists *mun* hreinsa' (þ.e.: í andlátinu eða á degi dómsins), heldur, '*hreinsar* á þessum yfirstandandi tíma—oss lifandi og sannkristna menn—frá allri synd'. Og það liggur jafnt í augum uppi, að ef nokkur synd leynist í oss, þá erum vér eigi hreinsaðir af *allri* synd. Ef *nokkurt* ranglæti er eftir í sálinni, þá er hún ekki hreinsuð frá *öllu* ranglæti. Enginn getur heldur sagt, að þetta sé að eins hreinsun frá sekt syndarinnar, [1] af því, að það væri að slengja saman því, sem postulinn aðgreinir, þar sem hann segir fyrst: 'Fyrirgef oss vorar syndir' og síðan: 'hreinsa oss frá öllu ranglæti'. Þetta væri [2] í fylsta skilningi sama sem að halda fram réttlætingu af verkunum og einnig það, að gjöra innvortis og útvortis helgun nauðsynlega á undan réttlætingunni. Því að ef hreinsun sú, sem hér er talað um, er ekki annað en hreinsun

frá sekt syndarinnar, þá erum vér ekki hreinsaðir frá sektinni, þ. e. : ekki réttlættir, nema með því skilyrði, að vér framgöngum í ljósinu, eins og hann er í ljósinu. Þetta er þá niðurstaðan, að sannkristnir eru frelsaðir í þessu lífi frá allri synd og frá öllu ranglæti. Þeir eru nú í þeim skilningi fullkomnir, að þeir drýgja ekki synd og eru lausir við vondar hugsanir og ilt skapferli. “

Það gat tæplega hjá því farið, að svona löguð ræða, sem beinlínis mótmælti uppáhaldsskoðun margra þeirra, sem taldir voru af öðrum og jafnvel af sjálfum þeim, með hinum beztu mönnum meðal sannkristinna manna (þar sem, ef þetta væri svo, væri svo langt frá, að þeir væru sannkristnir) hlyti að valda eigi all-litlu hneyksli. Mörgum mótbárum og aðfinningum var því vonast eftir. En mér reyndist það nú á annan veg. Eg veit eigi til, að neinar mótbáruur kæmu í ljós. Hélt eg því áfram leiðar minnar.

FORMÁLI FYRIR 2. HEFTI SÁLMANNA.

13. Nokkru síðar—eg ætla að það hafi verið 1741, gáfum vér út á prenti hið *annað* hefti sálmanna. Og þar eð kenningin um kristilegan algjörleik var enn mjög misskilin og þar af leiðandi rangfærð, áleit eg nauðsyn bera til, að skýra enn frekar þetta efni. Og það gjörðum vér eins og hér segir:

„Þessi mikla Drottins gjöf, frelsun vorrar sálar, er ekkert annað en Guðs mynd, að nýju mótuð á vor hjörtu. Það er ‘endurnýjung hinna trúuðu í anda hugskots þeirra, eftir líkingu hans, sem skapaði þá’ (1. Ef. 4, 23). Guð hefir nú reitt öxina að rótum trjáanna og hreinsað hjörtu þeirra fyrir trúna, hreinsað einnig hugsanir hjartna þeirra með innblástri heilags anda. Og af því þeir hafa þessa von, að þeir muni sjá Guð eins og hann er, ‘hreinsa þeir sjálfa sig, eins og hann er hreinn’ (1. Jóh. 3, 3) og eru ‘heilagir í öllu sínu dagfari, eins og sá er heilagur, sem þá hefir kall-

að' [1. Pét. 1, 15]. Ekki að þeir hafi nú þegar meðtekið alt, sem þeir munu meðtaka, eða séu í þeim skilningi þegar fullkomnir, heldur eykst þeim daglega meiri og meiri kraftur og þeir skoða nú eins og í spegli dýrð Drottins, 'ummyndast eins og af Drottins anda, eftir þessari sömu mynd, til meiri og meiri dýrðar' [1. Kor. 3, 18]. 'Þar sem andi Drottins er, þar er frelsi' [1. Kor. 3, 17] frá lögmáli syndarinnar og dauðans, svo mikið frelsi, að heimsins börn geta eigi trúað því. Þá, sem þannig eru af Guði fæddir, hefir sonurinn gjört frjálsa með því að burtnefna hina miklu rót syndarinnar, gremjunnar og stærilætisins úr hjörtum þeirra. Þeir finna til þess, að allir þeirra hæfilegleikar eru Guðs gjöf, að það er hann einn, sem ræður hugsunum þeirra og verkar í þeim bæði að vilja og gjöra eftir sinni velþóknun. Þeir finna, að það eru ekki þeir sem tala, heldur andi föðursins. Og hvað sem þeir hafast að, finna þeir að faðirinn er sá, sem í þeim verkar. Svo að Guð er þeim alt í öllu, en þeir ekkert í augum hans. Þeir eru lausir við einþykni og girnast ekki annað en það, sem Guð vill. Þeir eru frelsaðir frá öllum illum hugsunum, svo að þær finnast eigi framar hjá þeim. Áður, þegar ill hugsun gjörði vart við sig hjá þeim, mændu þeir upp til Guðs og hvarf hún þá. Nú vaknar engin slík hugsun hjá þeim, því að það er enginn staður fyrir hana í því hjarta, sem fylling Drottins býr í. Í hvert skifti sem þeir út hella hjarta sínu tafarlaust fyrir Guði, eru þeir öldungis lausir við reikandi hugsanir. Friður þeirra er jafnan fullkominn og 'öllum skilningi æðri' [Filipp. 4, 7]. Þeir 'gleðjast með óútmálanlegum og dýrðlegum fögnuði' [1. Pét. 1, 8]. Þeir eru 'innsiglaðir í heilögum anda til endurlausnardagsins' [Ef. 4, 30], hafandi þann vitnisburð í sínu hjarta, að handa þeim sé 'afsíðis lögð kóróna réttlætisins', sem Drottinn mun gefa þeim 'á þeim ákveðna degi' [2. Tím. 4, 8].

Ekki er þetta svo að skilja, að enginn maður sé

Guðs barn fyr en hann hefir komist á þetta fullkomnunar stig, heldur að hver sá, sem hefir það fullkomna trúnaðartraust til Guðs, að fyrir friðþægingu Jesú Krists séu honum fyrirgefnað allar hans syndir, sé Guðs barn og erfingi allra Guðs fyrirheita, ef hann stendur stöðugur í Kristi. Ekki heldur ætti hann að kasta í burtu sinni öruggu von eða afneita þeirri trú, sem hann hefir meðtekið, þótt hún sé óstyrk eða þótt hún sé sem í eldi reynd og sálin þar af leiðandi hrygg af margskonar freistingum.

ENDURFÆÐING EIGI ALGJÖRT FRELSI.

Vér þorum heldur eigi að fullyrða, eins og sumir hafa gjört, að öll þessi sáluhjálp sé meðtekin í einu. Vitanlegt er það, að náðarverk Guðs á börnum hans kemur fram við þau bæði alt í einu og smátt og smátt. Og til er fjöldi vitna, sem votta það, að þau á einu augnabliki meðtóku annaðhvort vitnisburðinn um fyrirgefningu synda sinna eða fullvissu þess, að heilagur andi hafði tekið sér bústað í hjörtum þeirra. En vér vitum eigi um neina, sem í einu hafa meðtekið fyrirgefning syndanna, stöðugan vitnisburð heilags anda og algjörlega hreint hjarta. Auðvitað er oss eigi auðið að sýna, hvernig Guð verki á hjörtu manna, en hin venjulega aðferð hans í þessu efni er á þessa leið: Hann sýnir, með orði sínu og anda, þeim, sem eitt sinn þóttust vera réttlátir, ríkir og einskis þurfandi, að í raun réttir séu þeir fátækir og naktir. Þá rennur upp fyrir þeim alt þeirra undanfarna ranglæti; þeir sjá reiði Guðs yfir höfðum sér og finna til þess, að þeir hafa unnið til eilífrar útskúfunar frá augliti guðs. Í neyð sinni hrópa þeir til Drottins, sem þá bænheyrir þá og fullvissar þá um það, að syndir þeirra séu þeim fyrirgefnað. Hann setur á stofn í hjörtum þeirra ríki sitt, sem er 'réttlæti, friður og fögnuður í heilögum anda' (Róm. 14, 17). Sorg og mæða er á braut og 'syndin drótnar eigi framar yfir þeim' (Róm. 6, 14).

Vitandi að þeir eru réttlættir fyrir trúna á Jesúm Krist, hafa þeir frið við Guð. Þeir hrósa sér af von um dýrð hjá Guði og elsku Guðs er úthelt í hjörtu þeirra fyrir heilagan anda, sem þeim er gefinn (Róm. 5, 1–2. 5.).

ÞAÐ SEM KEMUR NÆST Á EFTIR ENDURFÆÐINGUNNI.

Í þessu fyr nefnda ástandi eru þeir marga daga, vikur og mánuði, og venjulega halda þeir, að þeir muni eigi framar hafa neitt við að stríða, þangað til sumar af þeirra gömlu innvortis óvinum, þær syndir, sem voru þeim kærastar,—ef til vill reiði eða girnd,—þrýsta sáran að þeim, til þess að ráða þeim falli. Óttast þeir þá, að þeir muni eigi fá staðið stöðugir til enda og halda þá, ef til vill, að Guð hafi yfirgefið þá eða að þeir hafi dregið sjálfa sig á talar í því, að þeir væru hólpnir orðnir. Undir þessum efasemid-anna skýjum eru þeir allan daginn, einkanlega ef þeir ljá eyru sín röddu djöfulsins. En það er sjaldan langt þess að bíða, að Guð svari þeim og sendi þeim heilagan anda, til þess að hugga þá og bera vitni með þeirra anda að þeir séu Guðs börn. Þá eru þeir sannlega auðmjúkir og lítillátir og námfúsir á lærdóm Drottins eins og saklaus smábörn.

ERFÐASYNDIN Í ENDURFÆDDU HJARTA.

Nú sjá þeir fyrst djúp hjarta síns, sem Guð hefir hingað til hlífst við að sýna þeim, svo að þeir skyldu eigi fyllast örvæntingu. Nú sjá þeir alla þá viðurstygð, sem áður var hulin, alla dýpt stærilætis og eiginigirni, en samt sem áður hafa þeir þann innri vitnisburð, að þeir séu erfingjar Guðs og samarfar Krists—og það jafnvel mitt í þessari eldraun,—sem bæði eykur stöðugt þá tilfinningu, að af sjálfsdádum eru þeir bjargþrota menn og þar að auki hungur þeirra og þorsta eftir því, að endurnýjast algjörlega í Guðs mynd 'í réttlæti og heilagleik sannleikans' [Ef. 4, 24].

ALGJÖRD HELGUN.

Þegar svo er komið, uppfyllir Guð óskir þeirra, sem hann óttast, gefur þeim heilskygnt auga og hreint hjarta; sína eigin mynd og yfirskrift mótar hann á hjörtu þeirra. Hann endurskapar þá algjörlega í Kristi Jesú; hann kemur til þeirra með sínum blessaða syni og heilögum anda og tekur sér stöðuga bólfestu í hjörtum þeirra og gefur þeim þá hvíld, sem hinum útvöldu Guðs er fyrirbúin. “

Því trúí' eg, Guð, að hér sé hvíld,
er hljóti trúuð sál.
þá alt sé breytt í ást til þín
og eilíft dýrðarmál.

Þá allri löngun, allri þrá
sé ávalt stefnt til þín
og hrakinn ótti' og efi' á braut,
þín elska njóti sín.

Hver hugsun ill sé hrakin brott
(oss herrans leysti náð)
og afl hins vonða sigrað sé
og sönnu frelsi náð.

Á vegu lífs of heim og hel
og hörmung sál vor rís,
og þegar alt vort eðli' er bætt
hér erfum paradís.

Eg þrái trú og þekking strax
og þessa hvíld að fá.
Ó, strax í dag það, Drottinn, gef
mér deyi syndir frá.

Ó, tak þurt harðúð hjarta míns
og hreina gef mér trú,
er veiti sálu huggun, hvíld,
sé heilög eins og þú.

Ó, Drottinn, kom með kærleik þinn
ó, kom í hjarta mitt

og gef að hjá mér glæðisi alt,
sem göfgi nafnið þitt.

Ó, frelsari minn, fylg þú mér
og fyll þú anda minn
og yfirgef mig aldrei meir—
með öllu ég er þinn.

Mér lengur dyljast lát ei, Guð,
það ljós, er bjóst þú mér;
kom, hjálprað mitt. Í fyrstu fjör
ég fékk til dýrðar þér.

Kom faðir, sonur, andi — einn,
þér innsigl hjarta mitt,
og hverfa lát mitt alt — já alt
í elsku djúpið þitt.

Getur nokkuð verið augljósara en þetta? [1] að hér er um eins fullkomna sáluhjálp að ræða, eins og vér höfum nokkurn tíma talað um, [2] að hún er meðtekin að eins fyrir trúna; og ekkert nema vantrúin getur orðið henni til tálmunar, [3] að þessi trú og þar af leiðandi sáluhjálpin, sem fæst fyrir hana, er mannum gefin á einni svipstundu, [4] að þessi stund getur komið á þessu augnabliki, og að vér þurfum enga stund að bíða. Að nú, einmitt *nú*, er sú æskilega tíð, nú er dagur hins algjörða hjálpraðis? Að endingu, ef nokkur kennir öðruvísi, sá kemur fram með nýjan lærdóm á meðal vor?

FORMÁLI FYRIR 3. HEFTI SÁLMANNA.

15. Hér um bil ári síðar, eða um árið 1742, gáfum við enn út hefti af sálum. Þar eð deilan stóð þá sem hæst, útskýrðum við þetta efni betur en nokkru sinni áður. Þess vegna hljóða margir sálmarnir að efninu til einmitt um þessa skoðun. Hið sama gjörir og einnig formálinn, og af því hann er stuttur, þá látum við hann koma hér:

„[1] Verið getur, að mótspyrnan viðvíkjandi kristilegum algjörleik sé að miklu leyti sprottin af misskilningi á því, hvert að sé innihald og eðli hans. Vér höldum því fram, að það sé engin sú fullkomnun til í þessu lífi, sem veitir mannum undanþágu frá því að gjöra góðverk og neyta náðarmeðala Guðs, né losar mann við fáfræði, yfirsjónir og freistingar og óteljandi aðra veikleika, sem eðlilega eiga skylt við hold og blóð.

(2) Vér trúum því, að eigi að eins börn í Kristi, sem nýlega hafa frelsi fundið fyrir hans blóð, heldur og þeir, sem eru komnir til fullorðinsára, til aldurs-hæðar Krists fyllingar' (Ef. 4, 13) séu undantekningarlaust skuldbundnir til að neyta hinnar heilögu kvöldmáltíðar Drottins, þegar þeim gefst kostur á, og rannsaka ritningarnar og að fasta, jafnvel þótt þeir séu hófsemdar menn, að temja líkama sinn og gjöra hann undirgefinn sínum innra manni; en umfram allt, að úthella hjörtum sínum fyrir Guði, bæði í einrúmi og á opinberum bænaskömum.

(3) Í öðru lagi trúum vér því, að það sé engin sú fullkomnun í þessu lífi, að maðurinn sé laus við fáfræði eða misskilning í þeim efnum, sem ekki eru nauðsynleg til sálhjálp, né við freistingar, né við ýmiskonar óstyrkleik, er þessi forgengilegi líkami þvingar sálina með. Vér getum ekki fundið neitt í ritningunni, sem bendi til þess, að nokkur sá andi, sem býr í þessu moldarhreysi, sé undanþeginn líkamlegum óstyrkleik eða freistingum og margvíslegri fáfræði.

(4) Hver ætlið þér þá, að sé fullkominn? Sá, segjum vér, sem hefir það 'sama lunderni, sem var í Jesú Kristi' (Fil. 2, 5), sem 'breytti eins og hann breytti' (1. Jóh. 2, 6). Sá, sem hefir 'saklausar hendur og hreint hjarta (Sálm. 24, 4), og er hreinsaður af allri saurgun holdsins og andans — og hefir fullkomnað helgun sína í Guðs ótta (2. Kor. 7, 1), hjá

þeim, sem eigi gefur af sér neinar hneykslanir, og samkvæmt þessu 'drýgir ekki synd' (1. Jóh. 5, 18). Til þess að útskýra þetta enn betur segjum vér: Orðatiltæki ritningarinnar, 'fullkominn maður' eða 'algjör maður', er eftir vorum skilningi sá maður, er Guð hefir uppfyllt á sitt óbrigðula fyrirheit: 'Eg vil hreinsa yður af öllum yðar óhreinindum og skurðgoðum' (Esek. 36, 25). Hér er átt við þann mann, sem Guð hefir algjörlega helgað; anda, sál og líkama' (1. Tess. 5, 23. 24), þann mann, sem fram gengur í ljósinu. Hjá honum er ekkert myrkur, því Guð hefir hreinsað hann af allri synd (1. Jóh. 17).

[5] Þessi maður getur nú vitnað frammi fyrir öllum mönnum: 'Eg er með Kristi krossfestur; eg lifi, þó ekki framar eg, heldur lifir Kristur í mér' (Gal. 2, (20). Hann er heilagur í öllu sínu dagfari, eins og sá er heilagur, sem hann hefir kallað (1. Pét. 1, 15); hann elskar Guð af öllu hjarta og þjónar honum af öllum mætti. Hann elskar náungann eins og sjálfan sig,—já, eins og Kristur elskaði oss—já, og það jafn vel þá, sem rógbera hann og ofsækja, vegna þess, að þeir þekkja ekki föðurinn. Hans sál er full af elsku, hjartgróinni meðaumkun, góðvild, lítillæti, hógværð, langlundargeði. Og hans líferni sannar þetta með ávöxtum sannrar trúar, ópreytandi elsku og stöðugri von. Og hvað sem hann aðhefst í orði eða verki, gjörir hann alt í nafni, í elsku og krafti Jesú Krists. Í einu orði: Hann gjörir Guðs vilja á jörðu, eins og hann er framkvæmdur á himnum.

(6) Þetta er að vera fullkominn maður og algjörlega helgaður: Að hafa hjartað svo fult af logandi elsku til Guðs (eins og Usher erkibiskup segir), að hann 'án afláts framberi hverja hugsun, orð og athöfn sem andlega fórn, Guði velþóknanlega, fyrir Jesúm Krist'. Að 'viðfrægja mikilleik hans, sem kallaði oss frá myrkrinu til síns aðdáanlega ljóss' (1. Pét. 2, 5—9) í öllum orðum vorum og gjörðum. Guð gæfi, að

bæði vér og allir, sem leita Jesú Krists af einlægu hjarta, mættum verða þannig fullkomlega samein-
aðir!“

HANN NEITAR AÐ HAFI BREYTT SKOÐUN SINNI.

Þetta er sú kenning, sem vér höfum frá því fyrsta prédikað og prédikum þann dag í dag. Og í sannleika — með því að skoða þetta frá öllum hugsanlegum hliðum og bera það aftur saman við Guðs orð og reynslu Guðs barna — sáum vér enn skýrar inn í eðli og eiginlegleika hinnar kristilegu fullkomnunar. Og við alla þessa rannsókn fundum vér ekkert það atriði, er kæmi í bága við hitt, og er því engin breyting orðin á vorum fyrstu og síðustu skoðunum í þessu efni. Vor fyrsta hugmynd um þetta efni var sú, að algjör fullkomnun væri það, að hafa hið sama lunderni, sem var í Jesú Kristi, að breyta eins og hann breytti, að hafa *alt* það lunderni, sem var í honum og breyta *æfinlega* eins og hann breytti, að vera leynt og ljóst helgaður Guði og vera honum trúr í hjarta og líferni. Og vér höldum hinni sömu skoðun enn, óbreyttri.

Með lífi mínu hér í heimi' að sanna,
ó, herra Jesús, vilji minn er sá,
að þú ert frelsi syndumseldra manna,
til sælu gegn um trúna leiðir þá;
er elskan ræður öllu hjarta mínu,
þér alt að helga, sem eg er og vinn.
Eg reiði mig á það í orði þínu,
að þjónninn verði eins og herra sinn.

Ó, Drottinn, gef eg dýrðar þeirrar njóti,
með dauða þínum sem að bjóstu mér,
ég kvittan minna synda hjá þér hljóti,
til himins endurborinn fylgi þér.
Ef hreinsar þú ei syndir sálar minnar,
að sé hún laus við bletti — hvít sem njöll,
eg fæ ei notið friðþægingar þinnar,
til fordæmingar snýst mér náð þín öll.

Þú hefir látið líf þitt, svo eg hætti
að lifa sjálfum mér og yrði þinn;
og líkam', sál og anda því eg ætti
í auðmýkt þér að fórna, Drottinn minn,
er gafst þig sjálfan, að mér frelsi fengist
og fyrirgefning. Dýrt þú keyptir mig
með blóði þínu. Gef þér, Guð, eg tengist
og gjöri' ei framar neitt, sem móðgi þig.

Og lát mig verða' að eigin þjóni þínum,
og þinni náð og sannleik vinni eg,
og dýrðlegt nafn þitt gjöri í gjörðum mínum
og gef að strax eg til þín finni veg,
og virst þú öllu eðli mínu að breyta,
svo enginn blettur lengur finnist þar;
að þínum vilja lát mig ávalt leita
og lifa' og deyja þér til vegsemdar.—(Bls. 80),

Ó, sé eg útvalinn veröld frá,
ef veitt er mér guðleg réttlætning
og fyrirheitsland er fluttur á
og frelsarinn er mér upplyfting.

Þá úthell mér helgun anda þíns,
að öðlist ég frelsun, verði hreinn,
send helgandi regn til hjarta míns,
að hvergi þar finnist blettur neinn.

Hvern syndablett þvo úr sálu mér,
þar sérhvert skurðgoð á flóttu hrek,
tak hverja hugsun, sem ill þar er,
alt ofstopadramb í burtu rek.

*Og holdlega, spilta hugsun deyð,
til helgunar mér og dygða snú;
í auðmjáku hjarta götu greið
því göfugá, hreina, elsku' og trú.

Og gef að sál mín frá syndum leyst
til sönnunar strax um öll þín heit,
um eilífð, sem get eg örugt treyst
og aldreiði bregðast—það ég veit.

Já, gef að samstundis sé hún færð
til sælustu hvíldar frelsaðs manns,
af ódauðleiks fögnuð endurnærð
til elskunnar bjarta Canaanslands.

Ó, fullkomleiks unn mér strax í stað,
og steinar mér engir verði' á braut,
og sjái eg að eins — að eins það
að allt er Kristur — í gleði' og þraut. — (Bls. 258).

Eg finn það í trúnni til frelsunar mér,
að fullkomnað, Drottinn, þitt náðarverk er.
Þess flekklaust er hjarta, sem fær þig að sjá,
þess fullkominn andi, sem dvelur þér hjá.

Þitt lífsorð hann verndar frá sérhverri sótt
og sýki og freisting og hörmunganótt,
og lækning og heilsu hann frelsaður fær,
og fullkomin helgun er mark, sem hann nær.

Hann lifir í frelsisins fegurstu mynd,
ei fjötraður lengur af nokkurri synd,
því Kristur, sem ímynd er sannleikans sjálfs,
frá syndum hann leysti — og því er hann frjálfs.

Frá öllu þér gagnstæðu andi hans snýst,
af ylgeisladyrð þinni sál hans er lýst;
hann guðlegu réttlæti íklæddur er
og alvæpni Drottins síns, hvar sem hann fer.

Og þetta er frelsuðum huggun og hlíf
og hvíld hans og rósemd og friður og líf,
og elskan er pantar um algjörleik hans;
já, elskan er lífsblóm ins trúaða manns.

Sem gleðjandi ómur það guðspjall mér er,
sem greinir að Kristur mun birtast í mér,
og eg — jafnvel eg — fæ hann sjálfan að sjá,
í sannleika h é r verð eg heilagur þá.

Hann tekur sér gisting í tilveru manns.
Hve titrar þá framtíðar muste í hans.

Ó, himneski Drottinn, í dag til vor snú,
með dýrð þinni bústað þinn uppljóma þú.

Ó, sál vora fylli þitt heilaga hnoss,
oss hungrar!—Ó, birtu þig sjálfan í oss;
þú einn getur saðningu andanum veitt.
Ó, alvaldur! kom þú!; vér biðjum þig heitt.

Ó, uppfyll þú hjarta míns háleitu þrá,
svo háleita', að alls enga líking hún á.
Ó, veit mér það alt, sem eg óska mér helzt:
það alt, sem er dýpst, og í sjálfum þér felst. — (Bls. 298).

Þessir sálmapartar eru teknir úr 3. bindi prentuðu 1742.

ÞAÐ SEM GJÖRÐIST Á FYRSTA, ÖÐRU OG ÞRIÐJA KIRKJUÞINGI HANS.

17. Mánudaginn hinn 25. Júní 1744 hófst hið fyrsta kirkjuþing vort. Á þinginu voru mættir allir prestar vorir og prédikarar. Morguninn eftir rannsökuðum vér nákvæmlega lærdóminn um heilagleik eða fullkomnun. — Spurningar þær, er komu fram um þetta efni, og svör við þeim, voru á þessa leið:

„*Hvað er það, að vera helgaður?*“

Það er að vera endarnýjaður í Guðs mynd, í réttlæti og heilagleika sannleikans (Efes. 4, 23-24).

„*Í hverju er það fólgið, að vera fullkomlega kristinn maður?*“

Í því að elska Guð af öllu hjarta, öllum huga og öllum mætti (5. Mós. 6, 5).

„*Er í þessu fólgið það, að öll innvortis synd (erfða-synd) sé á brautu numin?*“

Án efa; því að, hvernig gætum vér annars sagt, að vér værum hreinsaðir frá öllum óhreinleik? (Esek. 36, 29).

Hið annað kirkjuþing vort hófst 1. Ágúst 1745. Morguninn eftir ræddum vér um *helgunina* á þessa leið:

„*Hvenær byrjar innvortis helgun?*“

Á því augnabliki, sem maðurinn réttlætist. (Erfðasyndin er þó eftir hjá honum, hún, sem er rót allra synda, þangað til að hann er *algjörlega* helgaður). Upp frá þeim tíma deyr hann syndinni, en vex í náð Drottins.

Er algjör helgun þá venjulega gefin mannum fyrir en rétt fyrir andlátid?

Eigi þeim, sem eigi gjöra sér von um slíkt fyrir.

En megum vér vænta þess fyrir?

Hví ekki það?

Því að þó að vér játum það (1) að meiri hluti hinna trúðu, sem vér hingað til höfum þekt, hafi eigi verið algjörlega helgaður fyrir en rétt fyrir andlátid og (2) þótt fáir af þeim, sem Páll ritaði bréf sín til, væru það þá og (3) þótt postulinn Páll væri það eigi sjálfur, er hann reit fyrstu bréf sín, þá getur þó eigi alt þetta sannað, að vér eigi getum öðlast algjörða helgun nú þegar. “

Hið 3. kirkjuþing hófst þriðjudaginn 26. Maí 1746.

Var þá lesið upp það, sem gjörst hafði á hinum tveimur fyrri þingum, til þess að yfirvega, hvort í þeim fundagjörningum fælist nokkuð það, sem við frekari rannsókn álitist, að draga mætti úr eða gjöra breytingu á. En vér fundum enga ástæðu til þess að breyta í neinu því, sem vér áður höfðum samþykkt.

Fjórða kirkjuþingið hófst föstudaginn 16. Júní 1747.

Þar eð margir voru þar viðstaddir, sem eigi trúðu lærdómnum um kristilega fullkomnun, kom oss saman um, að taka málið til rannsóknar frá byrjun. Þess vegna spurðum vér:

„Hversu langt fylgja þeir bræður vorir oss, sem eigi eru oss fyllilega samdóma að því, er snertir algjörða helgun?”

Þeir játa, (1) það, að allir verði að vera algjörlega helgaðir í andlátinu, (2) að fram að þeim tíma vaxi sanntrúaður maður daglega í náð og komist nær og nær því að verða fullkominn, (3) að vér stöðugt eigum að keppa að þessu og hvetja aðra menn til hins sama.

Hvað samþykkjum vér nú af þessu?

Vér játum, (1) að margir af þeim, sem dánir eru í trúnni, og það flestir þeirra, sem vér höfum þekt, voru eigi fullkomnir í elskunni fyrir en rétt fyrir andlátið; (2) að orðið *helgaður* var jafnaðarlega notað af Páli postula um þá menn, sem voru réttlættir; (3) að með þessu orði einu út af fyrir sig á hann sjaldan eða aldrei við frelsun frá *allri* synd; (4) að þar af leiði það, að eigi sé rétt að nota þetta orð í þessum skilningi, nema því að eins að bæta við orðinu *algjör*, eða einhverju þvílíku orði.

Í hverju er þá falinn ágreiningur sá, sem er milli þeirra og vor?

Hann er fólgin í því, hvort vér eigum að vænta þess, að verða frelsaðir frá *allri* synd fyrir en í andlátinu eða ekki.

KENNINGIN SÖNNUÐ MEÐ RITNINGUNNI.

Er nohkurt fyrirheit í ritningunni, sem sannar, að Guð vilji frelsa manninn frá allri synd?

Já, vissulega. 'Hann mun frelsa Ísrael frá öllum hans syndum' (Sálm. 130, 8).

Enn þá betur er þetta skýrt í spádómsbók Esek., 36, 25: 'Eg vil stökkva á yður hreinu vatni, svo að þér skuluð verða hreinir; eg vil hreinsa yður af öllum yðar ól reinindum og skurðgoðum'. Ekkert fyrirheit getur verið skýrara en þetta, og þetta á postulinn við, er hann segir: 'Þar eð vér höfum þvílíkt fyrirheit, þá látum oss hreinsast frá allri saugun holdsins og andans og fullkomnum helgun vora í guðsótta' (2. Kor.

7, 1). Jafnskýrt þessu er og annað fyrirheit: 'Drottinn þinn Guð mun umskera hjarta þitt og hjarta niðja þinna, svo að þú elskir Drottinn þinn Guð af öllu þínu hjarta og allri þinni sálu' (5. Mós. 30, 6).

En er nú nokkuð í nýja testamentinu, sem sýnir þetta?

Já, og það berlega. Í Jóh. 3, 8 stendur: 'Til þess birtist Guðs sonur, að hann niður bryti djöfulsins verk'; þ. e. öll hans verk undantekningarlaust. En öll synd er verk djöfulsins. Samkvæm þessu er staðhæfing Páls postula: 'Kristur elskaði söfnuðinn og gaf sig sjálfan út fyrir hann, til þess að hann útvegaði sjálfum sér dýrðlegan söfnuð, sem ekki hefði blett né hrukku eða neitt þess háttar, heldur væri heilagur og lýtalaus' (Ef. 5, 25-27).

Hið sama fullyrðir postulinn í Róm. 8, 3-4: 'Guð sendi son sinn, svo að krafa lögmálsins upp fylltist á oss, sem ekki göngum eftir holdinu, heldur eftir andanum'.

Gefur nýja testamentið oss nokkra frekari sönnun fyrir því, að vér getum vonast eftir frelsun frá allri synd?

Án efa gjörir það svo, bæði í þessum bænum og boðorðum, sem eru jafn-mikilvæg eins og hinar sterkustu staðhæfingar.

Hvaða bænir?

Bænir um algjörða helgun; en væri algjörð helgun eigi til, væri þýðingarlaust að biðja um hana. Sérstaklega er hér átt við þessar bænir: (1) 'Frelsa oss frá illu'. Þegar það er nú gjört, þegar vér erum frelsaðir frá öllu illu, þá er engin synd eftir. (2) 'En eg bið eigi einungis fyrir þessum, heldur og fyrir þeim, sem trúa munu á mig fyrir þeirra orð, svo að þeir allir séu eitt, eins og þú, faðir, ert í mér og eg í þér, svo að þeir séu eitt í okkur. Eg í þeim og þú í mér, svo að þeir séu fullkomlega sameinaðir' (Jóh. 17, 20-23).

(3) 'Eg beygi þess vegna mín kné fyrir föður Drottins vors Jesú Krists, að hann, eftir ríkdómi dýrðar sinnar, vilji veita yður að vera rótfestir og grundvallaðir í kærleikanum, svo að þér, ásamt öllum heilögum, getið skilið, hvílík að sé breidd, lengd, dýpt og hæð og þekt elsku Krists, sem yfirgengur allan skilning, svo að þér fullkomnist í allri fullkomnun Guðs' (Efes. 3, 14. 16–19). (4) 'En sjálfur friðarins Guð helgi yður algjörlega, og allur yðar andi, sál og líkami varðveitist flekklaust til tilkomu Drottins vors Jesú Krist' (1. Tess. 5, 23; sbr. 24. v).

En hvaða boðorð eru samhljóða þessu?

(1) 'Verið þar fyrir fullkomnir, eins og yðar faðir á himnum er fullkominn' (Matt. 5, 48). (2) 'Elska skaltu Drottinn Guð þinn af öllu hjarta, allri þinni sálu og öllu þínu hugskoti' (Matt. 22, 37). Ef nú hjartað er fult af elsku Guðs, þá kemst syndin þar ekki fyrir.

En hvað er því til sönnunar, að þetta verði fyr en í andlátinu?

Það sést bezt af eðli boðorðanna, sem ekki eru gefin dauðum mönnum, heldur hinum lifandi. Þar sem sagt er: Þú skalt elska Drottinn guð þinn af öllu hjarta, þá er ekki meint með því, að gjöra þetta þegar maðurinn deyr, heldur á meðan hann er lifandi.

(3) Einnig sést þetta af fleirum ótvíræðum ritningargreinum: 'Guðs náð hefir birst sáluhjálpleg öllum mönnum, er fræðir oss um, að vér skulum afneita óguðlegleika og veraldlegum girndum, en lifa siðsamlega, réttvíslega og guðrækilega í heimi þessum, bíðandi þeirrar sælu, sem í vandum er og dýrðlegrar opinberunar hins mikla Guðs og vors frelsara, Jesú Krists, sem hefir útgefið sig fyrir oss, svo að hann endurleysti oss frá alls konar ranglæti og hreinsaði sér sjálfum fólk til eignar, kostgæfið til allra góðra verka' [Tít. 2, 11–14]. 'Hann vakti oss öflugt hjálp-

arhorn af ætt þjóns síns, Davíðs, eins og hann í öndverðu hét fyrir sína helgu spámenn, að frelsa oss frá óvinum vorum og undan valdi allra vorra hatursmanna, að auðsýna feðrum vorum miskunn og minnast síns heilaga sáttmála, eftir þeim eiði, er hann vann forföður vorum Abraham, að hann vildi unna oss, frelsuðum af valdi óvina vorra, að þjóna sér óttalaust, í heilagleik og réttlæti, *alla vora æfídaga* [Lúk. 1, 69. v. o.s.frv.].

Eru dæmi til þess í ritningunni, að nokkur maður hafi náð þessu stigi?

Já! Postulinn Jóhannes náði því og allir þeir, er hann talar um þegar hann segir: 'Í því sýnir sig, að elskan með oss er fullkomin, að vér höfum djörfung á degi dómsins, því að eins og hann (Kristur) er, eins erum vér í heimi þessum' [1. Jóh. 4, 17].

Er unt að benda á nokkurt slíkt dæmi nú? Hver er sá nú, er svo sé fullkominn?

Sumum þeim, sem spyrðu á þessa leið, mundum vér svara: 'Ef eg vissi af einhverjum hér svo fullkomnum, mundi eg ekki vilja segja yður frá honum, því að spurningar yðar eru eigi sprotnar af kærleika. Þér eruð eins og Heródes: Þér leitið ungbarnsins, til þess að myrða það'. En til enn þá frekari skýringar svörum vér: Það liggja margar orsakir til þess, að þau dæmi mundu vera fá, ef annars nokkur, sem eigi mætti eitthvað þrátta um. Og hversu mikil óþægindi væru það fyrir þann mann, sem tekinn væri sem dæmi, að standa þannig sem skotmark frammi fyrir öllum! Og hversu lítið lið væri eigi í slíku fyrir andmælendurna? 'Því hlýði þeir eigi Móses og spámönnunum, Kristi og postulum hans, mundu þeir eigi láta sannfærast, þótt einhver dauður upp risi'.

Liggur oss eigi við að hafa einskonar óbeit á hverjum þeim manni, sem segist vera frelsaður frá allri synd?

Má vera að svo sé, og það margra orsaka vegna.

Sumpart af því, hve skaðlegt það væri fyrir aðra, ef þessir menn eru ekki það, sem þeir játa sig að vera, en sumpart af einskonar öfund til þeirra, sem segjast hafa náð hærra stigi en vér, og sumpart af tómlæti og seinlæti í því, að trúa verkunum Guðs.

Hvers vegna getum vér þá eigi haldið áfram að vera glaðir í trúnni, þangað til vér erum fullkomnaðir í elskunni?

Vér getum það vissulega. Þar sem heilög hrygð ekki getur slökt þennan fögnuð; og jafnvel á meðan vér berum krossinn og sámpínust Kristi, getum vér glaðst með óumræðilegum fögnuði. “

Af þessum útdrætti sést berlega, eigi að eins það, hvert var álit okkar bræðra, heldur og allra þeirra presta, sem voru af okkar flokki á árunum 1744—47. Eigi heldur minnst eg þess, að vér á öllum þessum kirkjupingum yrðum varir við eina ósammála rödd. Og væri þar eitthvert það atriði, sem einhver var í vafa um, er vér komum saman, þá var það málefni fyllilega upplýst, er vér skildum.

SÁLMAR GEFNIR ÚT ÁRIÐ 1749.

Árið 1749 gaf bróðir minn út á prenti tvö hefti af sálum og andlegum kvæðum. Fáein vers af þessum sálum birtast hér:

Ó, herra, kom og hér þig opinbera,
 unz hverfur sérhvert verk hins illa' og flýr;
 vort syndum hreinsað hjarta lát þú vera
 þér helgan stað, þar eilíf gleði býr,
 Ó, drottinn, birt oss dýrðar-ásýnd þína;
 í drotni fylsta ljós vér sjáum skína. (I. bindi, bls. 203).

Ó, drottinn, í dag — þess eg bið —
 til dýrðar frá glötun mér snú,
 úr hrakning í heilagan frið,
 þar heimkynnið blasir mér við,
 mig leið þú — í lifandi trú.

Og lát mig ei lengur — sem gest,
sem leitar að hvíld, er ei finst,
í heiminum hrekjast.—Sem bezt
mitt hjarta í ástbönd þín fest
og byrg mig í barmi þér inst. (Bls. 247).

Hjálpráð og frelsi þjóna þinna!
þinn sé oss friður dýrsta hnoss;
strax mun þá sorg og syndum linna,
sú stund án tafar veitist oss.
Lausnari! heyr vort hróp í trú!
Huggari vor! oss bænheyr þú! (2. bindi, bls. 124).

Endurleys frá erfðasyndum,
eilíflega gjör mig þinn;
brjót þú ok í öllum myndum.

Algjörleik þíns eðlis veit mér;
í þér sjálfum verði' eg nýr,
flýi synd. — Að fullu breyt mér. (Bls. 156).

Ó, snú þú mér, herra, frá heimi til þín,
lát hjarta mitt skilja að ok þitt er létt
og finna að perlan, sem fegurst mér skín,
er friður og auðmýkt—ef skilið er rétt.

Ó, lát ekki skelfast, mín sorgmædda sál,
en sæluna höndla, er frelsarinn bjó,
og skiljum við hégóma, heimsglaum og tál,
í heilagleik fullkomin — eilífri ró. (Bls. 168).

Á þessari stundu kom, herra, í huga vorn inn
með himneska ríkið þitt — eilífa kærleikann þinn
og fyll þú oss dýrðlegum krafti, sem hrjáir og hrekur
úr hjartanu syndir og alt það, sem spillingin vekur. (Bls. 162).

Kom, lamb, er þeim seka til lausnar var deytt,
með laug, sem er öllum til hreinsunar veitt,
og þvoi sem friðþæging blóð þitt á braut
hvern blett þann, er sál vor í fallinu hlaut.

Og gef að það hjarta vort gagntaki svo,

að gjörspilta eðlið það burt megi þvo,
og læknaðu sárin í sálunum öll
og sérhvern mann óhreinan gjör eins og mjöll. (Bls. 171).

Ó, upp þér, sem vonbundnir eruð,
því auglit vors Drottins er nær;
á elskunnar flugvængjum fer hann
og friðþæging syndugum ljær.

Hann kallar oss.—Guðsbörn því gjörumst
svo gagni oss friðþæging sú:
„Ó, kom til mín, kærleikans Drottins,
ó, kom þú í lifandi trú.“

Til Jesú, unz hjartað er hreinsað,
vér horfum í staðfastri trú;
það ok, sem vér tókum að erfðum
og ánauðarfjötra, slít þú.

Vort eðli vér látum ei lengur
oss leiða — þar syndin býr í —
en trúin er allsherjaraflíð,
að eilífu treystum vér því. (bls. 188).

Í sál vorri, Jesús, vort líf og vort ljós, er vér þráum
þig lifandi birtu — og gef að vér daglega fáum
frá syndinni dáið, og sjálfur oss fullkomna gjörðu,
og send oss þinn lífgandi anda frá himni á jörðu.

Gef auganu skerpu svo leyndardóm lífsins það sjái,
og lífsstraumi helgunar örþyrstu sálirnar nái,
og dýrð þína birtu í orðum og athöfnum mínum,
hvert einasta mannshjarta gjör þú að hífýlum þínum.

(bls. 195).

Í honum vér öðlumst hinn fullkomna frið
og fullkomið þrek handa stríðandi hjarta;
af náð hann oss verndar og leggur oss lið
þá leiðina hylur oss náttmyrkrið svarta;
ef freisting oss mætir, hann verður oss vörn;
í verkum hann lætur oss heiminum sanna
að alsælu njóta hans útvalin börn,
að elska er lífsþróttur frelsaðra manna.

Þinn himneska gleðinnar boðskap mér ber
 og bjóð þú, ó herra: ég frelsaður verði.
 Hvort átt þú ei blessun, er býður þú mér,
 sem barn þitt mig fallinn og syndugan gerði?
 Lát sál mína tafarlaust finna þann frið
 og fögnuð, er hljóta þeir einir, sem trúa,
 og opnaðu, Drottinn, þín himnesku-hlið
 í hjarta mér. — Láttu þar kærleikann búa. (Bls. 324).

Útdrátt sálmanna hefi eg haft í nokkuð lengra lagi; því að á þeim sést svo augljóslega, hver skoðun okkar var; að hún var þessi: [1] Að kristileg fullkomnun er sú elska til Guðs og náungans, sem felur í sér frelsun frá allri synd. [2] Að þetta er meðtekið að eins með trú. [3] Að þetta er gefið, umsvifalaust, í einni svipan. [4] Að vér eigum að vænta þessa, ekki í dauðanum, heldur á hverri stundu; því að nú, einmitt nú, er sú æskilega tíð; nú er dagur þessa hjálpræðis.

„HUGLEIÐINGAR UM KRISTILEGA FULLKOMNUN“,
 GEFNAR ÚT ÁRÍÐ 1759.

19. Á þinginu 1759 sáuðm vér fram á þá hættu, að margvíslegar skoðanir gætu ósjálfrátt smeygt sér inn á meðal vor, og þess vegna fórum vér á ný yfir þennan lærdóm í öllum aðalatriðunum; og litlu síðar gaf eg út „Hugleiðingar um kristilega fullkomnum“, með þessum athugasemdum í formálanum:

„Eftirfylgjandi smárit eru engan veginn ætluð til þess, að svala forvitni nokkurs manns, né til þess að sanna lærdóminn fyrir þeim, sem hafna honum eða skopast að honum, eigi heldur til þess, að svara þeim mörgu mótmælum, sem rísa gegn þessum lærdómi og það jafnvel frá hugsandi mönnum. Alt það, sem eg hefi í hyggju, að því er þetta snertir, er það, að sýna fram á, hver mín skoðun var á þessu máli, hvað kristileg fullkomnun að minni hyggju hefir að geyma og hvað ekki, og að bæta við fáeinum hugleiðingum og leiðbeiningum í sambandi við efnið.

Þar sem þessar hugleiðingar voru fyrst settar saman af spurningum og svörum, læt eg þær halda sér í því 'formi'. Þær eru öldungis þær hinar sömu, sem eg hefi alið í brjósti mér í meira en 20 ár.

Hvað er kristilegur algjörleiki?

Það er, að elska guð af öllu hjarta, öllum huga, allri sálu og öllum kröftum. Í þessu er fólgið það, að engin röng geðshræring, ekkert elskunni gagnstætt búi lengur í sálinni og að allar hugsanir, orð og athafnir stjórnist af hreinni elsku.

Er það þá sannfæring yðar, að þessi fullkomnun úti loki allan óstyrkleik, fáfræði og yfirsjónir?

Eg fullyrði stöðugt hið gagnstæða og hefi jafnan gjört það.

En hvernig getur hver hugsun, orð og athöfn stjórnað af hreinni elsku og maðurinn þó um leið verið háður yfirsjónum og fáfræði?

Eg sé enga mótsögn í þessu: Maðurinn getur verið fullur af hreinni elsku, en samt getur honum yfirsézt. Í sannleika; eg býst eigi við því, að geta orðið laus við yfirsjónir, þangað til að þetta forgengilega íklæðist óforgengilegleikanum. Eg álit, að þetta séu náttúrlegar afleiðingar þess, að sálin á heima í holdi og blóði. Því að nú getum vér eigi hugsað neitt nema með þessum líffærum líkamans, sem hafa þjáðst ásamt allri líkamsbyggingunni. Þar af leiðandi fáum vér eigi komist hjá því, að oss skjátlist í hugsunarhætti, þangað til að þetta hið dauðlega íklæðist ódauðleikanum. Enn fremur getur misskilningur í hugsunarhætti leitt til misskilnings í framkvæmdum, t.d.: De Renty misskildi eðli rotnunarinnar, sem stafaði af bábiljum; er hann nam í uppvestinum. Af þessu leiddi aftur þann misskilning í framkvæmdinni, að hann notaði járnbelti til varnar rotnun. Og má finna ótal dæmi þessa, og það jafnvel hjá þeim mönnum, sem eru á hæsta stigi í andlegum efnum. En þar, sem

hvert orð og atvik er sprottið af kærleika, er misskilningur eins og þessi eigi synd. Eigi að síður getur þetta eigi staðist fyrir hinu stranga réttlæti Guðs; blóð friðþægingarinnar er því nauðsynlegt.

Hvert var álit allra vorra bræðra, er komu saman í Bristol í Ágústmánudöi 1758, um þetta efni?

Álitið kom fram í þessum orðum: [1] Hverjum manni getur skjátlást, svo lengi sem hann lifir. [2] Misskilningur í sköðunum getur leitt af sér misskilning í framkvæmdum. [3] Sérhver slík yfirsjón er misgjörð á móti því *fullkomna* lögmáli. [4] Hver slík yfirsjón mundi stofna oss í eilífa glötun, ef vér eigi hagnýttum oss friðþægingarblóð Jesú Krists. [5] Þar af leiðandi er, jafnvel hinum fullkomnustu mönnum, sífeldlega þörf á verðleika Krists, vegna misgjörða sinna, og þeir geta sagt, bæði fyrir sjálfa sig og bræður sína: 'Fyrirgef oss vorar skuldir'.

Þetta skýrir það, sem ella væri nálega óskiljanlegt, það, að þeir, sem eigi hneykslast er vér tölum um elskuna á hæsta stígi, vilja samt ekki heyra það, að nokkur maður geti syndlaust lifað. Orsökinn er þessi: Þeir vita, að öllum getur skjátlást í orðum og gjörðum. En þeir hugsa eigi út í það, að þetta er eigi synd, svo framarlega sem elskan er sú frum-uppspretta í sálu mannsins, sem orð og gjörðir hafa upptök sín frá.

Ef þeir nú lifa án syndar, þurfa þeir þá framar nokkurn meðalgangara? Eða er það, að minsta kosti, eigi auðsatt, að þá þurfa þeir eigi Krists með sem æðsta prests?

Það er langt frá því. Engir finna eins þörf sína á Kristi, eins og þessir menn, engir reiða sig eins algjörlega á hann, eins og þeir. Því að Kristur gefur ekki sálinni líf út af fyrir sig, heldur í og með sjálfum sér. Þar af leiðir, að orð hans eru jafnsönn um alla menn, hversu langt sem þeir eru komnir á vegi náð-

arinnar, þessi orð: 'Eins og viðargreinin getur ekki borið ávöxt af sjálfri sér, nema hún sé föst á vínviðnum, þannig ekki heldur þér, nema þér séuð fastir á mér. Því að án mín megnið þér ekkert'.

ALGJÖRLEGA HELGAÐIR MENN ÞURFA Á FRID- ÞÆGINGUNNI AÐ HALDA.

Í hvaða ástandi sem maðurinn er, er honum þörf á Kristi, á þann hátt, sem hér greinir: [1] Alt það, sem vér meðtökum frá Guðs hendi, veitir hann oss af óverðskuldaðri náð. [2] Hann veitir oss það fyrir friðþægingu Jesú Krists. [3] Vér höfum þessa náð, eigi að eins frá Kristi, heldur og í honum. Því að vor fullkomnun er eigi eins og trésins, sem fær blómgun sína af vökvanum frá þess eigin rótum, heldur eins og áður var sagt, líkt og greinin áföst vínviðinum ber ávöxt, en fráskilin vínviðinum visnar hún og deyr. [4] Öll vor gæði, tímanleg, andleg og eilíf, eru oss veitt fyrir milligöngu frelsarans, sem er ein greinin af embætti hans sem æðsta prests. Og á þessu er oss æfnilega jafnmikil þörf. [5] Hinir beztu menn þurfa Krists til að friðþægja fyrir gleysku þeirra og vanrækslu (sem sumir, ef til vill með réttu, kalla ófullkomnun) fyrir misskilning í skoðunum og framkvæmdum og fyrir vöntun þeirra í ýmsum efnum, því að alt þetta er að víkja frá hinu fullkomna lögmáli og þar af leiðandi er friðþægingin nauðsynleg. En þrátt fyrir þetta geta þetta eigi kallast syndir, sem sést á þessum orðum Páls postula: 'Sá, sem elskar, hefir upp fyllt lögmálið, því að elskan er uppfylling lögmálsins' (Róm. 13, 10). Nú er misskilningur og hvað annað, sem leiðir af forgengilegheit líkamans, engan veginn gagnstætt elskunni og þess vegna eigi synd, samkvæmt biblíunni.

ÓVILJANDI MISGJÖRÐ OG SYNDLAUS FULLKOMNUN.

Til frekari skýringar þessu skal þetta tekið fram :—

(1) Eigi að eins sú synd, sem áreiðanlega er synd (þ. e.: vísvitandi lagabrot), heldur og sú synd, sem eigi í raun og veru ætti að kallast því nafni (þ. e.: óviljandi misgjörðir á móti lögmáli Guðs, vitandi eða óafvitandi). Þessi synd þarf einnig að verða burtu þvegin með blóði Krists. [2] Eg trúi því eigi, að til sé nokkur sú fullkomnun í þessu lífi, sem úti loki þessar óviljandi misgjörðir, sem eg álít vera eðlilegar afleiðingar af fáfræði þeirri og misskilningi, sem forgengilegleginn hefir í för með sér. [3] Þess vegna er *syndlaus fullkomnun* orð, sem eg aldrei nota, til þess að eigi líti svo út, að eg komi í bága við sjálfan mig. [4] Eg hefi þá skoðun, að þeim manni, sem er fullkominn í elsku Guðs, geti þó orðið það á, að drýgja þessar óviljandi misgjörðir. [5] Þessar misgjörðir megið þér kalla syndir, ef þér svo viljið; eg gjöri það eigi, af þeim ástæðum, sem eg hefi áður tekið fram.

Hvað viljið þér ráðleggja þeim, sem nefna þetta syndir, eða þeim, sem eigi nefna það slíku nafni?

Þeir, sem eigi kalla þetta syndir, skyldu aldrei ætla, að þeir eða nokkur annar maður, séu á svo háu stigi, að þeir geti staðist fyrir hinu eilífa réttlæti Guðs, án meðalgangara. Því að þetta bæri annaðhvort vott um hina dýpstu vanþekkingu eða um hinn mesta hroka og ofdirfsku. En þeir, sem nefna þetta syndir, ættu að varast, að slengja þessum margvíslega veikleika saman við það, sem með réttu kallast synd.

En hvernig geta þeir varast þetta? Hvernig verður þetta aðgreint frá hinu, ef það er alt, án nokkurs greinarmunar, kallað syndir? Eg er mjög hræddur um það, að ef vér létum það viðgangast, að nokkrar syndir væru samfara fullkomnuninni, að þá mundu fáir binda sig við þær yfirsjónir einar, sem með réttu mætti nefna því nafni.

En hvernig getur misskilningur verið samfara fullkominni elsku? Eru ekki þeir, sem eru fullkomnir í

elshu, stöðugt undir áhrifum hennar? Og getur hrein elska leitt af sér nokkurn misskilning?

Þessu svara eg á þessa leið: [1] Margskonar misskilningur getur verið samfara hreinni elsku. [2] Og jafnvel elskan sjálf getur leitt af sér miskilning af tilviljun. Því að einlæg elska til náungans, spröttin af kærleika til Guðs, hugsar ekkert ilt, trúir öllu og vonar alt. Og einmitt þetta hugarfar, sem er reiðubúið til að trúa og vona hið bezta um alla menn, getur leitt það af sér, að vér höldum suma menn betri en þeir í raun rétttri eru. Hér kemur fram bersýnilegur misskilningur, beint spröttinn af hreinni elsku.

Hvernig getum vér varast það, að setja fullkomnunina of hátt eða of lágt?

Með því að halda sér við biblíuna og setja fullkomnunina eins hátt og hún gjörir. Biblían setur hana hvorki hærra né lægra en svo, að hún telur hana vera hreina elsku til Guðs og manna, eða það, að elska Guð af öllu hjarta og náungann eins og sjálfan sig. Það er elska, sem stjórnar hjarta og líferni, hugsunum, orðum og athöfnum.

UM JÁTNING HELGUNARINNÁR.

Setjum svo, að einhver hafi náð þessu takmarki, munduð þér ráðleggja honum, að segja frá því?

Í fyrstu gæti hann, ef til vill, ekki stilt sig um það, því að elskunnar eldur getur verið svo brennandi í hjarta hans og löngunin til að opinbera kærleika Guðs, bæru hann áfram sem hraðfleygir straumar. En eftir á gæti hann, ef til vill, stilt sig um þetta, og þá væri það ráðlegra, að tala eigi um það við þá sem eigi þekkja Guð, (það er mjög líklegt, að það yrði þeim æsing til þess, að hefja mótmæli og að guðlasta), né við aðra, nema því að eins, að það sé ætlun hans, að það miði þeim til góðs. Og þá ætti hann sérstaklega að varast, að svo liti út, sem hann væri að stæra sig,

heldur tala í dýpstu auðmýkt og lotningu og gefa Guði alla dýrðina.

En væri það eigi betra, að minnast alls eigi á það?

Með þögninni mundi hann efalaust komast hjá margvíslegu mótlæti, sem hann mundi baka sér með því að opinbera, og það jafnvel á meðal trúaðra, verk-anir Guðs í sálu hans. Ef hann þess vegna ráðgað-ist um þetta við hold og blóð, mundi hann algjörlega þegja um það. En þetta gæti hann eigi gjört með hreinni samvizku; því að án efa ætti hann að opinbera það. Því að menn kveikja eigi ljós, til þess að setja það undir mæliker; því síður gjörir alvitur Guð það. Því að hann reisir eigi minnisvarða máttar síns og kærleika til þess að fela hann fyrir öllum mönnum, heldur ætlast hann til, að hann verði til almennrar blessunar öllum þeim, sem eru einlægir í hjarta. Augnamið hans með þessu er, eigi að eins sáluhjálp þessa sérstaka manns, heldur það, að aðrir menn megi uppörvast til þess, að sækjast eftir sama hnossi. 'Hans vilji er það, að margir skuli sjá þetta og gleðj-ast og setja sitt traust til Guðs'. Eigi er heldur neitt á jarðríki, sem glæðir fremur löngun þeirra, sem rétt-lættir eru, en það, að ræða við þá, sem þeir trúa að hafi meðtekið enn þá fullkomnari sáluhjálp, en þeir sjálfir. Þetta sýnir þeim sáluhjálpinu í enn skærara ljósi, og eykur hungur þeirra og þorsta eftir henni; en á mis við þetta hefðu þeir farið, ef þessi maður hefði hulið sig með þögninni.

En er enginn vegur til þess, að afstýra því mótlæti, sem venjulega mætir þeim, sem játa sig að vera svona fullkomlega frelsaða?

Það virðist eigi vera hægt að afstýra því, á meðan svo mikið af holdlegu edli er eftir og það jafnvel hjá trúuðum. En dálítið mætti koma í veg fyrir þetta með því, að presturinn talaði einarðlega við ofsóknar-menn þeirra manna, sem telja má að áreiðanlega hafi náð þessu takmarki.

SÖNNUN FYRIR ALGJÖRÐRI HELGUN.

Hvað er sanngjörn röksemd? Hvernig getum vér algjörlega gengið úr skugga um, að einn maður sé gjörsamlega frelsaður frá allri synd?

Með vissu getum vér eigi vitað það (og jafnvel eigi það, hvort maðurinn sé réttlættur), nema ef Guði þóknaðist að gefa oss yfirnáttúrlega andlega dómgreind. En oss finst, að það sem hér fer á eftir, séu nægilegar sannanir fyrir hvern sanngjarnan mann: [1] Ef vér hefðum skýra sönnun fyrir lífernisbreytni hans um nokkurn tíma áður en þessi breyting varð á honum. Þetta gæfi oss tilefni til að ætla, að hann eigi færi með ósatt, heldur segði hvorki meira né minna en honum fyndist. [2] Ef hann greindi ljóslega frá því hvenær og hvar þessi breyting varð á honum, og [3] ef orð hans og gjörðir upp frá því, væru heilög og flekklaus.

Í stuttu máli: [1] Eg hefi nægar ástæður til að trúa því, að þessi maður segi sannleikann. [2] Hann gefur frammi fyrir Guði svo látandi vitnisburð: 'Eg finn eigi til neinnar syndar, heldur hreinnar elsku í hjarta mínu; eg biðst fyrir, gleðst og gjöri þakkir án afláts; og eg hefi eins skýran vitnisburð í hjartanu um það, að eg sé algjörlega endurnýjaður, eins og um það, að eg sé algjörlega réttlættur'. Ef eg get ekkert haft á móti þessum vitnisburði, þá hefi eg ástæðu til að taka hann trúanlegan.

En ber það eigi vott um að hann er eigi það, sem hann segist vera, ef honum verður bilt við, er hann sér bráðan háska fyrir höndum?

Nei; það er eigi vottur þess. Því að manningum getur orðið bilt við, hann getur orðið óttasleginn, brugðið litum og líkaminn komist í óreglulegar hreyfingar, þótt sálin sé í rósemd og friði, þótt sálin hafi fullkomið traust á Guði. Nei, maðurinn getur verið

mjög hryggur, jafnvel haft angist og kvöl, en hjartað þrátt fyrir það haldið sér fast við Guð, með fullkominni elsku og undirgefni.

Var það eigi svo með Guðs son sjálfan? Og getur nokkurt mannsbarn þolað meiri þíslir, kvalir og sál-arangist, en hann? Og þó drýgði hann aldrei synd.

En getur nokkur, sem hefir hreint hjarta, girnst frémur geðþekka fæðu, en ógeðþekka eða látið nokkuð eftir sér, sem ekki er algjörlega nauðsynlegt? Ef því er þannig varið, í hverju eru þeir þá ólíkir öðrum?

Mismunurinn er sá: [1] Þeir þurfa einskis þessa til þess að gleðja sig með, því að þeir hafa innra með sér uppsprettulind sælunnar. Þeir þekkja Guð og elska hann. Þar af leiðandi eru þeir ætíð glaðir og gjöra honum þakkir fyrir alt. [2] Þeir geta neytt þessara hluta, en sækjast eigi eftir þeim. [3] Þeir neyta þeirra í hófi, og eigi vegna hlutanna sjálfra. Þegar þetta er sannað, þá svörum vér blátt áfram: Þeir geta neytt uppáhaldsfæðu án þeirrar hættu, sem þeim er búin, sem ekki eru frelsaðir frá allri synd. Þeir geta tekið gómsæta fæðu fram yfir aðra jafnholla, til þess að auka á þakklæti sitt við Guð, sem gefur oss alla hluti ríkulega til að gleðjast af. Á sama hátt geta þeir lyktað af blómi eða etið af vínberjahríslu og neytt annarar slíkrar ánægju, sem eigi dregur úr gleðinni í Guði, heldur eykur hana. Þess vegna getum vér eigi heldur sagt að sá, sem er fullkomnaður í elsku, sé óhæfilegur til að ganga í hjónaband eða taka þátt í verzlegum málefnum, ef hann fyndi sig kallaðan til þess; hann væri, þvert á móti, betur til þess fallinn en nokkru sinni áður, þar eð hann gæti nú gjört alla hluti án flausturs eða áhyggju.

En ef hjón, sem eru algjörlega helguð, ættu börn saman, hveruig gætu börn þeirra verið fædd í synd, þar sem foreldrarnir voru frelsuð frá allri synd?

Þetta er mögulegt, en ekki líklegt. Eg efast um, að slíkt hafi eða muni nokkru sinni koma fyrir. Því að vér tökum erfðasyndina eigi í arf frá foreldrum, heldur frá vorum fyrstu foreldrum. Því að 'í Adam dóu allir; fyrir óhlýðni eins manns urðu allir syndarar, allir menn undantekningarlaust, sem voru í hans lendum, er hann féll'. Vér sjáum ljóst dæmi þessa í garðyrkjunni; frjókvistur á skógarepla-stöng ber ágætán ávöxt, en sáíð svo kjarnanum úr ávextinum og hver verða þá afdrifin? Hann gefur af sér að eins skógarepli.

ÚTVORTIS LÍFERNI HINNA ENDURFÆDDU OG HINNA
ALGJÖRLEGA HELGUÐU ER HIÐ SAMA.

En hvað gjörir sá, sem er fullkominn fram yfir þann, sem er að eins endurfæddur?

Ef til vill ekkert meira. Því að forsjón Guðs hefir getað hagað því svo, að kringumstæður hans leyfa honum það eigi. Og hann gjörir, ef til vill, eigi eins mikið; þótt hann langi til að eyða öllum sínum efnum og kröftum í þjónustu Guðs. Að minsta kosti gjörir hann það eigi að útvortis álit. Hann talar hvorki eins mörg orð eða framkvæmir eins mörg verk. Eins má segja um Krist, að hann virtist eigi tala eins mörg orð eða gjöra eins mörg verk, eins og sumir af postul-um hans (Jóh. 14, 12). En, hvað um það. Þetta sannar ekki, að hann hafi eigi haft meiri elsku en þeir. Og elskan er sá mælikvarði, er Guð mælir verkin á. Heyrið hann sjálfan tala: 'Þessi fátæka ekkja lagði meira í guðskistuna en hinir allir'; þessi fátæki maður hefir sagt meira með sínum fáu, sundurlausu orðum, en hinir allir. Þessi fátæka kona, sem hefir gefið kaldan vatnsdrykk, hefir gjört meira en hinir allir. Ó, hættið að dæma eftir útvortis álit, en lærið að dæma réttvísa dóma!

En er það eigi sönnun á móti þessum manni, að eg finn engan kraft í orðum hans eða bænum?

Eigi er það svo. Því að það er, ef til vill, sjálfum yður að kenna. Þér mynduð eigi finna kraft í þeim, ef einhverjar þessar tálmanir stæðu í vegi: (1) Yðar andlegi dauði; því að hinir andlega dauðu Farísear fundu engan kraft í orðum hans, sem talaði 'eins og sá, sem vald hafði'. (2) Ásökun samvizkunnar fyrir einhverja drýgða synd, sem engin iðrun hefir komið fyrir. (3) Ef þér hafið að einhverju leyti einhvern ýmigust á honum. (4) Ef þér eigi trúið því, að auðið sé, að ná því stigi, sem hann segist hafa náð. (5) Svo mikið álit á honum, að það gengur tilbeiðslu næst. Og (6) of mikið sjálfsálit yðar, á yðar eigin dómgreind. Ef nú eitthvað af þessu á heima hjá yður, er það þá nokkur furða, þótt þér eigi finnið neinn kraft í því, sem hann segir.

En finna þó ekki aðrir þennan kraft?

Ef þeir gjöra það, þá verða allar yðar röksemdir að engu? En gjöri þeir það eigi, er það þá eigi af því, að eitthvað af hinum sömu tálmunum stendur þeim í vegi? Í þessu verðið þér að vera vissir áður en þér getið grundvallað yðar röksemdir; og jafnvel þá sanna röksemdir yðar eigi annað en það, að náð og gáfur eru eigi ávalt samfara.

En þessi maður er eigi að mínu áliti fullkominn. En það er, ef til vill, enginn og verður aldrei, því að þér farið lengra í skoðun yðar en heilög ritning gjörir. Það getur verið að skoðun yðar grípi yfir meira en ritningin. Það sem ritningin kallar fullkomnun, er fylling hreinnar elsku í hjartanu, og af henni stjórnast orð mannsins og athafnir. Ef að yðar skoðun hefir eitthvað meira inni að halda eða eitthvað annað, þá kemur hún auðvitað eigi heim við ritninguna, og þá er eigi að undra þótt sá, sem er fullkominn eftir kenningu ritningarinnar, sé eigi fullkominn í yðar augum.

Eg er hræddur um að margir hrasi á þessari hneykslunarhellu. Þeir heimfæra undir fullkomnun-

ina eins marga efnisparta, eins og þeim býður við að horfa, ekki samkvæmt ritningunni, heldur eftir eigin hugmynd og neita svo tafarlaust því, að sá maður sé fullkominn, sem eigi samsvarar þessari ímynduðu fyrirmynd þeirra. Vér ættum því að kosta kapps um, að hafa jafnan skýringu biblíunnar fyrir augum.

HEILAGUR ANDI VITNAR EINS LJÓSLEGA MEÐ VORUM
 ANDA UM HELGUNINA, EINS OG HANN
 VITNAR UM RÉTTLÆTINGUNA.

Hvenær getur maðurinn álitid sig að hafa náð þessu stigi?

Það getur hann þegar hann hefir sannfærst um hina meðfæddu synd í hjarta sínu með enn sterkari og skýrari fullvissu en hann fann til áður en hann réttlættist, og eftir að hann smátt og smátt hefir deytt þessa synd og fengið reynslu fyrir því, að hún var dauð með öllu, svo að hann er fullkomlega endurnýjaður í elsku og líkingu Guðs og þar af leiðandi ætíð glaður og biður án afláts og gjörir Guði þakkir fyrir alt. Ekki er það nægileg sönnun fyrir þessu, að maðurinn finni til hreinnar elsku en engrar syndar. Margir hafa haft þá tilfinningu um stundarsakir, áður en þeir voru algjörlega endurnýjaðir. Þess vegna ætti enginn að trúa því, að verkið sé fullkomnað, fyr en heilagur andi ber mannum vitni um, að hann sé algjörlega helgaður, eins skýrt og hann ber vitni um það, að hann sé réttlættur (Róm. 8, 16. I. Kor. 2, 12).

VÉR GETUM, EF TIL VILL, ORÐIÐ DREGNIR Á TÁLAR.

Hvernig stendur á því að sumir álíta sig að vera algjörlega helgaða þegar þeir í raun réttir eru það eigi?

Það er af því, að þeir hafa ekki farið eftir öllum þeim einkennum, er vér höfum minst á, heldur að eins eftir sumum þeirra, eða farið eftir öðrum einkennum, sem ekki eru áreiðanleg. En eg veit eigi af neinum

manni, sem hefir vilzt í þessu efni, ef hann hefir þrætt eftir öllum þessum einkennum. Og þar við hefir bæzt vitnisburður heilags anda um þessa miklu breyting, sem er svo miklu stærri en sú, sem á honum varð þegar hann réttlættist. Eg álit, að það sé jafn-ómögulegt fyrir slíkan mann að fara villur vegar í þessu efni, eins og það, að Guð geti sagt ósatt. Og ef einhver, sem eg veit að er sannorður maður, vottar þetta, þá ætti eg ekki án nægilegra orsaka að rengja vitnisburð hans.

SMÁTT OG SMÁTT EÐA Á SVIPSTUNDU.

Fer þessi dauði syndurinnar og endurnýjung í elskunni fram smátt og smátt eða alt í einu?

Maðurinn getur verið við dauðann um nokkurn tíma, en að réttu lagi deyr hann ekki fyrir en sálin skilst við líkamann. Og frá því augnabliki lifir hann lífi eilífs-arinnar. Á sama hátt getur maðurinn dáið syndinni smátt og smátt, en samt er hann ekki dauður henni fyrir en hún skilst við sálina. Og frá því augnabliki lifir hann því fullkómna lífi elskunnar.

En eins og umskiftin, sem verða, þegar líkaminn deyr, eru annarar tegundar og óumræðilega stærri en nokkur þau umskifti, er vér áður þekktum — já, svo ómælanlega stærri, að það er ómögulegt fyrir þá að gjöra sér hugmynd um þau, þannig eru umskifti þau, er sálin verður fyrir þegar hún deyr syndinni, annarar tegundar og óumræðilega stærri en nokkur önnur umskifti, og það svo, að enginn fær skilið það fyrir en hann reynir það sjálfur. Samt vex maðurinn í náð og þekkingu Krists, í elsku og líkingu Guðs, eigi að eins þangað til hann deyr, heldur og um alla eilífið.

Hvernig eigum vér að bíða þessarar breytingar?

Ekki í kæruleysi, hirðuleysi eða í leti og aðgjörðaleysi, heldur með einbeittri hlýðni við öll Guðs boðorð, með árvekni og ástundun, með því að afneita

sjálfum sér og taka á sig sinn kross daglega; með einlægu bænahaldi og föstum, með gaumgæfni í því, að hlýðnast öllum Guðs fyrirskipunum. Og ef nokkur maður hugsar sér, að hann geti orðið þessarar breytingar aðnjótandi á nokkurn annan hátt (eða haldið henni, er hann hefir náð henni fyllilega), sá maður dregur sína eigin sál á talar. Það er satt, að vér meðtökum þessa blessun að eins með barnslegri trú, en Guð gefur ekki þá trú nema vér sækjumst af alefli eftir þessari blessun og það á þann hátt, er hann hefir boðið.

Þessi skýring fullnægir, ef til vill, þeim, sem spyrja hví þeir séu svo fáir, sem verða þessarar blessunar aðnjótandi. Spyrjið um það hve margir þeir séu, sem sækjast eftir henni, á þennan hátt, og þá munuð þér fá fullnægjandi svar.

Það er bænin, sem hér er sérstaklega skortur á. Hver er sá, sem er stöðugur í bæninni? Hver er sá, sem á þeim hólmi á í einvígi við Guð? 'Þér öðlist ekki af því þér biðjið ekki eða af því þér biðjið eigi réttilega', þér biðjið eigi þess, að þér megið endurnýjast áður en þér deyið. *Áður en þér deyið!* Er yður það nóg? Nei; biðjið heldur þess, að þetta megi verða í dag, á meðan það heitir: í dag. Segið eigi að þetta sé að einskorða tíma við Guð; Guðs tími er vissulega eins í dag, eins og á morgun. Flýtt þér, ó maður, flýtt þér! Seg með skáldinu:

Lát hjarta þitt fylla þá helgu þrá
að heiminum megirðu fullkomleik sýna;
sú brennandi löngun þér lifi hjá,
í lífsdjúpi kærleiks þér sjálfum að týna!

En getum vér eigi haft áframhaldandi frið og fögnuð í hjartanu þangað til vér erum fullkomnaðir í elskunni?

Vissulega getum vér það. Því að Guðs ríki er ekki sjálft sér sundurþykkt. Þess vegna ættu hinir trúuðu að gleðja sig ávalt í Drotni. En samt sem áður getum

vér fundið sárlega til þess synsamlega eðlis, sem enn er eftir í sálum vorum. Og það er hægt fyrir oss, að hafa skerandi tilfinningu ag brennheita þrá til þess að frelsast frá þessari eðlisspilling. En þetta ætti að eins að hvetja oss til að flýja tafarlaust til hins mikla hjálpara vors og 'skunda með enn meiri hraða til takmarksins, til þess himneska hnossins, sem Guð fram býður oss fyrir Jesúm Krist'. Og þegar tilfinning erfðasyndarinnar er sem sárust, þá ætti tilfinningin um elsku Krists að yfirgnæfa miklu framar.

HVERNIG FARA EIGI MEÐ ÞÁ MENN, SEM JÁTA, AÐ
ÞEIR HAFI NÁÐ ALGJÖRÐRI HELGUN.

*Hvernig eigum vér að fara með þá, sem játa sig
hafa náð þessu takmarki?*

Prófa þá hreinskilnislega og uppörva þá til að biðja Guð innilega, að gjöra alt það, sem í hjörtum þeirra er, bert og nakið fyrir þeim. Í gegn um alt nýja testamentið finnum vér hinar alvarlegustu áminningar um, að auðgast að allskonar náðargáfum og hinar sterkustu aðvaranir um, að forðast alt ílt, og þetta stýlað jafnvel til þeirra, sem voru á hæsta stigi í andlegum efnum. En þessar aðvaranir verða að koma fram með hinni mestu viðkvæmni, og án nokkurs óþýðleika, harðúðar eða kulda. Vér ættum að forðast alla óvinsemd eða fyrirlitning. Vér skulum láta Satan hafa fyrir því að freista þeirra á þann hátt og hans börn að hrópa með fyrirlitningu: 'Vér skulum prófa hann með illgirni og pintingum, til þess að sjá, hve ríkur hann er af auðmýkt og þolinmæði'. Ef þeir varðveita þá náð, er þeir hafa meðtekið frá Guði, þá er engin hætt á því, að þeir glatist, þótt þeir misskildu sjálfa sig í því, að þeir væru algjörlega helgaðir. Því fer fjærri. Og það eigi þótt þeir héldu áfram í þessum misskilningi þangað til andi þeirra hverfur aftur til Guðs.

En hvað gjörir þeim það til, þótt harður sé beitt við þá?

Annað hvort misskilja þeir sjálfa sig eða þeir gjöra það ekki. Ef þeir gjöra það, þá getur það deytt þeirra andlega líf. Þetta er hvorki ólíklegt né ómögulegt. Þeir geta annað hvort reiðst eða látið hugfallast svo, að þeim sé ekki uppreisnar von. Ef þeim skjátlást eigi, þá getur það hrygt þá ef vér beitum hörku við þá, og jafnvel orðið voru eigin sálarástandi til tjóns. Því að það er víst, að 'sá sem snertir þá, snertir hans (Guðs) augastein' (Sak. 2, 12). Ef þeir eru áreiðanlega fullir af hans (Guðs) anda, þá er það eigi lítið brot á móti honum (Guði), að sýna þeim kala eða fyrirlitning. Því að með þessu móti öllum vér með sjálfum oss illan grun og búum yfir ósæmilegum geðshræringum. Væri það t. d. eigi sjálfbirgings-skapur, að koma sjálfur fram sem rannsóknar fyrirliði og dómari í hinu mikla djúpi guðlegra málefna? Erum vér hæfilegir til þess embættis? Getum vér ávalt dæmt um, hversu langt hinn ýmiskonar veikleiki geti náð, hvað geti heimfærst undir hann og hvað ekki, hvað geti og hvað geti ekki verið samkvæmt fullkominni elsku?

En ef þeim geðjast ekki að því að vér trúum þeim ekki, er ekki cinmitt það næg sönnun á móti þeim?

Þetta fer alt eftir því, hvernig þessi misþóknun þeirra er. Ef þeir reiðast, þá er það sönnun á móti þeim; ef þeir hryggjast, þá er það ekki. Þeir ættu að hryggjast, ef vér efuðumst um það verk, sem Guð hefir áreiðanlega gert í sálum þeirra, og með þessu förum vér á mis við þá blessun, sem vér hefðum af því getað hlotið, ef vér hefðum trúað þeim.

En vér getum hæglega tekið þessa hrygð fyrir reiði, þar eð hvorttveggja er að útvortis áliti mjög líkt.

En er það eigi ráðlegt að komast eftir því, hverjir það eru, sem ætla sjálfa sig að hafa náð þessu takmarki, en hafa eigi náð því?

Jú, en það verður að gerast með blíðu og í kærleika. En það á ekki við að hrósa sigri yfir misskilningi þeirra. Það er ákaflega ranglátt, þegar svona stendur á, að fagna yfir þessu, eins og ef vér hefðum orðið fyrir stóru happi. Ættum vér eigi miklu fremur að hryggjast sárlega og láta tilfinningu vora brjótast út í tárum? Hér er um þann mann að ræða, sem sýndist vera lifandi vottur um mátt Guðs til þess að frelsa frá allri synd; en, æ! hér verðum vér fyrir vonbrigðum. Hann er lagður á vog og léttur fundinn! Og er þetta gleðiefni? Ættum vér eigi að verða þúsund sinnum glaðari ef vér fyndum ekkert annað en hreina elsku hjá honum?

En hann hefir svikið sjálfan sig. Hvað um það? Það er hættulaus misskilningur, á meðan hann finnur ekkert annað en hreina elsku í hjarta sínu. Það er misskilningur, sem vanalega ber vott um mikla náð og hátt stig heilagleika og sælu. Þetta ætti að vera sannarlegt gleðiefni fyrir alla þá, sem stunda hjartans einfeldni; ekki misskilningurinn sjálfur, heldur hin mikla náð, sem um stundarsakir gaf tilefni til hans. Eg gleðst af því, að þessi maður er æfinlega sæll í Guði, æfinlega fullur af bæn og þakkargjörð. Eg gleðst af því, að hann finnur eigi til neinnar vanheilagrar geðshræringar, heldur til hreinnar og stöðugrar elsku Guðs. Og eg mun gleðjast ef að erfðasyndin heldur áfram að draga sig í hlé þangað til að hún er algjörlega dauð.

Er þá engin hætta búin þeim manni, sem þannig skjáttlast?

EKKI á meðan hann finnur eigi til syndar. Áður var honum hætta búin, og verður þegar hann kemst í nýjar raunir. En á meðan hann finnur eigi annað en hreina elsku, uppörvandi allar hans hugsanir, og athafnir, þá er hann eigi í neinni hættu; þá er hann eigi að eins sæll, heldur hvílir hann öruggur 'í skjóli og skugga hins almáttuga'; og í Guðs bænum lofið

honum að halda áfram í þessari elsku, eins lengi og hann getur. En samt sem áður gerið þér vel í því, að vara hann við þeirri hættu, sem bíður hans ef elska hans skyldi kólna og erfðasyndin gjöra vart við sig á ný; og jafnvel vara hann við því að kasta í burtu voninni og ímynda sér, að hann muni aldrei ná takmarkinu af því hann hefir eigi náð því enn.

En hvað er að segja um það, ef engir hafa enn þá náð þessu takmarki, eða ef allir, sem ætla að þeir hafi náð því, eru sviknir í sinni von?

Sannfærið mig um þetta, þá skal eg eigi prédika það framar; en þér verðið að skilja mig rétt; eg byggi engan lærdóm hvorki á þessum manni eða hinum. Þessi maður eða hinn getur farið vilt, en það breytir ekki skoðun minni. En ef enginn maður er enn þá fullkominn, þá hefir Guð eigi sent mig til að prédika fullkomnun.

Tökum dæmi samhliða þessu: Í mörg ár hefi eg prédikað á þessa leið: Til er 'friður Guðs, sem yfirgengur allan skilning'. Sannfærið mig um það, að þessi orð hafi engan ávöxt borið; að enginn hafi fengið þennan frið í öll þessi ár, og enginn geti þann dag í dag vottað þetta. Ef þér sannfærið mig um þetta, þá skal eg eigi prédika það framar.

Þér svarið: 'En margir hafa dáið í þeim friði'. Það getur vel verið, en eg krefst þess að fá lifandi votta.

Eg get auðvitað ekki verið fullviss um að þessi maður eða hinn séu áreiðanlegir vottar; en væri eg fullviss um, að enginn slíkur vottur væri til, þá hefði eg ekkert frekar við þennan lærdóm að gjöra.

'Þér misskiljið mig. Eg trúí því að sumir, sem dóu með þennan kærleika í brjósti sér, hafi fengið hann löngu áður en þeir dóu. En eg var eigi fullviss um, að þeirra fyrri vitnisburður væri sannur, fyr en rétt áður en þeir skildu við'.

Þér höfðuð eigi neina óbrigðula vissu þá; en sannsýnilega vissu hefðuð þér getað haft áður; slíka vissu,

sem hefði getað lífgað og huggað yðar eigin sál og hjálpað yður í öllum kristilegum áformum. Slíka vissu, sem þessa, getur hver hreinskilinn maður fengið (svo framarlega sem nokkrir lifandi vottar eru til) með því að tala dálitla stund við einn af þessum vottum í kærleika og ótta Drottins.

En hvað gjörir það til hvort nokkrir eða engir hafa náð þessu takmarki, þar sem svo margar biblíusannanir eru fyrir því?

Éf eg væri sannfærður um það, að enginn maður á Englandi hefði enn þá öðlast það, sem hefir verið svo greinilega og alvarlega kent af fjölda presta, svo víða og svo lengi, þá skyldi eg vera fullviss um það, að vér hefðum allir misskilið þær ritningargreinar, sem hljóða um fullkomnunina; og þess vegna yrði eg einnig að kenna framvegis, að maðurinn sé ekki laus við syndina til dauðadags. “

TRÚAROFSINN Í LUNDÚNABORG ÁRIÐ 1762.

20. Árið 1762 var arðsamt áhuga-ár í guðlegum efnum í Lundúnaborg. Margir, sem hingað til höfðu verið kærulausir, fundu sárlega til síns glataða ástands; margir fundu frelsi í blóði Jesú Krists; margir þeirra, er frá höfðu fallið, voru andlega læknaðir; og mikill fjöldi manna trúði því, að Guð hefði frelsað þá frá allri synd. Það var hægt fyrir mig að sjá það fyrirfram, að Satan mundi reyna að sá illgresi meðal hveitisins, og gjörði eg því mitt ítrasta til að vara þá við þessari hættu, sem þeim væri búin, einkanlega að því er snerti stærilæti og hroka. Og á meðan eg dvaldi í borginni, hafði eg ástæðu til að vona að þeir væru bæði lítillátir og varkárir. En skömmu eftir að eg var farinn á burtu, kom trúar-ofsinn í ljós. Tveir eða þrír menn tóku upp á því að ætla, að þeirra eigin hugmyndir væri guðlegur innblástur, og þar af leiðandi héldu þeir, að þeir mundu aldrei deyja. Og þessir menn reyndu svo til að koma öðrum á sömu

skoðun, og urðu með því valdir að allmiklum óróa og uppþoti.

Litlu síðar komu þessir sömu menn, ásamt nokkrum fleirum, með enn aðrar fjarstæður. Þeir sögðu, að þeir mundu eigi framar verða fyrir freistingum eða þjáningum; og álitu sig að hafa spádómsgáfu og greind til að dæma um andana. Þegar eg kom aftur til Lundúnaborgar um haustið, létu sumir af þessum mönnum sannfærast: aðrir þóttust upp úr því vaxnir. Á meðan á þessu stóð, varð eg fyrir megnu álassi og bríxlyrðum úr öllum áttum; fyrst og fremst frá þeim sjálfum, sökum þess að eg vandaði um við þá við hvert tækifæri; og því næst öðrum sökum þess, að þeir sögðu að eg fyndi eigi að við þá. Þrátt fyrir þetta hætti eigi hönd Drottins að starfa, heldur létu syndarar æ meir og meir sannfærast, og nálega á hverjum degi voru það nokkrir, sem endurfæddust, og aftur aðrir, sem efldust svo í trúnni, að þeir gátu elskað Guð af öllu sínu hjarta.

21. Um þetta leyti var það, að vinur minn, sem átti heima skamt frá Lundúnaborg, skrifaði mér á þessa leið:—

„Ver þú eigi um of óttasleginn. Þótt Satan sái illgresi meðal hveitisins. Svo hefir það ávalt verið, og það einkum þegar Guð hefir úthelt anda sínum á einhvern eftirtektaverðan hátt; og svo mun það ávalt verða, þangað til djöfullinn verður bundinn í þúsund ár. Alt fram að þeim tíma mun hann hvervetna stæla eftir og veita verkunum heilags anda mótstöðu.

Ein sorgleg afleiðing af þessu hefir orðið sú, að heimurinn, sem ávalt sefur í faðmi þess vonða, hefir gert gys að sérhverjum verkunum Guðs anda.

En hvað getur sannkristinn maður gjört? Ef hann vill breyta eins og hann á að breyta, þá myndi hann (1) biðja Guð að frelsa hverja afvegaleidda sál; (2) reyna með andans hógværð að snúa þeim; og að síð-

ustu reyna bæði með bæn og árvekni að aftra því, að villa hinna afvegaleiddu lami áhuga þeirra í því, að sækjast eftir algjörðum heilagleika bæði fyrir sál, líkama og anda; því án þessa (heilagleikans) 'kann enginn Drottinn að sjá' (Heb. 12, 14).

Víst er um það, að vitstola heimur telur þenna algjörlega nýja mann vitfirring.

En þetta (algjörð helgun), er eigi að síður vilji og vísdómur Guðs. Ó, að vér mættum allir sækjast eftir því!

En sumir, sem halda fram þessum lærdómi í hans fulla gildi, gjöra sig of oft seka í því, að setja almættinu takmörk. Guð útbýtir sínum náðargáfum eftir sinni vild; þess vegna er það hvorki viturlegt né rétt að halda því fram að maðurinn verði að vera sanntrúaður í langan tíma áður en hann er meðtækilegur fyrir heilagleikans anda í ríkulegum mæli.

Venjuleg regla Guðs er nokkuð útaf fyrir sig, en velþóknun alveldis hans er alt annað. Það eru vísdómsfullar ástæður, sem ráða hjá honum, hvort sem hann heldur flýtir eða seinkar verkunum sínum. Stundum kemur hann alt í einu og að óvörum, en stundum ekki fyr en vér höfum lengi beðið eftir honum.

Eg hefi haft þá skoðun í mörg ár, að stærsta orsökinn fyrir því að menn taka svo litlum framförum í andlegum efnum, er þeirra eigin kæruleysi, kaldsinni og vantrú. Og hér á eg við trúaða menn.

O að andi Drottins vildi gefa oss réttan skilning í öllum hlutum, 'svo vér tullkomnumst í allri fullkonun Guðs, séum algjörðir og í engu ábótavant' " (Efes. 3, 19. Jak. 1, 4).

22. Um þetta sama leyti spáðu fimm eða sex af þessum ofstækismönnum því, að heimsendir myndi koma hinn 28. Febr. :

Eg reyndi strax til með öllu móti að þagga niður í þeim, bæði opinberlega og einslega.

Eg prédikaði sérstaklega um þetta efni, bæði í Vesturgötu og Spítalfield. Eg varaði söfnuðinn við þessu aftur og aftur, og átti tal við eins marga og ég gat um þetta efni; og sá ávöxt iðju minnar. Þeir sneru mjög fáum, á að gizka svo sem 30 manns í öllu félagi voru. En þrátt fyrir þetta gjörðu þeir allmikið uppbót, og gáfu ákaflega mikið hneykslunarefni þeim öllum, sem notuðu hvert tækifæri til að rísa á móti mér og juku stórlega bæði á fjölda og dirfsku þeirra manna, sem andstæðir voru kristilegum algjörleik.

SPURNINGAR TIL ÞEIRRA, SEM NEITA ÞVÍ, AÐ
KRISTILEGRI FULLKOMNUN VERÐI NÁÐ
Í ÞESSU LÍFI.

23. Eftirfylgjandi spurningar voru samdar af leikmanni einum:

(1) „Hefir ekki heilagur andi verið gefinn í ríkulægri mæli síðan evangelíum var boðað, heldur en á dögum gamla testamentisins? Ef eigi, í hverjum skilningi var þá heilagur andi ekki gefinn áður en Kristur gjörði sig dýrðlegan? Jóh. 7, 39.

(2) Var sú dýrð, sem Pétur talar um (1. Pét. 1, 11) útvortis dýrð, eða var hún innvortis dýrð, þ. e.: dýrð heilagleikans?

(3) Hefir Guð nokkursstaðar í biblíunni boðið oss meir en hann hefir lofað oss?

(4) Eiga loforð Guðs um heilagleikann að uppfyllast í þessu lífi eða að eins í komanda lífi?

(5) Er sannkristinn maður undir nokru öðru lögmáli en því, sem Guð hefir lofað að rita á vor hjörtu? Jer. 31, 31 o.s.frv.; Heb. 8, 10.

(6) Í hverjum skilningi uppfyllist krafa lögmálsins á þeim, sem ekki ganga eftir holdinu, heldur eftir andanum?

(7) Er það ómögulegt fyrir nokkurn mann í þessu lífi að elska Guð af öllu hjarta, öllum huga, allri sálu og öllum mætti? Og er sannkristinn maður undir

nokkru því lögmáli, sem eigi nær sinni uppfylling í þessari elsku?

(8) Getur skilnaður sál og líkama gjört það að verkum, að maðurinn hreinsist frá erfðasyndinni?

(9) Ef svo er, er það þá eigi eitthvað annað en blóðið Jesú Krists, sem hreinsar sálina frá allri synd?

(10) Ef hans blóð hreinsar oss frá allri synd, á meðan sál og líkami eru sameinuð, er það þá eigi í þessu lífi?

(11) Ef þetta verður eigi fyr en sálin skilur við líkamann, er það þá ekki í öðru lífi? og er það þá eigi orðið um seinan?

(12) Ef þetta fer fram í andlátinu, í hvaða ástandi er sálin þá, þegar hún er hvorki í líkamanum né fyrir utan hann?

(13) Hefir Kristur nokkursstaðar kent oss að biðja um það, sem hann hefir eigi áformað að gefa oss?

(14) Hefir hann eigi kent oss að biðja: 'Verði þinn vilji svo á jörðu, sem á himni'? og fer eigi hans vilji fullkomlega fram á himnum?

(15) Ef svo er, hefir hann þá eigi kent oss að biðja um fullkomnun á jörðu? Og er það þá eigi áform hans að veita oss hana?

(16) Bað ei postulinn Páll samkvæmt Guðs vilja, þegar hann bað þess, að þeir í Tessaloníku mættu helgast algjörlega, og varðveitast (í þessum heimi, eigi í þeim næsta, því þá hefði hann verið að biðja fyrir þeim dauðu) óflekkaðir á líkama, sál og anda alt til tilkomu Jesú Krists? 1. Tess. 5, 23.

(17) Er það yðar einlæg löngun, að frelsast frá erfðasyndinni í þessu lífi?

(18) Ef svo er, kom þá eigi sú löngun frá Guði?

(19) Og ef þess er eigi kostur, að uppfylla þessa löngun yðar í þessu lífi, var hann (Guð) þá eigi að draga yður á talar, er hann gaf yður hana?

(20) En ef þér hafið ekki nógu mikla einlægni jafa-

vel til að biðja um þessa fullkomnun, eruð þér þá eigi að deila um það málefni, sem er yður ofvaxið?

(21) Biðjið þér nokkurn tína Guð þess, að hreinsa hugsanir hjarta yðar, svo þér getið elskað hann fullkomlega?

(22) Ef þér hvorki þráið það, sem þér biðjið um, eða hafið þá trú, að þér getið öðlast það, biðjið þér þá eigi eins og heimskingi?

Guð hjálpi yður til þess, að yfirvega þessar spurningar með stillingu og hlutdrægnislaust.

NOKKRIR VOTTAR.

24. Seinni part þessa árs kallaði Guð til sín hið logandi og skínandi ljós, Jane Cooper. Þar sem hún var bæði í lífi og dauða vottur um kristilega fullkomnun, þá á það einkar vel við þetta mál, að bæta hér við stuttri frásögu um dauða hennar, ásamt einu af bréfum hennar, sem hefir inni að halda skýra og einfalda frásögu um þá miklu breytingu, sem Guði þóknast að láta hjarta hennar verða fyrir:

2. Maí, 1768.

„Eg held að þakklátsemi mín taki aldrei enda. Frá þeirri stundu, er þér prédikuðuð út af Gal. 5, 5, sá eg glögglega hið sanna sálarástand mitt. Sú ræða lýsti hjarta mínu og því, hvað það þráði að verða, sem sé, fyllilega sælt. Þér lásuð bréfið frá hr. M., og í því var tekin fram sú guðsdýrkun, sem eg þráði. Upp frá þeirri stundu sá eg hnossið fram undan mér, og lagði með Guðs hjálp allt kapp á að ná því. Eg sökti mér í árvekni og bæn til Guðs; stundum var sál mín mjög hrygg, stundum beið eg þolinmóð eftir hnossinu. Nokkrum dögum áður en þér fóruð frá Lundúnum reiddi sál mín sig á þetta loforð, sem eg fékk í gegn um bæn mína. Sá drottinn, er þér leitið að, mun bráðlega vitja síns musteris. Eg trúði því að hann kæmi, og að hann kæmi sem eldur mál-

bræðslumannsins. Þriðjudaginn eftir að þér fóruð hélt eg að eg mundi eigi geta sofð um nóttina, nema því að eins að Guð léti orð sín rætast þá þegar. Eg hafði aldrei þekt eins og þá kraft þessara orða: 'Nem staðar og vit að eg em drottinn'. Eg varð að engu frammi fyrir honum, og fékk fullkominn sálarfrið. Eg vissi eigi, hvort hann hefði eytt synd minni; en mig langaði til að vita það, svo eg gæti vegsamað hann. En bráðlega gerði vantrúin vart við sig á ný, og eg andvarpaði þungan. Næsta miðvikudag fór eg til Lundúnaborgar og hélt stöðugt áfram að leita Guðs. Eg hét því, að lofa hann og vegsama, ef hann frelsaði mig frá allri synd. Eg gat yfirgefið alt, svo eg gæti höndlað Krist. En eg fann, að öll mín loforð stoðu eigi ein og að ef hann frelsaði mig, þá væri það að eins gjört af náð, einungis fyrir hans nafns sakir. Næsta fimtudag var eg undirorpin svo miklum freistingum, að mér fanst eg eigi geta lifað og eigi framar átt tal við Guðs börn; en samt efaðist eg eigi um fyrirgefningu Guðs og kærleika hans; en

Mér þyngra fanst en dauðinn að drotni skyldi' eg unna,
já, drotni, mínum Guði, og ekki honum einum.

Næsta föstudag voru þrengingar mínar enn meiri. Eg reyndi að biðja Guð, en gat það eigi. Eg fór til frú D., sem bað fyrir mér og sagði mér, að þessi andlega hrygð mín stafaði af því, að nú væri mitt syndumspilta eðli að deyja. Eg opnaði biblíuna þar sem þessi orð standa: 'Þeir ístöðulausu og vantrúðu, — þeirra hlutfall skal vera í því dýki, sem logar af eldi og brennisteini'. Þetta gat eg eigi lengur borið. Eg opnaði biblíuna aftur, og varð þá fyrir mér Mark. 16, 6–7: 'Óttist eigi, þér leitið Jesú frá Nazaret. Farið og segið lærisveinum hans, að hann fari á undan yður til Galíleu; þar munuð þér sjá hann'. Mér eflðist trú; og eg fékk kraft til að biðja, og eg treysti því að finna Jesúm heima hjá mér. Eg sneri aftur heim um kveldið og hitti þar frú G. Hún bað fyrir mér. Eg heim

færði til mín þessi orð: ‘Drottinn, þú ferð eigi í manngreinarálit’. Hann sýndi það líka þá með því að gefa mér blessun sína. Í sama bili veittist mér náð til þess, að treysta Jesú Kristi, og fann eg þá fullkomið frelsi fyrir trúna. Hann fullvissaði mig um það, að hann, minn drottinn og minn konungur, hefði tekið sér bústað í hjarta mínu og frelsað mig frá öllu illu. Nú vegsamaði eg hann, sem hafði vitjað mín og endurleyst mig, og var mér orðinn ‘speki frá Guði til réttlætis, helgunar og endurlausnar’ (1. Kor. 1, 30). Eg sá Jesúm, ástvininn bezta, og vissi að eg átti hann að sem spámann, æðsta prest og konung. Og honum sé dýrð, sem ríkir nú einvaldur í mínu hjarta. Minn vilji er að eins hans vilji. Eg finn til einskis stærilætis. Hugur minn og hjarta er stöðugt hjá Guði. Eg veit, að það er að eins trúin, sem mig styrkva gjörir; og að árvekni og bæn er mér nauðsynleg til að vernda trúna. Eg er sæl í Guði þessa stund, og eg set á hann alt mitt traust framvegis. Eg hefi oft lesið kapítulann (1. Kor. 13), sem þér mintust á, og borið hjartalag mitt og líferni saman við hann. Þá finn eg bezt, hversu mér er ábótavant og þörf mína á friðþægingarblóði Krists. Samt sem áður finn eg til þessarar elsku, en eigi í eins ríkulegum mæli eins og hún mun verða. Eg þrái þá dýpt elskunnar, sem yfirgengur allan skilning. Eg veit, að ‘hinn réttláti mun lifa af trú sinni’; og að mér, sem er minst allra heilagra, er veitt þessi náð. Ef eg væri höfuðengill, mundi eg hylja ásjónu mína fyrir Guði, og jafnvel þegjandi mæla honum dýrð!“

Það, sem hér fer á eftir, er frásögn manns, sem var bæði sjónar og heyrnarvottur að því, er hún sagði:—

(1) „Í byrjun Nóvembermánaðar leit svo út, sem hún hefði hugboð um það, sem fyrir henni lá, og söng hún þá oft þessi orð:

• Ef hold mitt af þjáningum þjakast og kvelst,
með þolgæðum lambsins þá gef mér að verjast.

Og þegar hún sendi til mín, til þess að láta mig vita að hún væri veik, ritaði hún þessi orð á miðann: 'Eg líð samkvæmt vilja frelsara míns; elska hans mýkir alt mitt böll. Eg er eins sæl og eg heyrði rödd, sem segði:

Eldri bræður bíða mín,
benda englar mér að fara,
Kristur býr mér brautir heim til sín.

(2) Þegar eg sagði henni, að eg gæti eigi kosið henni líf eða dauða, mælti hún: 'Eg bað drottinn að lofa mér að deyja fyrst, ef það væri vilji hans. Og hann sagði mér, að þú skyldir lifa mig og loka síðast augum mínum'. Þegar vér sáum að það var bólusýkin, sem að henni gekk, sagði eg við hana: 'Góðin mín, þú verður eigi hrædd þótt vér segjum þér hvað að þér gengur'. Hún mælti: 'Eg get eigi óttast vilja drottins'.

(3) Bráðlega varð hún mjög þungt haldin; en eftir því sem af henni dró, óx henni trúarstyrkur. Þriðjudaginn 16. Nóv. sagði hún við mig: 'Eg stóð fyrir framan háseti Guðs, og tilbað hann á dýrðlegan hátt; sál mín hvíldi algjörlega í drottins skauti'. Eg spurði: 'Gaf drottinn þér nokkurt sérstakt loforð?' 'Nei', svaraði hún; það var alt.

Hin leyndá hjartans lotning,
sem lifir fylst í kyrð,
og kærleiks dásöm drotning
í dýpstu þögn er byrgð.

(4) Næsta fimtudag spurði eg: 'Hefirðu nokkuð til að fræða mig á?' 'Nei', svaraði hún, 'ekkert nema það, sem þú þegar veizt, að Guð er kærleikurinn'. 'Hefir Guð gefið þér nokkurt sérstakt fyriríheiti?' 'Mér finnst eg eigi þurfa þess', svaraði hún; 'eg get lifað án þess. Eg mun deyja afmynduð, en eg mun mæta þér aftur vegsamleg'.

(5) Hr. M. spurði hana, hver hún héldi að væri hin bezta breytni, og hvað væri henni mest til fyrirstöðu. Hún svaraði: 'Mestu tálmanirnar koma

venjulega frá hinu meðfædda eðli mannsins. Sumir halda, að eitt ráð sé ágætara en annað; en aðal atriðið er það, að lifa samkvæmt vilja Guðs. Um nokkra undanfarna mánuði hefi eg áþreifanlega fundið, að heilagur andi hefir leitt mig, þegar eg hefi sérstaklega helgað hugleiðingar mínar þessu málefni, og sú smurning, sem eg hefi meðtekið frá honum, hefir frætt mig, svo að eg hefi enga þörf haft á fræðslu annara.

(6) Næsta föstudagsmorgun sagði hún: 'Eg býst við því, að dauða míns verði eigi langt að bíða'. Hún settist þá upp í rúmi sínu og sagði: 'Drottinn, eg vegsama þig fyrir það, að þú ert ávalt með mér og að alt, sem þitt er, það er mitt. Kærleikur þinn er stærri en veikleiki minn, stærri heldur en hjálparleysi mitt, stærri en óverðleiki minn. Drottinn, rotnunin er systir mín; en dýrð sé þér, ó blessaði Jesús, þú ert bróðir minn! Veit mér, ásamt öllum heilögum að skilja, hvílík að sé lengd, breidd, dýpt og hæð elsku þinnar! Blessaðu þessa (sem viðstaddir voru); gef þeim ávalt og í öllu að æfa sig í þeirri breytni, sem þér er þóknanleg!

(7) Nokkrum stundum síðar virtist svo, sem dauðastríð hennar væri byrjað; en um ásjónu hennar lék sigurbros, og hún klappaði saman lófunum af gleði. Frú C. mælti: 'Góða mín, þú ert meir en sigurvegari fyrir blóð lausnarans'. Þá svaraði hún: 'Já, vissulega, ástkæri Jesú! Ó, dauði, hvar er þinn broddur?' Síðan lá hún nokkra stund eins og í dvala. Síðan reyndi hún til að mæla, en gat eigi. En samt sem áður vottaði hún elsku sína með því, að taka í hendina á öllum þeim, sem inni voru.

(8) Hr. W. kom þá inn. Þá mælti hún við hann: 'Eg vissi eigi, hvort eg myndi lifa það að sjá yður. En eg gleðst af því, að drottinn hefir gefið mér tækifæri og krafta til þess að tala við yður. Eg elska yður. Þér hafið ávalt prédikað hinn hreinasta lærdóm,

og það hefir verið mín gleði að fylgja honum. Haldið þessu áfram, hvort sem það líkar betur eða ver'. Hann spurði: 'Trúir þú því nú, að þú sért frelsuð frá allri synd?' 'Já', mælti hún; 'eg hefi eigi efast um það í marga mánuði. Orsökinn til þess, að eg nokkurn tíma efaðist um það, var sú, að eg var eigi nógu styrk í trúnni. En nú finn eg, að eg hefi haldið trúnni, og að fullkomin elska útrekur allan ótta. En að því er yður snertir, þá hefir drottinn lofað mér því, að vinna yðar framvegis í vingarði hans, skuli bera meiri ávöxt en hingað til, þótt mér auðnist ekki líf til að sjá það. Eg hefi verið, þessa síðustu sex mánuði, mesta ofsatrúarkona, eins og komist er að orði; en aldrei á æfi minni hefi eg lifað eins nærri hjarta Jesú Krists. Yðar þrá er það, að vera stöðugur í þeirri hjartans einlægni, er sál yðar elskar, svo að þér með því móti getið verið óteljandi hjörtum til huggunar'.

(9) Við mann einn, sem hafði meðtekið blessun Guðs fyrir bænarstað hennar, fícrust henni þannig orð: —'Eg finn, að eg hefi eigi fylgt spaklega uppspunnum skróksögum, því eg er eins sæl eins og mér er auðið að vera í þessu lífi. Skunda þú áfram og vertu viss um að ná takmarkinu'.

Við ungfrú M. sagði hún: 'Elskaðu Krist, því hann elskar þig. Eg trúi því, að eg muni sjá þig til hægri handar Guðs. En eins og stjarna er stjörnu bjartari, þannig mun það og verða í upprisunni. Eg grátbæni þig frammi fyrir Guði, að þú mætir mér á þeim degi í heilagleika og dýrð. Varast að laga þig eftir hætti þessarar aldar; með því ferð þú á mis við marga blessun. Eg veit, að eg muni mæta fyrir hans dýrð, óflekkuð í fögnuði (Júd. 24). Sjá svo um, að Drottinn finni þig flekklausu og í friði'.

(10) Næsta laugardagsmorgun baðst hún fyrir nálega á þessa leið: 'Eg veit, drottinn minn, að þú lengir líf mitt að eins til þess að gjöra vilja þinn. Og

þótt eg eigi nærast framar á neinu' [hún hafði einskis neytt í tuttugu og átta klukkustundir] 'þá verði þinn vilji. Eg er fús á að þola slíkt í tólf mánuði, því að maðurinn lifir eigi á einu saman brauði. Eg vegsama þig, drottinn, fyrir það, að hér er enginn vottur um mögl eða harmatölur. Í þeim skilningi vitum vér eigi, hvað þrengingar eru. Sannlega, drottinn, hvorki líf né dauði, hvorki hið nálæga né hið ókomna, né nokkur önnur skepna, mun geta skilið oss frá þínum kærleika eina stund. Blessaðu þessa, svo engu sé ábótavant í sálum þeirra. Eg treysti því, að það verði eigi. - Eg bið þess trúarörugg'.

Sunnudag og mánudag var hún með óráði alloftast. Og þá mátti augljóslega sjá, að hjarta hennar var á himnum. Maður nokkur sagði við hana: 'Jesús er vort merki'. Hún svaraði: 'Eg hefi að eins eitt merki, eg er öll undir andlegum áhrifum'. Ungfrú M. sagði: 'Þú hvílir í Guði'. Hún svaraði: 'Já, gjörsamlega'. Einhver spurði hana á þessa leið: 'Elskar þú mig?' 'Eg elska Krist; eg elska minn blessaða Jesúm Krist!' Við annan mann mælti hún: 'Eg mun eigi dvelja lengi hér. Jesús er dýrmætur, sannarlega mjög dýrmætur!' Við ungfrú M. mælti hún: 'Drottinn er mjög gæzkuríkur; hann varðveitir mína sál frá öllu illu'. Fimmtán síðustu stundirnar, er hún lifði, þjáðist hún mjög; líkamsþjáningar hennar keyrðu úr hófi. Einn, sem ávarpæði hana, sagði, 'Gegnum þjáningarnar munt þú verða æ fullkomnari'. 'Já', svaraði hún, 'meir og meir fullkomin'. Þar næst lá hún hreyfingarlaus nokkra stund, þangað til hún sagði: 'Drottinn, þú ert máttugur!' Eftir nokkra þögn mælti hún fram þessi sín síðustu orð: 'Jesús er mér alt í öllu; dýrð sé honum um tíma og eilífð'. Eftir þetta lá hún kyr hér um þil hálfa klukkustund og leið svo út af án þess að stynja eða andvarpa. "

25. Næsta ár var það, af því fjöldi þeirra manna, sem álitu sig að vera frelsaða frá allri synd, fór sífellt

vaxandi, að mér fanst það nauðsynlegt, að gefa út sérstaklega handa þeim

„FREKARI HUGLEIÐINGAR UM KRISTILEGA
FULLKOMNUN.“

„(1) *Á hvern hátt ‘er Kristur endir lögmálsins, til réttlætningar hverjum sem trúir?’* Róm. 10, 4.

Til þess að skilja þetta fyllilega, verður þú um leið að skilja, hvaða lögmál hér er verið að tala um; og þetta lögmál skil eg að sé (1) lögmál Mósesar, alt það, sem út var gefið fyrir munn Mósesar. Um þetta lögmál talar postulinn Páll ávalt þannig, að það sé stjórnar-lögmál, siðferðis-lögmál og helgisiða-lögmál. (2) Adams lögmálið, sem honum var gefið áður en hann féll, sem réttilega kallast verknaðar lögmál. Að efninu til er þetta sama og lögmál englanna. Það heimitaði það, að maðurinn verði öllum þeim kröftum er hann var gæddur, Guði til dýrðar. Nú var maðurinn skapaður gallalaus með öllu, bæði að því er snerti skilning og tilfinning. Líkaminn var þá eigi sálunni til tálmunar: þ. e.: hann hamlaði henni eigi þess, að glöggskoða hlutina, og að rannsaka réttilega, ef hún annars þurfti nokkuð að rannsaka. Eg segi, *cf hún annars rannsakaði nokkuð*; því það er mjög líklegt, að hún hafi eigi þurft þess, þangað til að hinn forgengilegi líkami mannsins lamaði sálina og veiklaði hina meðfæddu hæfilegleika hennar. Alt fram að þeim tíma hefir hann, ef til vill, getað dæmt um hvern sannleika eins glögglega eins og augað sér ljósið. Af þessu leiddi það, að þetta lögmál heimitaði að maðurinn hugsaði, talaði og breytti algjörlega rétt í hverju einasta atriði samkvæmt þeim gáfum, sem hann var upphaflega gæddur. Hann var vel fær um að gjöra þetta, og Guð gat eigi annað en krafist þeirrar þjónustu, sem hann gat látið í té. En Adam féll; og hans óforgengilegi líkami varð forgengilegur, og ávalt síðan hindrar líkaminn sálina í framkvæmdum hennar. Af

Þessu leiðir það, að síðan getur enginn maður skilið æfinlega rétt, eða dæmt æfinlega rétt. Og þar sem annaðhvort dómur eða skilningur er skakkur, þar getur eigi verið um rétta rannsókn að ræða. Þess vegna er það eins eðlilegt að maðurinn misskilji, eins og það, að hann dragi andann; og hann getur án hvorugs lifað; þar af leiðandi getur enginn maður látið í té þá þjónustu, sem Adams lögmálið krefst. Og enginn maður er skuldbundinn til að láta hana í té; Guð krefst þess eigi af nokkrum manni; því Kristur er endir Adams lögmálsins eins fyllilega eins og hann er endir Mósesar lögmálsins. Með dauða sínum gjörði hann enda á báðum. Hann hefir eyðilagt þau bæði, og skuldbinding mannsins til að halda þau er á burtu numin. Og því er ekki heldur nokkur maður skuldbundinn til að halda lögmál Adams, frekar en lögmál Mósesar. Með öðrum orðum, þetta er eigi skilyrði fyrir núverandi eða ókominni sáluhjálp.

Í staðinn fyrir þetta hefir Kristur gefið út annað lögmál, lögmál trúarinnar. Í orðsins fylsta skilningi er eigi hver sá maður réttlættur, sem gjörir, heldur hver sem trúir; þ. e.: hann er réttlættur, helgaður og vegsamlegur gjörður fyrir trúna.

(2) *Erum vér þá dauðir lögmálinu?*

Vér erum 'dauðir lögmálinu fyrir líkama Krists' (Róm. 1, 4), sem var gefinn fyrir oss. Dauðir lögmáli Adams eins vissulega eins og Mósesar lögmáli. Vér erum algjörlega lausir við það fyrir dauða Krists; því það lögmál dó með honum.

(3) *Hvernig stendur þá á því, að vér erum 'eigi án lögmáls fyrir Guði, heldur lögbundnir Kristi?'* (1. Kor. 6, 21).

Vér erum lausir við það lögmál; en það er eigi svo að skilja, að vér séum lögmálslausir; því Guð hefir stofnsett annað lögmál í þess stað, lögmál trúarinnar; og vér erum allir undir því lögmáli, og þannig lög-

bundnir Guði og Kristi. Bæði skapari vor og frelsari krefjast þess, að vér hlýðnumst þessu lögmáli.

ELSKAN ER UPPFYLLING LÖGMÁLSINS.

(4) *Er elskan uppfylling þessa lögmáls?*

Án efa er hún það. 'Elskan er uppfylling þess lögmáls, sem vér erum nú undir' (Róm. 13, 9–10). Trú, sem sýnir sinn kraft í kærleikanum, er alt það, sem Guð nú heimtar af mannum. Í staðinn fyrir engla fullkomnun, hefir Guð sett — ekki einlægni, heldur — elsku.

(5) *Á hvern hátt er elskan endir boðorðanna?* (1. Tím. 1, 5).

Hún er endir allra boðorða Guðs. Því hún er það takmark, sem kristindómurinn, bæði í hinni sérstöku grein og í heild sinni miðar að. Grundvöllurinn er trú, sem hreinsar hjartað; endirinn er elska, sem varðveitir góða samvizku.

(6) *Um hverskonar elsku er hér að ræða?*

Þá, að elska Guð af öllu hjarta, öllu hugskoti, allri sálu, öllum kröftum; og að elska náungann, hvern mann, eins og sjálfan sig, eins og sína eigin sál.

(7) *Hvernig eru ávextir eða eiginlegleikar þessarar elsku?*

Postulinn Páll skýrir frá því, þá er hann segir: 'Elskan er umburðarlynd'. Hún umber allan veikleika Guðs barna; og það eigi að eins um stundarsakir, heldur eins lengi og Guði þóknast. Hún sér handleiðslu Guðs í öllu, og tekur henni með undirgefni. Og mitt í þessu er hún góðviljuð. Í öllu og eftir alt, sem hún líður, er hún auðmjúk, mild, blíð og góðsöm. 'Elskan er eigi öfundssjúk'; hún útrýmir öllu þesskonar úr hjartanu. 'Elskan er eigi hrokafull'; kemur ekki fram ofbeldislega, eða með ofsa; dæmir ekki fljótfærnislega; leggur eigi harðan dóm á neinn; 'gjörir ekkert ósæmilegt'; er eigi ókurteis, eigi

ósiðsamleg, eigi sérplægin; sækist ekki eftir sínum eigin þægindum, skemtunum, heiðri eða ábata; 'er ekki reiðigjörn'; útrýmir allri reiði úr hjartanu; 'hugsar ekkert ílt'; burtrýmir allri tortrygni; er eigi fljót á að trúa því sem ílt er; 'gleður sig ekki af óréttvísi'; hryggist af synd og heimsku, jafnvel versta óvinar síns; 'en samgleðst sannleikanum'; gleðst af heilagleik og sælu hvers manns. 'Elskan er þagmælsk'; talar eigi illa um nokkurn mann; 'trúir öllu', sem lýtur að því, að bæta annara mannorð. 'Hún vonar alt', alt, sem miðar til þess að draga úr því, sem ósæmilegt er í fari annara, og hún umber alt, sem Guð lætur viðgangast; alt það ílt, sem vondir menn og djöflar beita gagnvart henni. Þetta er lögmál Krists, hið fullkoma lögmál, frelsislögmálið.

Og þessi greinarmunur á lögmáli trúarinnar (eða elskunnar) og lögmáli verkanna, er hvorki lævíslegur né ónauðsynlegur greinarmunur. Hann er hreinn og auðskilinn öllum mönnum með meðal skynsemi. Og hann er algjörlega nauðsynlegur til þess að afstýra ótal efasemdum og margskonar ótta, jafnvel hjá þeim, sem lifa í þessari elsku.

(8) *En brjótum vér eigi allir margvíslega, jafnvel á móti þessu lögmáli, og það jafnvel þeir bestu á meðal vor?*

Að vísu gjörum vér það eigi, þegar alt vort lyndisfar, hugsanir, orð og athafnir spretta af elsku. En samt sem áður skjátlást oss og mun skjátlást, meira eða minna, á meðan vér dveljum í þessum líkama. Því hvorki þessi elska né smurning heilags anda gjörir oss óskeikula. Þess vegna er það, að vér getum eigi komist hjá því að láta oss yfirsjást í mörgu vegna skilningsskorts. Og þessi skilningsskortur getur iðulega leitt af sér eitthvað skakt í hugsunum, orðum eða athöfnum. Ef vér misskiljum lundarfar mannsins, elskum vér hann ef til vill minna en hann á skilið. Og af þessum sama misskilningi kemur það, að vér

ef til vill tölum eða breytum við hann í einu eða öðru gagnstætt þessu lögmáli.

ÞÖRF Á FRIÐÞÆGINGUNNI.

(9) *Sýnir þá eigi það, sem hér hefir verið tekið fram, að oss er þörf á Kristi?*

Hinir heilögustu menn þurfa á Kristi að halda sem spámanni, sem *ljósi heimsins*, því hann gefur þeim eigi ljós nema frá einni stundu til annarar; þeir þurfa þess ávalt við, að Kristur sé þeirra konungur; því Guð gefur þeim ekki fult forðabúr af heilagleika. Svo ef þeir eigi meðtækju á hverri stundu nýjan forða, þá yrði ekkert eftir hjá þeim nema eintóm vanhelgun. Þeir þurfa á Kristi að halda sem þeirra æðsta presti, til þess að gjöra jafnvel þeirra beztu verk þóknanleg Guði. Jafnvel algjörður heilagleiki er Guði þóknanlegur að eins fyrir Jesúm Krist?

(10) Mega þá ekki þeir allra beztu og heiðarlegustu menn segja með hinum deyjandi píslarvotti: *‘Eg er í sjálfum mér ekkert annað en synd, myrkur og helvíti; en þú (Jesús) ert mitt ljós, minn heilagleiki og minn himinn?’*

Ekki algjörlega; en hinir beztu menn geta sagt: *‘Þú ert mitt ljós, minn heilagleiki, minn himinn. Fyrir samfélag mitt við þig lifi eg í fullkomnu ljósi, heilagleik og sælu; en fráskilinn þér væri eg ekkert annað en myrkur, synd og helvíti.*

En til þess að snúa sér að efninu aftur: Hinum heilögustu mönnum er þörf á Kristi sem æðsta presti sínum, sem friðþægjara sínum, sem árnaðarmanni sínum hjá föðurnum; ekki einungis sökum þess að framhald allrar blessunar, sem þeir verða aðnjótandi, er komið undir dauða hans og meðalgöngu, heldur einnig vegna vanmáttar þeirra til þess að fullnægja lögmáli elskunnar; því enginn maður gjörir það. Þér, sem finnið til fullkominnar elsku í hjörtum yðar, berið sjálfa yður saman við þá lýsing, sem hér fer á undan.

Vegið sjálfa yður á þessa vog og sjáið hvort yður er ekki áfátt í ýmsum efnum.

(11) *En ef alt þetta er samfara kristilegri fullkomnun, þá er sú fullkomnun ekki lausn frá allri synd, þegar vér gætum þess, að 'syndin er lagabrot', og að þeir fullkomnu brjóta einmitt það lögmál, sem þeir eru undir. Og auk þess er þeim þörf á friðþægingu Krists, og það er ekkert annað en synd, sem hann friðþægir fyrir. Er það þá rétt, að tala um 'synd-lausa fullkomnun?'*

Orðatiltæki ein eru ekki þess virði að um þau sé stælt? En gætið þess í hvaða skilningi þeir menn, sem um er að ræða, þarfnast friðþægingar Krists. Þeir þarfnast þess ekki, að hann friðþægi þá við Guð að nýju, því þeir hafa þegar verið friðþægðir. Þeir þurfa hann ekki til þess að koma þeim í náð hjá Guði, heldur til þess að halda henni við. Hann aflar þeim ekki fyrirgefningar að nýju, heldur lifir hann eilíflega til þess að tala máli þeirra, og 'með einni fórn hefir hann að eilífu fullkomna gjört þá, sem helgaðir eru' (Hebr. 10, 14).

Sumir neita því, að þeir þurfi friðþægingar Krists, fyrir þá sök, að þeir hafa ekki nógsamlega íhugað þetta; en þeir eru vissulega mjög fáir. Eg minnst þess ekki, að eg hafi hitt fimm þeirra á Englandi. Væri að eins um tvent að velja, vildi eg heldur sleppa fullkomnuninni, en vér þurfum hvorugu að sleppa. Fullkomnun sú, sem eg held fram, er þessi: Elska, sem gleðst eilíflega, biður án afláts og gjörir Guði þakkir fyrir alt er í fullu samræmi við þetta. Ef nokkrir halda fram fullkomnun, sem ekki er þessu samhljóða, þá gæti þeir sín.

(12) *Innibindur þá kristileg fullkomnun nokkuð annað en einlægni?*

Ekki ef þér með þessu orði eigið við þá elsku, sem fyllir hjartað, útilokar stærilæti, reiði, girndir, eigin-girni; sem gleðst ávalt, bíður án afláts, gjörir Guði

þakkir fyrir alt. En eg efast um, að þeir séu margir, sem nota orðið 'einlægni' í þeim skilningi; þess vegna held eg, að gamla orðið eigi betur við.

Maðurinn getur verið einlægur, þótt hann sé háður öllum eðlilegum tilhneigingum; stærilæti, reiði, ástríðum, sérgæðum; en hann er ekki fullkominn fyr en hjarta hans er hreinsað frá þessu og öllum öðrum saurugleika.

Til þess að gjöra glöggari grein fyrir þessu skal eg taka það fram, að eg þekki marga menn, sem elska Guð af öllu hjarta; hann er það eina, sem þeir þrá; í honum einum finna þeir unaðsemd, og í honum eru þeir eilíflega sælir. Þeir elska náungann eins og sjálfa sig. Þeir óska þess eins einlæglega, djúpt og stöðugt, að allir aðrir menn megi verða sælir, hvort sem þeir eru góðir eða vondir, vinir eða óvinir, eins og þeir sjálfir. Þeir eru ætíð glaðir, biðja án afláts og gjöra þakkir fyrir alt. Þeir úthella stöðugt hjarta sínu til guðs í heilögum fögnuði, bæn og lofgjörð. Þetta er staðreyndur sannleikur, og það er augljós og áreiðanleg reynsla í samræmi við kenningar biblíunnar.

Jafnvel þessar sálir dvelja í forgengilegum líkama, og eru fyrir þá sök svo aðþrengdar, að þær geta ekki ávalt notið sín eins og þær vildu með því að hugsa, tala og framkvæma nákvæmlega í samræmi við það, sem rétt ér. Sökum þess að þær vantar fullkomnari líffæri, hlýtur þeim stundum að skjátlast í hugsunum, orðum og athöfnum; en vissulega er það ekki af því að þær skorti elsku, heldur þekkingu. En þótt þessu sé þannig varið, þrátt fyrir þessa vöntun og afleiðingar hennar, þá uppfylla þeir samt lögmál elskunnar. En samt sem áður, jafnvel þegar þannig er ástatt, er lögmál algjörleikans ekki fullkomlega uppfyllt, og einmitt þess vegna er hinum fullkomnustu þörf á friðþægingarblóðinu, og geta því réttilega sagt, bæði fyrir sjálfa sig og bræður sína: 'Fyrirgef oss vorar skuldir'.

(13) *En ef Kristur hefir leitt þetta lögmál til lykta, hvaða þörf er þá á friðþæging fyrir misgjörðir þeirra gegn því?*

Athugið í hvaða skilningi hann hefir leitt það til lykta, og þá fáið þér svar við þeirri spurningu. Væri það ekki fyrir þann ævarandi verðleika, sem vér öðlumst fyrir dauða Krists, og það, að hann er stöðugur árnaðarmaður vor, þá mundi lögmálið enn þá fordæma oss. Þessara atriða—hluttöku í dauða hans og árnaðarmensku—þurfum vér þess vegna fyrir sérhverja misgjörð gegn því.

HEILAGLEÍKINN ÚTILYKUR EKKI FREISTINGAR.

(14) *En getur sá maður, sem er frelsaður frá allri synd, örðið fyrir freistingum?*

Já, því Kristur var freistaður.

(15) *En það, sem þér teljið freistingu, tel eg spillingu hjartans, og hvernig fáið þér aðgreint það?*

Í sumum tilfellum er ómögulegt að aðgreina það án vitnisburðar heilags anda. En vanalega getur maður aðgreint það á þennan hátt:—Einhver maður hrósar mér. Hér er freisting til stærilætis. En samstundis auðmýkir sál mín sig fyrir Guði. Og eg finn eigi til stærilætis, og um það er eg eins fullviss eins og um það, að stærilæti er eigi lítillæti.

Maður slær mig. Hér er freisting til reiði. En samstundis renna straumar elskunnar út af bikar hjarta míns, og eg finn eigi til neinnar reiði; og um það er eg eins viss eins og það, að elska er ekki sama sem hatur.

Kona vill tæla mig. Hér er freisting til óskírlífis. En á sama augnabliki hryllir mig við því. Og eg finn eigi minstu tilhneigingu til óskírlífis. Og um það er eg eins viss eins og um það, hvort hönd mín er heit eða köld.

Þannig er einnig með það, ef eitthvað í kringum mig freistar mín, og eins ef það er í fjarlægð og Satan

minnir mig á það, t. d. eitthvað, sem mér hefir verið rangt gjört, eða hann minnir mig á kvenmann. Samstundis hrindir sál mín freistingunni frá sér, og er eftir sem áður full af hreinni elsku. Og mismunurinn er enn þá ljósari þegar eg ber sjálfan mig saman við það, sem eg áður var, þá er eg fann bæði til freistingar og spillingar.

HVERNIG VÉR GETUM VITAÐ HVORT VÉR SÉUM HELGAÐIR.

(16) *En hvernig fáist þér vitað það, að þér séuð algjörlega helgaðir, frelsaðir frá yðar meðfæddu spillingu?*

Eg veit það á sama hátt og eg veit, að eg er réttlættur. 'Vér höfum meðtekið þann anda, sem frá Guði er, svo vér þekkjum þá náð, sem hann hefir oss veitta' (1. Kor. 2, 12).

Vér vitum það af vitnisburði og ávexti andans. En fyrst og fremst af vitnisburðinum. Eins og þegar vér vorum réttlættir, þá vitnaði andinn með vorum anda, að vorar syndir væru fyrirgefna, og það sama gjörði hann þegar vér vorum helgaðir, þá bar hann vitni um það, að hin meðfædda spilling vor væri burt tekin. Vitnisburður andans um helgunina er auðvitað eigi æfinlega skýr í fyrstu (og það er hann eigi æfinlega fremur um réttlætinguna), ekki heldur er hann eftirleiddis æfinlega jafn, heldur eins og hann er viðvíkjandi réttlætingunni, stundum skýrari og stundum daufari. Já, og stundum hverfur hann. En vanalega er seinni vitnisburður andans bæði eins skýr og stöðugur eins og sá fyrri.

(17. *En hvaða þörf er á honum, þar sem helgunin er virkileg breyting, en ekki að eins tilreiknuð mannum eins og réttlætingin?*

En er endurfæðingin að eins tilreiknuð mannum? Er hún ekki virkileg breyting? Þess vegna, ef vér þurfum eigi heilagan anda til þess að vitna um helgun

vora, af því hún er virkileg breyting, þá ætti oss eigi frekar að vera þörf á honum til að vitna um það, að vér séum af Guði fæddir, og séum orðnir hans börn.

(18) *En skín ekki helgunin af sínu eigin ljósi?*

Og gjörir ekki endurfæðingin það sama? Stundum gjörir hún það, en eigi æfinlega, og hið sama gjörir helgunin. Á freistinganna tíma kastar Satan skugga á verkanir heilags anda og kemur inn hjá mannum efasemdum, einkanlega hjá þeim, sem hafa annaðhvort mjög sterkan eða mjög sljófan skilning. Á þeim tíma er þeim brýn nauðsyn á vitnisburði heilags anda, því án hans vitnisburðar gæti verk helgunarinnar hvorki aðgreinst eða viðhaldist. Og væri það eigi fyrir vitnisburðinn, þá gæti sálin eigi verið stöðug í Guði; og því síður verið ætíð glöð og gjört þakkir fyrir alt. Í þessum kringumstæðum er því vitnisburðurinn í hæsta máta nauðsynlegur. En eg hef engan vitnisburð um það, að eg sé frelsaður frá synd, þó efast eg eigi um það. Gott og vel; eins lengi og þér efist eigi, þá er það nóg; en þegar þér efist, þá er yður þörf á vitnisburðinum.

BIBLÍUSANNANIR FYRIR VITNISBURÐI HEILAGS ANDA UM HELGANINA.

(19) *En hvar minnst biblían á þennan vitnisburð, eða hvar gefur hún nokkra ástæðu til að vonast eftir honum?*

Þessi orð biblíunnar sanna það: 'En vér höfum ekki meðtekið heimsins anda, heldur þann anda, sem frá Guði er, svo vér þekkjum þá náð, sem hann hefir oss veitta' (1. Kor. 2, 12).

En víst er um það, að helgunin er eitt af því, sem guð hefir oss veitt. Og engin möguleg ástæða getur verið færð fyrir því, að vér skulum eigi vonast eftir þessu, þar sem postulinn segir, að vér meðtökum andann beinlínis til þess að vér getum þekt þá náð, sem hann hefir oss veitt. Er eigi það sama

tekið fram í þessum alkunnu orðum biblíunnar: 'Sá sami andi vitnar með vorum anda, að vér erum Guðs börn' (Róm. 8, 16). Vitnar hann þetta einungis með þeim, sem eru Guðs börn í lægsta skilningi? Nei, heldur einnig með þeim, sem eru það í hæsta skilningi. Og vitnar hann eigi það, að þau séu Guðs börn í fylsta skilningi?

Hvaða ástæðu höfum vér til að efa það? En hvað er að segja um það, ef einhver segði (eins og margir gjöra), að þessi vitnisburður tilheyrði þeim einum, sem eru á hæsta stigi í andlegum efnum. Munduð þér þá eigi svara: 'Postulinn takmarkar það ekkert; þess vegna tilheyrir hann án efa öllum Guðs börnum'. Og dugar eigi það sama svar, ef einhver segði, að hann tilheyrði eingöngu þeim, sem eru á lægsta stigi?

Íhugum einnig 1. Jóh. 5, 19: 'Vér vitum, að vér erum af Guði'. Hvernig? 'Af því að hann hefir gefið oss af sínum anda'. Já, 'af því þekkjum vér, að vér erum stöðugir í honum, og hann í oss' (1. Jóh. 4, 13). Og hvaða ástæðu gefur biblían eða skynsemin oss til þess, að útiloka vitnisburð andans fremur en ávöxt andans frá því að vera það, sem hér er átt við?

Með þessu einnig vitum vér, að 'vér erum af Guði', og í hvaða skilningi vér erum það; hvort heldur börn, 'yngismenn' eða 'feður', þá vitum vér það alt á sama hátt (1. Jóh. 2, 14).

Ekki að eg fullyrði það, að allir 'yngismenn' eða jafnvel 'feður' (í andlegum skilningi) hafi þennan vitnisburð á hverju augnabliki. Það geta verið stundir, sem vitnisburðurinn sé óglöggur, en þessar stundir eru færri og styttri eftir því sem maðurinn þroskast í Kristi; og sumir hafa ávalt vitnisburð andans um endurfæðingu sína og helgun. Og ætlun mín er sú, að fleiri mættu hafa hann, ef þeir framgengju í stöðugu lítillæti og lifðu í nánú samfélagi við Guð.

(20) *Getur eigi verið, að sumir þeirra hafi vitnisburð*

heilags anda, sem fullvissi þá um það, að þeir muni aldrei falla frá Guði?

Jú; og þessi fullvissa, að hvorki líf né dauði geti skilið þá við Guð, er langt frá því að vera þeim skaðleg; hún getur oft verið þeim mjög nytsamleg. Vér ættum því engan veginn að hryggja þessa menn, heldur uppörva þá til þess að halda fast til æfiloka 'við djörfung og hrósun sinnar vonar' (Heb. 3, 6).

(21) *En hafa nokkrir vitnisburð frá andanum um það, að þeir muni aldrei syndga framar?*

Vér vitum eigi hvað Guði þóknast að veita sérstökum mönnum; en vér getum eigi fundið neitt alment ástand, sem skýrt sé frá í biblíunni, sem maðurinn getur eigi fallið frá til syndar. Ef nokkurt slíkt ástand væri til, þá mundi það vera þeirra, sem eru algjörlega helgaðir, sem eru 'feður' í Kristi, sem eru ætíð glaðir, biðja án afláts og gjöra þakkir fyrir alt; en það er ekki ómögulegt fyrir þá, að falla frá. Þeir, sem eru helgaðir, geta fallið í synd og glatast (Hebr. 10, 29). Jafnvel feður í Kristi þurfa þessa aðvörun: 'Elskið ekki heiminn' (1. Jóh. 2, 15). Þeir, sem ætíð eru glaðir, sem biðja án afláts og gjöra þakkir fyrir alt, geta samt sem áður slókt andann (1. Tess. 5, 16 o.s.frv.). Jafnvel þeir, sem eru innsiglaðir til endurlausnardagsins, geta ef til vill hrygt Guðs heilaga anda (Ef. 4, 30).

Af þessu sést berlega, að þó Guð ef til vill gefi sérstökum mönnum þessa fullvissu, þá geta samt eigi allir kristnir menn vonast eftir henni, þar sem maður hefir enga ritningargrein til þess að byggja von sína á.

ÁVÖXTUR ANDANS Í ALGJÖRÐRI HELGUN.

(22) *Af hverjum ávexti andans getum vér þekt, að vér erum af Guði, og það jafnvel í æðsta skilningi?*

Af stöðugri elsku, friði og fögnuði; af óþreytandi langlundargeði, þolinmæði, undirgefni; af góðlyndi, sem sigrar alla móðgun; af góðvild, þýðlyndi og blíðu;

af auðmýkt andans, trúmensku og hreinni einlægni; af rósemd og jafnlyndi; af bindindi, eigi einungis með fæðu og svefn, heldur og í öllum hlutum, bæði andlegum og líkamlegum.

(23) *En hvaða þýðingarmikið atriði er fólgið í þessu? Höfum vér eigi allir þetta, þegar vér erum réttlættir?*

Hvað ertu að segja! Höfum vér þá algjörða undirgefni undir Guðs vilja, án þess að hún sé að nokkru leyti blönduð eigingirni? Eða höfum vér þá fullkomna hógværð, jafnvel þegar oss er gjört órétt? Og höfum vér þá svo hreina elsku til Guðs, að vér eigi elskum skepnuna nema fyrir hann og í honum, elsku sem rýmir á braut öllu stærilæti? Og höfum vér þá elsku til mannanna, sem útilokar alla öfund og harða dóma? Og höfum vér þá hógværð, sem heldur allri sálinni í dýpstu rósemi? Og erum vér þá bindindissamir í öllum hlutum? Neitið því ef yður þóknast, að nokkur maður hafi nokkru sinni náð þessu stigi; en segið eigi að allir, sem eru að eins réttlættir, gjöri það.

ÞEIR, SEM ERU AÐ EINS RÉTTLÆTTIR FINNA
TIL REIÐI, EIGINGIRNI OG STÆRILÆTIS.

(24) *En sumir, sem eru nýlega réttlættir, gjöra það. Hvað ættum vér þá að segja um þá?*

Ef þeir virkilega gjöra það, þá segi eg, að þeir séu helgaðir; frelsaðir frá allri synd á því augnabliki, og að þeir þurfi aldrei að glata því, sem Guð hefir gefið þeim, eða finna til syndar framar.

En þetta er vissulega sérstakt dæmi. Því er öðruvísi varið með flesta þeirra manna, sem eru að eins réttlættir. Þeir finna vanalega innra hjá sér meira eða minna af stærilæti, gremju, einþykni, og hjarta þeirra er hneigt til þess að falla frá Guði. Og þar til þeir hafa smámsaman deytt þessar vondu tilhneigingar, eru þeir eigi algjörlega endurnýjaðir í elskunni.

(25) *En á þetta ekki heima um alla þá, sem eru réttlættir? Deyja þeir ekki smámsaman syndinni og vaxa í náð, þangað til annaðhvort í andlátinu eða litlu fyrir það, að Guð fullkomnar þá í elsku?*

Eg trúi því, að þetta eigi sér stað um flesta þessa menn, en ekki alla. Vanalega gefur Guð mönnunum nokkurn tíma til þess að meðtaka ljósið og vaxa í náð, og til þess að gjöra og líða hans vilja, áður en þeir eru annaðhvort réttlættir eða helgaðir; en hann gjörir það ekki æfinlega; stundum flýtir hann verkunum sínum, og framkvæmir margra ára verk á fáum vikum, jafnvel á fáum dögum, eða einum degi, eða einni klukkustund. Hann réttlætir eða helgar bæði þá, sem ekkert hafa liðið eða gjört og ekki hafa haft tíma til þess að vaxa smátt og smátt í ljósi eða náð. Og hefir hann ekki vald til að gjöra það, sem honum þóknast við sitt eigið? Eða sérðu ofsjónum yfir því, að hann er góðgjarn? Það þarf því eigi að eyða mörgum orðum um það, eða sanna með ótal ritningargreinum, að flestir þessara manna eru fullkomnaðir í elskunni rétt undir andlátið, að verkanir Guðs eiga sér stað í sálinni smámsaman, og alment talað, að það líður langur tími, jafnvel mörg ár, áður en erfðasyndin er algjörlega eyðilögð. Þetta vitum vér alt. En vér vitum einnig það, að Guð getur, ef vér hlýðnumst honum, gjört verkið á eins stuttum tíma og honum þóknast, jafnvel margra ára verk á einu augnabliki. Það eru mörg dæmi til þess, að hann hafi gjört þetta, en samt sem áður eru til hægfarandi verkanir í hjartanu, bæði á undan og eftir því augnabliki, sem maðurinn algjörlega helgast á; svo að einn maður getur staðhæft, að verkið fari fram smátt og smátt, þar sem annar staðhæfir, að það fari fram alt í einu, og þó báðir haft á réttu að standa.

(27) *Á postulinni Páll við nokkuð meira með því, að vera 'innsiglaður í heilögum anda', en hann á við með því, að vera 'endurnýjaður í elsku'?*

Ef til vill gjörir hann það ekki á einum stað (2. Kor. 1, 22), en á öðrum (Ef. 1, 13) sýnist hann innifela bæði vitnisburð og ávöxt heilags anda; og það í fullkomnari stíl heldur en þegar vér vorum fyrst endurnýjaðir í elsku: Guð 'innsiglar oss með hinum fyrirheitna heilaga anda', og gefur oss 'fullkomna von'; slíkt trúnaðartraust til að meðtaka öll fyrirheit Guðs, sem útrýmdi öllum möguleik um efasemd. Og fyrir þann heilaga anda, með algjörðri helgun, greypiti Guð mynd sína á hjörtu vor.

(27) *En hvernig geta þeir, sem eru þannig innsiglaðir, hrygt heilagan anda?*

Postulinn Páll útskýrir það mjög nákvæmlega. [1] Með þeim samræðum, sem ekki eru til hagsmuna né uppbyggingar. [2] Með því að leyfa beiskju eða skorti á góðvild að festa rætur í hjartanu. [3] Með gremju eða langrækni eða skorti á hjartagæzku. [4] Með reiði, hvað fljótt sem hún er afstaðin; og með skorti á því, að fyrirgefa strax hver öðrum af hjarta. [5] Með hávaða eða rosta, eða óviðurkvæmilegu orðalagi. [6] Með baktali, eða að óþörfu að minnast á lesti fjarverandi manna, hversu vægilega sem það er gjört.

ÁLIT WESLEYS Á ÞEIM MÖNNUM Í LUNDÚNUM, SEM VORU HELGAÐIR.

(28) *Hvað haldið þér um þá menn í Lundúnum, sem sýnast nýlega hafa endurnýjast í elsku?*

Það er eitthvað einkennilegt við reynslu flestra þessara manna. Þess mætti vænta, að sanntrúaður maður fylltist fyrst af elsku og útrýmdi syndinni með henni; en þessir menn hreinsuðust fyrst af synd, og þar næst fylltust þeir elsku. Ef til vill þóknaðist Guði að verka í hjörtum þeirra á þennan hátt, til þess að gjöra verk sitt enn þá bersýnilegra og ómótmælanlegra, og einnig til þess að aðgreina það enn þá betur

frá þeirri yfirfljótanlegri elsku, sem oft á sér stað, jafnvel hjá þeim, sem eru að eins réttlættir.

Þetta sýnist einnig koma bezt heim við hið mikla fyrirheit: 'Eg vil hreinsa yður frá öllum yðar óhreinindum; eg vil einnig gefa yður nýtt hjarta, og koma nýjum anda í yðar brjóst' (Esek. 36, 24—26).

En mér virðast eigi allir þessir menn vera eins, það er mikill mismunur á þeim. Eg held flestir af þeim, sem eg hefi talað við, hafi öðlast mikla trú, elsku, frið og fögnuð. Sumir af þeim álít eg að séu algjörlega endurnýjaðir í elsku og hafi vitnisburð heilags anda um það; einnig bera þeir þá ávexti, sem áður hefir verið skýrt frá, í öllum orðum og athöfnum. Vér skulum nú lofa hverjum manni að nefna þetta hverju nafni, sem honum þóknast, en þetta kalla eg fullkomnun.

En sumir þeirra, sem hafa öðlast mikla elsku, frið og fögnuð, hafa samt eigi skýran vitnisburð heilags anda; og aðrir, sem álíta sig fullkomna, sýna berlega, að þá skortir þá ávexti andans, sem algjörð helgun hefir í för með sér. Eg segi ekkert um það, hversu marga skortir þetta, ef til vill einn af tíu, og ef til vill fleiri eða færri. Suma óneitanlega skortir langlundargeð og kristilega undirgefni. Þeir sjá eigi handleiðslu Guðs í öllum hlutum, og taka því eigi með ánægju hverju sem að höndum ber. Þeir gjöra eigi þakkir fyrir alt, og þeir eru eigi ætíð glaðir, því stundum kvarta þeir. Þeir segja þetta eða hitt sé þungbært.

Suma skortir blíðu; þeir spyrna á móti árásum annara, í stað þess að bjóða hægri kinnina ef þeir eru slegnir á hina vinstri. Ef þeim er álasað, eða ef fundið er að við þá, þó það sé gjört með hógværð, þá taka þeir því eigi með lítillæti. Og ef þeir verða fyrir mótmælum, sýna þeir þykkju. Ef vandað er um við þá, eða ef menn mótstanda skoðunum þeirra, þá eru þeir fálátari en áður. Ef fundið er að við þá með harðneskju, þá svara þeir á sama hátt; málrómur

þeirra lýsir reiði, og framkoma þeirra verður hörð og ónotaleg. Þegar þeir finna að við aðra, þá eru þeir harðir og óþýðir í orðum sínum; og harðneskjulega koma þeir fram við þá, sem eru minni máttar.

Suma skortir góðvild. Þeir eru eigi æfinlega góðlyndir, mildir, blíðir og elskuríkir í orðum, útliti, svip og í allri sinni framgöngu; og þeir eru eigi þetta við alla, æðri sem lægri, ríka og fátæka, án manngreinarálits; og því síður við þá, sem fara viltir vegar, og þá, sem veita þeim mótstöðu, eða við þeirra eigin heimilisfólk. Þeir reyna eigi til með öllu móti að gjöra alla í kringum sig sæla. Þeir geta séð þá órólega og látið þá afskiftalaus, þó þeir séu ef til vill valdir að órósemi þeirra; svo afsaka þeir sig og segja: 'Þeir eiga þetta skilið, það er þeim sjálfum að kenna'.

Suma skortir trúmensku, hreinskilni og sanna einlægni. Þeirra elska er eigi algjörlega flærðarlaus, það gengur næst því að svik finnist í þeirra munni. Þeir fara of langt í þessa átt; þeir eru of blíðmálir, það gengur flærð næst, sem þeir segja.

Suma skortir hógværð, stillingu og jafnlyndi. Þeir eru hverflyndir, þeir eru ýmist of eða van, þá brestur jafnvægi í hugsunarhætti. Þeirra tilfinningar eru ekki í réttum hlutföllum; þeir hafa of mikið af einni en of lítið af annari, eða þær eru eigi réttilega blandaðar saman til þess að halda hver annari í jafnvægi. Af þessu leiðir oft ósamræmi. Sálir þeirra eru rangstiltar, og geta því eigi gefið af sér hinn rétta hljóð.

Suma skortir bindindi. Þeir neyta eigi ávalt þeirrar fæðu, sem bezt er fyrir heilsu, styrk og krafta líkamans; eða þeir eru óhófsamir með svefn; þeir halda sér eigi fast við það, sem bezt er fyrir bæði sál og líkama; annars mundu þeir ganga til hvílu snemma og rísa árla upp, og það á reglubundnum tíma; þeir taka kveldverð seint, sem er hvorki gott fyrir líkamann eða sálina; þeir hvorki fasta eða neita sér um sælgæti; þeir kjósa (sem er einnig skortur á bindindi) þesshátt-

ar prédikanir, bóklestur og samræður, sem eru þeim til skammvinnrar gleði og huggunar, fram yfir það, sem verkar hrygð eftir Guði, eða mentun í réttlæti. Slík gleði er eigi heilög, hún stefnir eigi að því, að krossfesta holdið. Sú trú hefir eigi Guð fyrir miðpunkt sinn, heldur sjálfa sig.

Þetta er nú alt auðskilið. Eg játa að þér hafið öðlast trú og elsku, frið og fögnuð. En þér, sem eigið hér helzt hlut að máli, vitið sjálfir, að yður skortir marga af því, sem hefir verið talið upp. Yður skortir annaðhvort langlundargeð eða hógværð, góðlyndi eða trúmensku, lítillæti eða bindindi.

Vér skulum því eigi vera að deila um þýðingarlítil orð. Um málefnið erum vér ásáttir.

Þér hafið eigi það, sem eg kalla fullkomnun; aðrir geta kallað það því nafni, ef þeir vilja. En þrátt fyrir þetta þá haldið fast við það, sem þér hafið öðlast, og biðjið Guð einlæglega að gefa yður það, sem yður skortir.

PEIR, SEM ERU FULLKOMNIR Í ELSKU, GETA VAXIÐ
Í NÁÐ EÐA ÞEIR GETA FALLIÐ FRÁ HENNI.

(29) *Geta þeir, sem eru fullkomnir í elsku, vaxið í náð?*

Án efa geta þeir það, og það eigi einungis meðan þeir eru í líkamanum, heldur og um alla eilífð.

(30) *Geta þeir fallið frá náðinni?*

Eg er fullviss um að þeir geta það; reynslan tekur af allan efa í þessu efni. Áður héldum vér að sá, sem væri frelsaður frá allri synd, gæti eigi fallið; nú vitum vér hið gagnstæða. Vér höfum mörg dæmi af þeim, sem nýlega höfðu meðtekið alt, sem að mínu áliti innifelst í kristilegum algjörleik. Þeir höfðu bæði vitnisburð og ávöxt heilags anda; en nú hafa þeir glatað hvorutveggja. Eigi heldur stendur neinn sökum þeirra dygða, sem innifelast í eðli þessa ástands.

Það er eigi hægt að komast svo hátt í heilagleikanum, eða verða svo styrkur, að það sé ómögulegt að falla. Ef nokkur er sá, sem eigi getur fallið, þá er það eingöngu fyrirheitum Guðs að þakka.

(31) *Geta þeir, sem falla frá þessu takmarki, náð því aftur?*

Hví ekki það? Vér höfum mörg dæmi til þess. Það er jafnvel mjög algengt, að menn glata þessari náð oftár en einu sinni, áður en þeir eru grundvallaðir í henni. Það er því til þess að verja þá, sem eru frelsaðir frá synd, tilefni til hrösunar, að eg gef eftirfylgjandi ráðleggingar. En fyrst skal eg fara greinilegum orðum um verkið sjálft.

Eg álít þetta Guðs verk á seinni tíð ef til vill það stærsta, sem nú er til um heim allan. En eins og alt annað er þetta samblandað mannlegum veikleika. En þessi veikleiki er miklu minni en von væri til, og ætti því að vera hægt að bera hann með fúsu geði af öllum þeim, sem elska réttlætið og sækjast eftir því. Þó að fáeinir menn hafi verið framhleyptir, þá er það engin niðrun fyrir verkið sjálft, og engin rétt ástæða til þess að ákæra fjölda stílra manna, sem eru fyrirmynd í öllum hinum strangasta heilagleik. Samt sem áður (gagnstætt því, sem ætti að vera) er mótspyrnan mikil, en hjálpin lítil. Fyrir þá sök gefast margir upp á leiðinni til trúar og helgunar, að þeir sjá aðra keppa að röngu takmarki; og sumir, sem byrjuðu skeiðhlaupið með kappi, eru komnir af réttri leið.

RÁÐLEGGINGAR TIL ÞEIRRA, SEM ERU HELGAÐIR.

(32) *Hver er fyrsta ráðleggingin, sem þér mynduð vilja gefa þeim?*

Vakið og biðjið án afláts, til þess að stærilæti festi eigi rætur hjá yður. Ef Guð hefir burt rýmt því úr hjörtum yðar, þá sjáið um, að það eigi nái frammar inn- göngu hjá yður; því það er fyllilega eins hættulegt og

girnd. Og þér getið óafvitandi fallið aftur í stærilæti, einkanlega ef þér haldið, að yður sé ekki hætt við að gjöra það. En eg tileinka Guði alt það, sem eg hefi til að bera! Það getið þér gjört, en samt sem áður verið stærilátir. Því að stærilæti er eigi að eins það, að tileinka sjálfum oss alt, sem vér virkilega höfum, heldur og það, að ímynda oss að vér höfum það, sem vér í raun og veru höfum ekki. Hr. L. tileinkaði Guði til dæmis alla sína hæfilegleika; að því leyti var hann lítillátur; en hann hélt að hann hefði meiri þekkingu, en nokkur annar lifandi maður; og þetta var áþreifanlegt stærilæti. Á sama hátt getið þér tileinkað Guði alla yðar þekkingu, og að því leyti eruð þér lítillátir. En ef þér hugsíð, að þér hafið meira en þér virkilega hafið; eða ef þér álítið sjálfa yður svo uppfrædda af Guði, að þér þurfið þess eigi að nokkur maður kenni yður, þá liggur stærilætið við dyrnar. Já, yður er þörf á að uppfræðast, ekki að eins af hr. Morgan, eða hver af öðrum, eða hr. Maxfield, eða af mér, heldur og af þeim lítilmótlegasta prédikara í Lundúnum; já, og af öllum mönnum, því Guð sendir þekkingu með hverjum þeim, sem honum þóknast að senda hana.

Segið þess vegna ekki við neinn, sem vill ráðleggja yður eða finna að við yður: 'Þú ert blindur, þú getur ekki uppfrætt mig'. Segið eigi: 'Þetta er sprottið af þinni eigin vizku, þinni holdlegu rannsókn'; heldur ígrundið það með aðstoð Guðs.

Munið ætíð eftir því, að mikil náð hefir eigi æfinlega mikla þekkingu í för með sér. Það fer ekki alt af saman. Eins og mikil þekking getur átt sér stað hjá þeim, sem hafa að eins lítinn kærleika að geyma, þannig getur mikill kærleikur búið hjá þeim, sem hafa litla þekkingu. Hjartað inniheldur meiri hita en augað; samt getur það ekki séð. Og Guð hefir vísdómslega niðurraðað limum líkamans, svo einn geti eigi sagt við annan: 'eg þarf þín eigi við'.

„Ljúgvitnum hvervetna hrindið á brott,
en haldið við sannleik til daganna enda“.

Það, að ímynda sér að enginn maður geti kent yður nema sá, sem er frelsaður frá allri synd, er stór og skaðlegur misskilningur. Leyfið eigi þeirri hugsun að festa rætur hjá yður eitt augnablik; því það gæti orsakað ótal aðrar skakkar skoðanir, og þær óbætanlegar. Hlýðnist yðar andlegu hirðurum, og hafið þá í heiðri; og hugsið eigi að þér vitið betur en þeir. Gætið afstöðu þeirra og sjálfra yðar, munið ætíð eftir því, að mikil elska og mikil þekking eru eigi ávalt samfara.

Eftirtektaleysi á þessu hefir leitt af sér margskonar misskilning hjá mönnum, og jafnvel líkst stærilæti. Ó, varist drambsemi og alt sem henni líkist. ‘Látið sama lunderni vera í yður, sem var í Jesú Kristi’. ‘Og íklæðist lítillætinu’. Verið eigi einungis fullir af litillæti, heldur látið það skrýða yður sem skykkju. Látið siðprýði, en ekki sjálfsálit, einkenna öll yðar orð og athafnir. Látið alt, sem þér talið eða gjörið, sýna, að þér eruð lítilmótlegir og auðvirðilegir í yðar eigin augum.

Til dæmis, verið ætíð reiðubúnir til að kannast við yfirsjónir yðar. Ef þér hafið einhverju sinni hugsað, talað eða gjört rangt, þá kannist fúslega við það. Hugsið eigi, að þetta muni standa í vegi fyrir verkunum Guðs; nei, það mun greiða þeim veg. Verið þess vegna opinskáir og hreinskilnir þegar þér eruð ásakadír um eitthvað; reynið ekki til að færast undan því, eða hylja það; heldur látið það verða opinbert, alveg eins og það er, og á þann hátt munið þér eigi veita fagnaðarboðskapnum móttöðu, heldur vegsama hann.

(33) *Hver er önnur ráðleggingin, sem þér mynduð vilja gefa þeim?*

Varist ofstæki, sem er afkvæmi drambseminnar. Ó, haldið yður sem lengst frá því. Gefið eigi gaum að æsingarfullum ímyndunum. Verið eigi of brádir

til að ímynda yður að draumar, raddir, innbyrlingar, sjónir eða opinberanir séu frá Guði. Það er ef til vill frá Guði; ef til vill af náttúrlegum tilefnum; ef til vill frá djöflinum. Þess vegna 'trúið ekki sérhverjum anda, heldur reynið andana, hvort þeir eru frá Guði' (1. Jóh. 4, 1). Prófið alla hluti með orðum ritningarinnar, og látið alt lúta þeim. Þér eruð í háska staddir, að því er ofstæki snertir, hvenær sem þér víkið hið minsta frá ritningunni, eða frá bókstaflegri meiningu nokkurrar greinar, sem takast á í sambandi við efnið. Og jafnvel ef þér lítilsvirðið rannsóknir, þekkingu eða mentun, sem eru ágætar Guðs gjafir, og geta verið því til styrktar, sem göfugast er.

Eg ráðlegg yður að nota aldrei orðin: vizka, rannsókn eða þekking á lastverðan hátt. Heldur þvert á móti, biðjið Guð, að þér sjálfir getið auðgast af þeim æ meir og meir. Ef um veraldlega vizku er að ræða, ónytsamlega þekkingu, falska rannsókn, þá segið til þess; og fleygið í burtu hisminu en ekki hveitinu.

Ein algengasta orsökkin til ofstækis er sú, að hugsa sér að ná tilgangi sínum án þess að hagnýta sér þá hluti, sem nauðsynlegir eru til þess; til dæmis að vonast eftir að öðlast þekkingu, án þess að rannsaka ritninguna og fræðast af Guðs börnum; að vonast eftir andlegum styrk, án þess að vaka og biðja án afláts; að vonast eftir blessun Guðs, án þess að hlýða á Guðs orð hvenær sem tækifæri gefst.

Sumir hafa eigi varað sig á þessu kænskubragði Satans. Þeir hafa hætt að rannsaka ritninguna og segja: 'Guð ritar alla ritninguna á hjarta mitt, eg þarf því eigi að lesa hana'. Aðrir héldu, að þeir þyrftu eigi að heyra Guðs orð prédikað svo iðuglega, og tóku því að sækja sjaldnar kirkju að morgninum. Ó varið yður, þér, sem þetta hafið gjört! Þér hafið eigi hlustað á raust hins góða hirðisins, heldur hins ókunnuga. Ó, flýið aftur til Krists og haldið yður við

þann veg, 'sem heilögum hefir einu sinni verið kendur' (Júd. 3), þann veg, sem jafnvel heiðingi vottaði um, 'að kristnir menn risu árla á fætur á hverjum morgni, til þess að syngja sálma til dýrðar Kristi eins og Guði'.

Jafnvel sjálf löngunin til þess að vaxa í náð, getur ef til vill orsakað ofstæki, þar sem hún knýr oss til þess að sækjast stöðugt eftir nýrri náð, getur hún komið oss til þess að sækjast eftir einhverju nýju, eða einhverju öðru en því, að komast á hærra stig í elskunni til Guðs og manna, án þess að vér vitum af. Minnist ávalt þess, að elskan er hin dýrmætasta drottins gjöf; auðmjúk, blíð, þolinmóð elska; og að sjónir og opinberanir eru lítils virði í samanburði við hana.

Þér ættuð að gæta þess, að 'himnanna himnar er elska' (2. Kon. b, 21). Það æðsta og háleitasta í guðsdýrkuninni er elska; og guðsdýrkunin er í raun og veru ekkert annað, ef þér því sækist eftir öðru en meiri elsku, þá farið þér á mis við takmarkið og villist út af hinum konunglega vegi. Og þegar þér spyrjið aðra, hvert þeir hafi meðtekið þessa eða hina blessun, þá spyrjið þér villandi, ef þér eigið við eitt-hvað annað en meiri elsku. Gætið þess því í yðar hjörtum, að upp frá þeirri stundu sem Guð hefir frelsað yður frá allri synd, eigið þér ekki að keppast eftir neinu meir en eftir þeirri elsku, sem postulinn talar um í 1. Kor. 13. Þér getið eigi komist hærra en það, þar til þér eruð bornir í skaut Abrahams.

Og enn aftur segi eg: varist ofstæki; t.d. að ímynda yður, að þér hafið öðlast spádómsgáfu, eða greind á að dæma um andana, sem eg trúí eigi að neinn yðar hafi eða nokkurn tíma hafi haft. Varist að dæma nokkurn mann eftir yðar eigin tilfinningum. Það er eigi biblíunnar aðferð. Ó, haldið yður fast við lögmálið og vitnisburðinn!

(34) *Hver er hin þriðja?*

Varist lögmálsneitun (antinomianism), það, að ónýta

lögmálið eða nokkurn hluta þess fyrir trúna. Ofstæki leiðir þetta eðlilega af sér; annað getur jafnvel tæplega átt sér stað án þess að hitt sé líka. Þetta getur smeygt sér inn hjá yður í ótal myndum, svo að þér getið eigi verið of varkárir í þessu efni. Jafnvel sá mikli sannleiki, að Kristur er endir lögmálsins, getur leitt oss til lögmálsneitunar, ef vér gætum eigi þess, að hann tók hvert einasta atriði siðferðislögmálsins og innifaldi það í lögmáli elskunnar. Varist það, að hugsa á þessa leið: 'Af því eg er svo gagntekinn af elsku, þá þarf eg eigi svo mikinn heilagleik. Vegna þess að eg bið án afláts, þá þarf eg eigi að hafa vissa tíma til að biðjast fyrir í einrúmi. Vegna þess eg er ávalt varúðarfullur, þá er mér eigi þörf á neinni sérstakri sjálfsprófun'. Látum oss gjöra alt lögmálið 'stórt og vegsamlegt' (Esaj. 42, 21). Látum oss segja með Davíð: 'Eg elska þín boðorð meir en gull og gimsteina. Ó, hvað eg elska þitt lögmál, allan daginn rannsaka eg það'. Forðist lögmálsneitandi bækur; einkanlega þær, sem doktor Crisp og hr. Saltmarsh eru höfundar að. Í þeim er margt ágætt að finna, en einmitt þetta gjörir þær enn þá hættulegri. Ó, varið yður í tíma! Hér er hætta á ferðum. Stingið eigi sjálfir hendinni í eiturnöðruhreiðrið. Eg legg ríkt á við yður að varast trúarvillu.

Látið eigi kærleika yðar eða góðverk ná einungis til hiðna svokölluðu Methodista; því síður að eins til þeirra fáu, sem sýnast vera endurnýjaðir í elsku. Varist aðgerðaleysi Varist að láta eftir sjálfum yður, haldið eigi að það sé nokkur dygd í slíku. Gjörið eigi gis að þeim, sem afneita sjálfum sér, taka á sig sinn kross daglega og þjóna Guði með föstum og bænahaldi. Varist aðfinningasemi; kallið eigi þá, sem eru yður gagnstæðir í skoðunum eða framkomu, blinda, dauða, fallna, eða óvini Guðs. Varist trúar-einræni, sem hrópar að eins: 'trúðu, trúðu!', og dæmir þá fáfróða og of lögbundna, sem þræða nákvæmara

eftir orðum biblíunnar. Stundum er það rétt, að prédika einungis um iðrun, eða að eins um trú, eða algjörlega um helgun; en yfir höfuð að tala er það köllun vor, að opinbera allt Guðs ráð, og að prédika samsvarandi trúarlegum efnum. Guðs orð setur fram allt réttlæti í heild sinni, og einnig sérhverja sérstaka grein þess, jafnvel hina minstu smágrein; svo sem þá, sem býður oss að vera stiltir, kurteisir, iðnir, þolinmóðir, og að virða alla menn. Og þetta verkar cinnig heilagur andi í hjörtum vorum, ekki að eins með því að skapa hjá oss þrá eftir heilagleik, yfir höfuð að tala, heldur einnig sterka löngun eftir hverri sérstakri náðargjöf; þannig leiðir hann oss inn í hvert einasta atriði þess sem elskuvert er. Og þetta gjörir hann með hinni mestu réttvísi; því eins og trúin fullkomnast af verkunum, þannig fullkomnast eða eyðilegst verk trúarinnar eftir því, hvort vér hlýðnumst eða óhlýðnumst Guði, í hverju sérstöku atriði. Og það, að njóta Guðs náðar, eða komast í ónáð hjá honum, er algjörlega komið undir hlýðni vorri eða óhlýðni við öll hans boðorð.

(35) *Hver er hin fjórða?*

Varist vanrækslusyndir; vanrækið eigi nokkurt tækifæri til að gjöra gott, hverrar tegundar sem það er. Kappkostið gott að gjöra; látið eigi viljandi neitt góðverk eða líknarverk ógjört. Gjörið öðrum allt það gott, sem þér getið, bæði til sálar og líkama. Einkanlega skuluð þér gæta þess, að áminna náungann um það, að halda eigi áfram í syndum sínum.

Verið starfsamir; látið eigi leti eða iðjuleysi eiga sér stað hjá yður. Gefið engum tækifæri til að segja: 'Þér eruð iðjulausir, þér eruð latir'. Margir munu verða til að segja það samt; en látið alla yðar breytni hrekja þann óhróður. Verið ávalt starfandi; látið ekkert af tímanum fara til ónýtis, tínið saman leifararnar, svo ekkert spillist. 'Og allt sem hönd þín gjörir, þá gjör það með krafti' (Préd. 9, 10). Verið

seinir til að taka til mál; og gætnir í orðum yðar. 'Þar, sem mörg orð eru töluð, vantar ekki yfirtroðslur'. Talið eigi mikið og eigi lengi í einu. Fáir geta talað til uppbyggingar lengur en eina klukkustund.

(36) *Hver er fimta ráðleggingin?*

Varist að þrá nokkuð nema Guð. Þar þér nú þráið ekkert annað og öll önnur löngun er burtu tekin, þá sjáið svo til, að engin önnur komist að hjá yður aftur. 'Geymið sjálfa yður óflekkaða' (1. Tím. 5, 22). Haldið auga yðar heilskyggnu, þá mun allur yðar líkami verða stöðugt fullur af ljósi. Látið eigi neina löngun eftir gómsætri fæðu, eða skemtun, eða lýsn augnanna, eða ágirnd, eða hrós, eða metorðagirnd, eða sælu í öðru en Guði verða ríkjandi hjá yður. Yður er hægt að leyfa þessu að festa rætur hjá yður aftur, en þér þurfið þess eigi; þér þurfið aldrei að finna til þeirra frammar. 'Ó, standið stöðugir í því frelsi, með hverju Kristur hefir gjört yður frjálsa'.

Verið fyrirmynd allra í því að afneita sjálfum yður og taka á yður krossinn daglega. Látið aðra sjá, að þér einskis metið þær skemtanir, sem ekki stuðla til nánara samfélags við Guð, en berið allar þær þjáningar, sem stuðla að því; og þráið það eitt, að þóknast Guði. Mál hjartans sé ávalt þetta: Blítt og strítt, meðlæti og mótlæti, heiður eða vanheiður, ríkidæmi eða fátækt:

Er sál minni alt saman öldungls jafnt,
svo einum þér, drottinn, eg lifi og dey.

(37) *Hver er hin sjötta?*

Varist að gjöra trúarsundrung í kirkju Krists. Óeining innbyrðis, skortur á sameiginlegri elsku milli meðlimanna (1. Kor. 12, 25) er sú rót, sem af sprettur allur ágreiningur og tvístrun. Forðist deiluanda og alt, sem honum líkist. Segið því eigi: 'eg er Páls, eg er Appollos'; þetta var það, sem orsakaði ágreininginn í Korintuborg. Segið ekki: 'þetta er minn prédikari, sá beztí prédikari á Englandi; gef mér hann,

en takið alla hina'. Alt þetta leiðir af sér deilur og aðskilnað milli þeirra, sem Guð hefir samtengt. Fyrirlítið eigi heldur neinn prédikara, eða baktalið hann; hælið engum þeirra meir en öðrum, því það getur skaðað bæði hann og málefni Guðs. Hins vegar, dæmið engan hart fyrir sundurlaus orð, skökk orðatiltæki, eða fyrir einhvern misskilning, ef það er í raun og veru að eins misskilningur. Til þess að forðast ágreining skuluð þér einnig halda samvizkusamlega sér hverja reglu félagsins. Sækið hverja samkomu þess. Þær eru aflið í vorum félagsskap, og hvað svo sem það er, sem gjörir oss hirðulausa í því að sækja þær, veikir rætur félagsskapar vors. Samkomurnar, sem vér höldum vikulega, til þess að biðjast fyrir, prófa sjálfan sig, og uppörva hver annan, hafa verið hið bezta meðal til þess að dýpka og staðfesta hverja blessun, sem meðtekin hefir verið í gegn um prédikun orðsins, og til þess að útbreiða orðið á meðal þeirra, sem ekki gátu sótt opinberar guðspjónustur; og án þeirra hefði sú bezta tilraun með prédikuninni einni ekki borið neinn varanlegan ávöxt.

Látið yður eigi detta í hug, að segja skilið við bræður yðar, hvort sem þeir eru yður samþykkir í skoðunum sínum eða ekki. Álítið ekki, að nokkur maður syndgi með því, að taka eigi orð yðar trúanleg; eða það, að hin eða þessi skoðun sé nauðsynleg til þess að viðhalda Guðs ríki, og að hvortveggja standi eða falli til samans.

Varist óþolinmæði og mótmæli. Verið eigi ómildir í dómum yðrum um þá, sem eigi eru sömu skoðunar og þér, og sem telja það skyldu sína að mótmæla yður í hverju sem er. Eg er hræddur um, að sumir af oss hafi tekið hart á öðrum einungis vegna þess, að þeir voru mótfallnir því, sem vér fullyrtum. Alt þetta orsakar sundurþykkju, og gefur af sér vont eftirdæmi.

Og varist stygglyndi og stirðlyndi, það að þola eigi andmæli, eða stökkva upp af smámunum og snúa bak-

inu við þeim, sem eru eigi algjörlega sömu skoðunar og þér. Búist við mótmælum og sömuleiðis við margskonar mótlæti. Hugsið eftir orðum Páls postula: 'Því yður er sú náð veitt, fyrir Krists sakir (sem árangur af dauða hans og fyrirbeiðslu), ekki einungis að trúa á hann, heldur og að þjást hans vegna' (Filipp. 1, 29). *Yður er þetta veitt!* Guð gefur yður þetta mótlæti; það er nýtt merki um elsku hans. Og viljið þér ekki kannast við gjafarann? Viljið þér fyrirhlíta gjafir hans og kalla þær óhamingju? Ættuð þér eigi heldur að segja: 'Faðir, tíminn er kominn til þess að gjöra þig dýrðlegan; nú gefur þú þínu barni að líða þetta fyrir þig; gjör við mig eftir þínum vilja?' Vitið að alt þetta, sem ekki verður sneitt hjá og sem ekki tálmar framförum yðar sálar, né stendur í vegi fyrir Guðs verkunum, nema það sé yður sjálfum að kenna, er eigi að eins nytsamlegt, heldur og nauðsynlegt fyrir yður. Meðtakið það þess vegna frá Guði (en ekki eins og af tilviljun) með fúsu og þakklátu hjarta. Meðtakið það frá mannanna hálfu með lítlæti, hógværð, undirgefni og góðmensku. Hví skyldi eigi jafnvel öll yðar útvortis hegðun vera mild og blíð? Munið eftir skaplyndi frú Cutts. Þetta var sagt um hinn rómverska keisara, Títus: 'Aldrei kom nokkur maður óánægður frá honum'. En um hana mátti segja: 'aldrei fór nokkur óánægður til hennar, svo vissir voru allir um hennar blíðu og kærleiksríku viðtökur.

Varist að freista annara til að segja sig úr félagskap yðar. Móðgið engann viljandi. Látið breytni yðar í öllu vera samboðna játningu yðar, og prýðið þannig lærdóm Guðs vors frelsara í öllum greinum. Verið sérstaklega varasamir þegar þér talið um sjálfa yður. Þér megið vissulega ekki neita Guðs gjöfum; en talið um þær þegar tilefni gefst á þann hátt, sem sízt hneykslar. Varist að nota mikilfengleg orðatiltæki; þér þurfið jafnvel eigi að kalla það vanalegu

nafni; hvorki fullkomnun, helgun eða því um líkt, heldur getið þér sagt frá hverju sérstöku atriði, sem Guð hefir gjört fyrir yður. Þér getið sagt: 'Á þessum tiltekna tíma varð eg var við óumræðilega mikla breytingu á sjálfum mér; og síðan hefi eg eigi fundið til stærilætis, einþykni, reiði eða vantrúar; né neins nema fullkominnar elsku til Guðs og manna'. Og svarið þeim spurningum, sem lagðar eru fyrir yður, með hógværð og hreinskilni.

Og ef einhver yðar skyldi einhverju sinni falla frá því, sem þér nú eruð, ef þér skylduð aftur finna til stærilætis, vantrúar eða reiði, sem þér nú eruð frelsaðir frá, þá neitið því eigi, dyljið það eigi hvað sem það kostar. Farið að minsta kosti til einhvers, sem þér hafið tiltrú til, og játið honum hreinskilnislega tilfinningar yðar. Guð mun gefa honum orð í tækan tíma, sem munu verða sálu yðar til lækningar. Og drottinn mun aftur upphefja höfuð yðar og gefa yður á ný fögnuð síns frelsis,

(38) *Hver er hin síðasta ráðlegging, sem þér munduð gefa þeim?*

Verið öðrum til fyrirmyndar í öllum hlutum; í búiðingi, í smámunum, í því hvernig þér verjið fé yðar [forðist allan óþarfa kostnað], í djúpri og stöðugri alvöruhefni, í því að vera áreiðanlegir og uppbyggilegir í öllum yðar samræðum. Þá munuð þér verða ljós, sem skín á myrkum stað. Þá munuð þér daglega vaxa í náð, þar til 'yður veitist ljúfur inngangur í hið eilífa ríki drottins vors og frelsara Jesú Krists' (1. Pét. 1, 11).

Flestum af undanfarandi ráðleggingum er fastlega haldið fram í eftirfylgjandi hugleiðingum, sem eg ræð yður til að íhuga djúpt og iðulega næst heilagritningu:—

a) Sjórin er ágæt samlíking við gnótt Guðs og heilags anda. Því eins og árnar renna til sjávar, þannig fer líkami, sál og góðverk hins réttláta aftur til Guðs, til að lifa þar í hans eilífu kyrd.

Þó allar Guðs náðargjafir séu einungis komnar undir örlæti hans, þá þóknast honum vanalega að veita þær í sambandi við bænir, uppfræðingu og heilagleika þeirra, sem vér umgöngumst. Með sterku aðdráttar-afli, þótt það sé ósýnilegt, dregur hann sumar sálir til sín fyrir umgengni þeirra við aðra menn.

Sú meðaumkun, sem sprettur af Guðs náð í hjartanu, er óumræðilega miklu fullkomnari en sú, sem spröttin er af hinu náttúrlega eðli mannsins.

Hinir sanntrúuðu sýna það, að sannri elsku er eins eðlilegt—eða eðlilegra,—að leiða af sér sterkar tilfinningar, eins og falskri elsku, svo djúpt finna þeir til bæði þess vonda og hins góða, sem á sér stað í fari þeirra, sem þeir elska sakir Jesú Krists. En þetta skilja þeir einir, sem þekkja mál elskunnar.

Djúp sálarinnar getur verið í kyrð, jafnvel þegar vér erum í margskonar útvortis þrengingum; alveg eins og kyrð getur verið neðansjávar þó yfirborðið sé í mikilli æsingu.

Mótlæti og missir, sem vér verðum fyrir, er hið bezta meðal til að hjálpa oss til þess að vaxa í náð. Vér ættum með þakklæti að taka það fram yfir annað, þótt ekki væri nema að eins vegna þess, að vor eigin vilji á þar engan hlut að máli.

Bezti vegurinn til þess að losast við þrengingar er sá, að vera viljugur til að bera þær eins lengi og Guði þóknast. Með því að líða ofsóknir og þrengingar á réttan hátt, komumst vér nær því dæmi, sem Jesús Kristur gaf oss, heldur en vér hefðum getað með því að breyta eftir honum einungis í því að gjöra góðverk. Ein bezta sönnunin fyrir elsku Guðs til barna sinna er sú, að hann sendir þeim þrengingar, ásamt náð til að bera þær. Jafnvel í mestu þrengingum ættum vér að votta fyrir Guði að vér fyndum til gleði mitt í þjáningunni, af því að líða þetta eftir vilja hans, sem elskar oss, hans, sem vér einnig elskum.

Guð lætur oft það, sem maðurinn af gildum rökum

elskar heitast, verða honum til reynslu, til þess að draga hann nær sér; og hann leyfir þessari reynslu að stafa af einhverju góðverki, frömdu af einlægu hjarta af manninum sjálfum, því ekkert sýnir manninum betur tómleik þess, sem er jafnvel elskuverðast og fýsilegast í þessum heimi.

b) Sönn undirgefni er í því innifalin, að laga sig gjörsamlega eftir vilja Guðs í öllum hlutum, sem vill og gjörir alt, að undantekinni synd, sem fram kemur í þessum heimi. Til þess að geta gjört þetta þurfum vér að eins að meðtaka bæði meðlæti og mótlæti sem hans vilja.

Í hinum mestu þrengingum, sem geta mætt hinum réttlátu, hvort heldur frá himni eða jörðu, hafa þeir stöðugan frið, og eru fullkomlega undirgefni Guði og elska hann með öllum lífs og sálar kröftum.

Vér eigum að líða með stillingu hvað sem fyrir oss kemur, og umbera vorar og annara yfirsjónir með þolinmæði; tjá Guði þær í bænnum vorum í einrúmi, eða með óumræðilegum andvörpunum; en tala aldrei óþýtt eða önuget orð, né mögla eða vera óánægðir, heldur beygja oss fúslega undir velþóknanlegan vilja Guðs. Vér erum hans lömb og ættum þess vegna að vera reiðubúnir til að líða, jafnvel sjálfan dauðann, án þess að mögla.

Vér eigum að umbera þá, sem vér eigi getum betr- að, og vera ánægðir með að fela þá Guði. Þetta er sönn undirgefni. Og fyrst Kristur bar vorn veikleika, þá ættum vér að umbera hver annars veikleika fyrir hans sakir.

Það, að fórna öllu, svifta sjálfan sig öllu til þess að leita að Jesú, og fylgja honum nakinn til Betlehem, þar sem hann fæddist; nakinn þangað sem hann var húčstrýktur, nakinn til Golgata, þar sem hann dó á krossinum, er svo mikil náð, að hvorki það sjálft eða þekkingin á því er gefin nokkrum manni nema í gegn um trúna á Guðs eingetinn son.

c) Guðs elska á sér eigi stað í því hjarta, þar sem þolinmæðin á eigi heima; en þolinmæðihafir ávalt lítillæti og blíðlyndi í för með sér. Lítillæti og þolinmæði eru hinar áreiðanlegustu sannanir fyrir framförum í elskunni til Guðs.

Lítillæti er það eina, sem sameinar þolinmæðina og elskuna, og án þeirra geta þrengingar eigi orðið að tilætluðum notum, og án þeirra getum vér eigi komist hjá því að mögla, einkánlega þegar oss finst vér eigi hafa gefið neitt tilefni til þess, sem aðrir hafa látið oss líða.

Sá maður, sem hefir snúið sér til Guðs, ætti að gefa gaum að öllu því, sem hann heyrir viðvirkjandi guðlegu málefni, með löngun til þess að hagnýta sér það.

Þegar maðurinn hefir fengið fyrirgefningu á öllum sínum syndum, þá ætti hjarta hans að vera fult af lítillæti, og hann ætti að vera mjög varkár í öllu, sem hann gjörir.

d) Umburðarlyndi, það að þola ilt með hógværð og þögn, er aðal takmark kristilegs lífnis. Fyrst og fremst eigum vér að elska Guð og þóknast honum, þar næst er það skylda vor að umbera veikleika annara. Og þetta ættum vér að byrja að iðka á vorum eigin heimilum.

Vér ættum einkánlega að sýna þeim elskuríkt viðmót, sem mest setja sig upp á móti vorum hugsunarhætti, geðslagi eða þekkingu, eða þeirri löngun sem vér höfum til þess, að aðrir séu eins dygðugir eins og vér sjálfir viljum vera.

e] Guð gefur tæplega anda sinn, jafnvel þeim, sem hann hefir grundvallað í náð, nema þeir biðji um hann án afláts, við hvert tækifæri, sem þeir hafa.

Guð gjörir ekkert fyrir oss nema fyrir bæn; jafnvel þeir, sem hafa snúist til Guðs án þess að biðja fyrir sér sjálfir, sem er mjög sjaldgæft, nutu bæna annara manna.

Sérhver nýr sigur, sem einhver sál vinnur, er afleiðing af nýrri bæn.

Hvenær sem vér finnum til óróleika, ættum vér að hverfa inn í heim bænarinnar til þess að meðtaka náð frá Guði, og til að öðlast þekkingu á vilja hans, og þegar vér höfum gjört það, þá getum vér ályktað hvað vér skulum gjöra, án þess að óttast hvaða árangur það muni af sér leiða.

Í stærstu freistingum, sem maðurinn getur komist í, nægir honum vanalega að líta til Jesú eða nefna hans nafn til þess að sigra hinn vonda, ef hann gjörir það í trúnaðartrausti og með hógværum anda.

Þetta boðorð Guðs: 'biðjið án afláts', er grundvallað á þörfinni, sem vér ávalt höfum á náð hans til þess að varðveita hið nýja líf Guðs í sálinni, því án bænarinnar getur það eigi viðhaldist eitt augnablik, frekar en líkaminn getur viðhaldist án andrúmsloftsins.

Hvort sem vér hugsum til Guðs eða tölum við hann, hvort heldur vér gjörum eða líðum fyrir hann, þá er það alt bæn, þegar vor eini ásetningur er sá að gjöra Guð dýrðlegan, að elska hann og þóknast honum.

Alt, sem sannkristinn maður gjörir, er bæn, jafnvel að eta, drekka eða sofa, þegar það er gjört í einlægni og eftir Guðs fyrirskipun, án þess að bæta við eða draga frá því, eftir sinni eigin vild.

Bænin heldur áfram í þrá hjartans, þó vér séum að vinna verk vort.

Í þeirri sál, sem full er af elsku Guðs, er þráin til þess að þóknast honum ein áframhaldandi bæn.

Eins og hinu ofsalega hatri, sem djöfullinn ber til vor, er líkt við hljóð öskrandi ljóns, þannig má líkja vorri brennheitu elsku við hróp eftir Guði.

Guð krefst þess að eins af börnum sínum, að hjörtu þeirra séu hreinsuð af synd, og að þau sífeldlega offri honum þeim óskum og heitum, sem eðlilega spretta af hreinni elsku, því þessar óskir, sem eru sannir á-

vextir elskunnar, eru þær fullkomnustu bænir, sem af henni geta sprottið.

f] Það er manni tæpast skiljanlegt, hvað mjór er vegurinn, sem Guð leiðir þá eftir, sem honum fylgja; og hversu vér þurfum að halda oss fast við Guð, ef oss á eigi að skorta trúmensku til hans.

Það er næstum ótrúlegt, hvað mikilvæg smæstu atriði eru í Guðs augum, og hvað mikil óþægindi stundum stafa af því, sem sýnast vera litlar ávirðingar.

Eins og mjög lítið ryk kemur óreglu á sigurveikið, og hið minsta sandkorn deprar sjónina, þannig tálmar hin minsta synd hjartans oss frá því að komast í nánara samfélag við Guð.

Vér ættum að koma fram í kirkjunni eins og hinir heilögu koma fram í himnaríki, og á heimilum vorum ættum vér að hegða oss eins og þeir heilögustu hegða sér í drottins húsi; vér eigum að vinna verk vor á heimilinu með eins mikilli einlægni eins og vér biðjumst fyrir í kirkjunni; þannig eigum vér stöðugt að dýrka Guð af insta grunni hjartans.

Vér ættum að vinna stöðugt að því, að burtrýma öllu ónauðsynlegu, öllu glysi og þrjáli, því Guð nemur venjulega burt allan óþarfa sálarinnar að sama skapi sem vér leggjum niður óþarfa líkamans.

Beztu ráðið til þess að mótstanda djöflinum er það, að eyðileggja allt sem er veraldlegt í oss, til þess að reisa á þeim rústum byggingu handa Guði, byggja úr einskærri elsku. Þá byrjum vér í þessu hverfula lífi að elska Guð eins og vér munum elska hann í eilífdinni.

Vér fáum tæplega skilið hversu auðvelt það er að ræna Guð rétti hans með vináttu vorri við aðra, og það jafnvel við dygðugustu persónur, þangað til þær eru hrifnar frá oss í dauðanum. En ef þessi missir leiðir af sér langvarandi sorg, þá er það ljós vottur þess, að vér höfðum áður tvo dýrðinga, er vér skiftum hjarta voru á milli.

g] Jafnvel eftir að vér höfum afneitað öllu, ef vér eigi erum árvakrir og biðjum Guð að vaka með oss og yfir oss, þá munum vér aftur verða yfirbugaðir.

Eins og hættulegustu ofviðri geta komist inn um litla rifu, þannig er aldrei hættara við að djöfullinn nái inngöngu heldur en fyrir eitthvert lítið atvik, er menn eigi tóku eftir og sem ekkert sýndist í varið, en sem opnaði hjartað fyrir stórkostlegum freistingum, án þess menn veittu því eftirtekt.

Það er gott að endurnýja sjálfa oss iðuglega með því að prófa sálarástand vort eins nákvæmlega eins og vér hefðum aldrei gjört það áður; því að ekkert miðar frekar að því að vera fullviss í trúnni, heldur en á þennan hátt að halda sjálfum sér innan vébanda lítil-lætisins, og í ástundun allra góðra verka.

Við stöðuga árvekni og bæn ættum vér að bæta stöðugri iðjusemi. Því djöfullinn hefir ávalt nægilegt verk handa hinum iðjulausu.

Engin trúmenska jafnast á við þá, sem eiga á sér stað á milli andlegs leiðtoga og þeirra, sem eiga að leiðast af honum. Þeir ættu stöðugt að vaka yfir hvers annars sálarheill og prófa sig sjálfa, hvort allar þeirra hugsanir eru óflekkaðar og öll þeirra orð stjórnað af kristilegum geðþótta. Önnur málefni tilheyrir mönnum; þetta sérstaklega tilheyrir Guði.

h] Þessi orð Páls postula: 'Enginn getur kallað Jesúm drottinn, nema heilagur andi sé með honum', sýna, hve nauðsynlegt það er, að hafa Guð fyrir augum í öllum vorum hugsunum, smáum og stórum; því að engin góðverk þóknast honum nema þau, sem hann verkar í oss og með oss.

Af þessu lærum vér það, að vér getum eigi þjónað Guði nema því að eins að hann stýri tungu vorri, hönd og hjarta, og noti það alt sem verkfæri heilags anda til þess að framkvæma það, sem honum þóknast.

Ef vér værum eigi öldungis vanmáttugir þá mættum vér tileinka sjálfum oss góðverk vor; þar sem góð-

verkin nú algjörlega tilheyra Guði, af því þau hafa upptök sín hjá honum, og þar sem hann er uppspretta góðverkanna og gjörir þau öll guðdómleg, þá gjörir hann sig sjálfan dýrðlegan í oss með þeim.

Eitt af höfuðatriðum guðsdýrkunarinnar er það, að nota hvert einasta tækifæri til þess að þjóna Guði. Og fyrst hann sést ekki með berum augum, þá eigum vér að þjóna honum í náunga vorum; því þetta álítur hann hið sama sem það væri gjört fyrir sjálfan hann, stæði hann berlega fyrir augum vorum í sinni eigin persónu.

Guð elskar ekki þá menn, sem eru óstöðugir—þ.e.: hann hefir eigi velþóknun á þeim—, né þau góðverk, sem eru gjörð endrum og sinnum. Honum þóknast ekkert nema það, sem líkist hans eigin óumbreytileglegleik.

Óþreytandi ástundunarsemi við það verk, sem Guð hefir falið oss á hendur, merkir sanna guðrækni.

Elskan leiðir oss til að fasta þegar vér getum og eins mikið og vér getum. Hún leiðir oss til þess að halda öll Guðs boðorð og vinna að öllum góðverkum, sem oss gefst færi á. Hún flýgur sem sé eins og Elías yfir sléttlendið til að finna Guð á hans heilaga fjalli.

Guð er svo mikill, að hann miklar jafnvel hið minsta verk, sem gjört er í hans þjónustu.

Sælir eru þeir, sem eru veikir, já, eða missa jafnvel lífið fyrir það, að gjöra góðverk.

Guð hylur oft fyrir börnum sínum að hve miklu leyti þau hafa stuðlað að sáluhjálpi annara manna. En víst er um það, að þegar maður biður um langan tíma til Guðs með óumræðilegum andvörpunum um frelsun einhvers manns, að þegar sá maður frelsast, þá var það bænin, sem sérstaklega megnaði það.

Það er eigi hægt að gjöra kærleiksverk réttilega, nema því að eins, að vér [1] notum tækifærið það augnablik, sem Guð gefur oss það; [2] að vér förum strax á eftir í einrúm til þess að fórna því Guði með

auðmýkt og þakkargjörð. Og þetta eigum vér að gjöra af þremur ástæðum: [1] Til þess að fórnar Guði aftur því, sem vér höfum meðtekið frá honum; [2] til þess að forðast þær hættulegu freistingar, sem jafnvel góðverkin sjálf geta af sér leitt — þ. e.: stærilæti; og [3] til þess að sameinast guði í bæninni,—því með þessu vex og þroskast hið andlega líf mannsins—, með öllum þeim náðargjöfum sem vér höfum meðtekið frá honum, og þeim góðverkum, sem vér höfum unnið, til þess að öðlast frá honum nýan styrk, svo vér getum afstýrt þeim vondu áhrifum, sem góðverkin sjálf geta ef til vill haft á oss, ef vér eigi hagnýtum oss það meðal, sem Guð hefir fyrirskipað. Þetta er hið bezta ráð til þess að fylla sálir vorar að nýju af ríkdómi Guðs náðar; og án þessa er ákaflega örðugt að halda áfram og þreytast eigi gott að gjöra.

Góðverkin eru eigi algjörlega fullkomin þar til þau eins og týna sér í kærleiksdjúpi Guðs. Þetta er einskonar dauði, sem góðverkin deyja, og sem líkist dauða vors líkama, því eins og líkaminn ekki nær sínu fullkomnunar stigi, sínu æðsta lífi þar til hann er dýrðlegur gjörður, og eins og hann þá hefir losast við alt hið jarðneska og forgengilega, þannig losast góðverkin með þessum dauða sínum að eins við það, sem var jarðneskt og holdlegt.

Eldinum er líkt við elsku; og elska Guðs í hjörtum vorum er bæði upphaf og endir allra vorra góðverka. En sannleikurinn nær lengra en samlíkingin; og eldur guðlegrar elsku hefir það fram yfir náttúrlegan eld, að hann getur stígið aftur upp í hæðirnar til Guðs, sem er hans eina uppspretta, og tekið með sér þangað öll þau góðverk, sem hann hefir af sér leitt. Og þetta aftrar góðverkunum frá því að spillast af stærilæti, hégómadýrð eða nokkru öðru vondu. En þetta er ekki hægt að gjöra á annan hátt en þann, að láta þessi góðverk í andlegum skilningi deyja í Guði, með innilegri þakklátsemi, sem sökkur sálinni niður í djúp

guðlegrar elsku, með öllu því elskuverða, sem henni tilheyrir; með öllum þeim náðargáfum og góðverkum, sem hún er honum skyldug um; þannig úthellir sálin öllu þessu elskuverða fram fyrir Guð, til þess að það geti aftur sameinast honum, uppsprettunni sjálfri, eins og þegar árnar með hraðfleygum straumi úthella sér í hafið með öllu sínu vatnsmegni.

Þegar vér höfum meðtekið einhverja náðargjöf frá Guði, þá ættum vér að fara strax í einrúm, að minsta kosti í einrúm hjartans, og segja: 'Drottinn, eg kem til þess að offra þér aftur því, sem þú hefir gefið mér; og eg gjöri það fúslega, að íórna þér öllu, og hverf svo aftur í það ásigkomulag að verða sjálfur að engu. Því hvað er hin fullkomnasta skepna á himni eða jörðu fyrir þínu augliti nema tómleiki, sem þú einn getur fyllt með þinni fyllingu; eins og loftið, sem er tomt og dimt, getur fylst af birtu sólarinnar, sem hverfur því á hverjum degi, en veitist því aftur næsta dag, því í loftinu er ekkert það, sem dregur ljósið að sér, eða veitir því móttöðu? Ó, drottinn, gef mér hina sömu auðveldni til þess að meðtaka frá þér þína náð og þín góðverk, og offra þér þeim svo aftur! Eg segi þín, því eg játa það, að rótin, sem þau spretta af, er í þér, en ekki í mér'."

HUGLEIÐINGAR RITAÐAR 1764.

26. Árið 1764 yfirfór eg efnið í heild sinni og ritaði upp aðal innihald þess í eftirfylgjandi smágreinum:

(1) Það er til fullkomnun, því ritningin minnst á hana upp aftur og aftur.

(2) Hún er eigi gefin mannum eins snemma og réttlætingin; því réttlættir menn eru uppörvaðir til þess að halda áfram til fullkomnunar (Heb. 6, 1.

(3) Hún er gefin fyr. en í dauðanum; því postulinn Páll talar um lifandi menn, sem voru fullkomnir, Fil. 3, 15.

(4) Hún er eigi ótakmörkuð. Ótakmörkuð (abso-

lute) fullkomnun tilheyrir ekki mönnum né englum, heldur Guði einum.

[5] Hún gjörir ekki manninn óskeikulan; enginn maður er óskeikull á meðan hann dvelur í forgengi-legum líkama.

[6] Er það syndlaus fullkomnun? Það er eigi þess vert að deila um orðatiltæki. Hún er frelsun frá allri synd.

[7] Hún er 'fullkomin elska' [1. Jóh. 4, 18]. Aðal-efni hennar og kjarni er elska; hennar eiginlegleiki og ávöxtur er þetta: að 'vera ætíð glaður, biðja án afláts og gjöra þakkir fyrir alt' [1. Tess. 5, 16 o.s.frv.].

[8] Þessi fullkomnun getur eflst, tekið framförum. Því fer svo fjarri, að hún innifelst í ódeililegu atriði, eða sé eigi fær um að þroskast, heldur getur sá maður, sem er fullkomnaður í elsku, vaxið í náð langtum fljótar en hann gat áður.

[9] Þessari fullkomnun getur maðurinn glatað; vér höfum mörg dæmi, sem sanna það. En um þetta vorum vér eigi fullvissir, þar til fyrir fimm eða sex árum síðan.

[10] Bæði á undan og eftir þessu fullkomnunar verki halda verkanir heilags anda stöðugt áfram í sálu mannsins.

[11] En er fullkomnunin sjálf augnabliks verk, eða er hún það eigi?

Þetta skulum vér rannsaka hægt og gætilega:

Enginn getur neitað því, að augnabliks breyting hefir orðið á hjörtum sumra trúðra manna.

Síðan þessi breyting varð á þeim, finna þeir til fullkominnar elsku í hjarta sínu og einskis annars; þeir eru ætíð glaðir, biðja án afláts og gjöra þakkir fyrir alt.

Þetta og ekkert annað er fólgið í þeirri fullkomnun, sem eg kenni; þess vegna eru þessir sömu menn vottar um þann algjörleik, sem eg prédika.

'En á sumum mönnum varð þessi breyting eigi alt í einu'. Þeir gátu eigi sagt með vissu á hvaða augna-

bliki hún varð. Það er oft erfitt að vita upp á hár á hvaða augnabliki maðurinn dó; en þrátt fyrir það kom það augnablik sem maðurinn hætti að lifa. Þannig er því varið með syndina þegar hún deyr, það hlýtur að koma síðasta stundin af hennar tilveru og fyrsta stundin af lausn vorri frá henni.

‘En þótt þeir nú hafi fullkomna elsku, þá geta þeir glatað henni’. Þeir geta það, en þeir þurfa þess eigi. Og hvort sem þeir gjöra það eða ekki, þá hafa þeir hana nú sem stendur; þeir þekkja nú af eigin reynslu það, sem vér kennum. Þeirra elska er nú fullkomin; þeir gleðjast, biðjast fyrir og vegsama Guð nú án afláts.

‘En samt sem áður er syndin ekki dauð, hún hefir að eins dregið sig í hlé’. Þér megið segja um það hvað sem yður þóknast. Elska þeirra er fullkomin í dag, og þeir bera enga áhyggju fyrir morgundeginum.

‘En þessari kenning um kristilegan algjörleik hefir verið stórlega misboðið’. Hið sama er að segja um réttlætinguna af trúnni. En það er engin ástæða til þess að kasta frá sér þessum eða öðrum lærdómi, sem grundvallaður er á ritningunni.

‘En þeir, sem álíta sig frelsaða frá synd, segja sér sé engin þörf á friðþægingu Krists’. Þeir gjöra það ekki, þeir segja án afláts það gagnstæða. Tilfinning þeirra brýst fram í þessum orðum: — ‘Á hverju augnabliki, drottinn Jesús, er mér þörf á fórnarnád þinni’.

Þeir höfðu eigi nokkru sinni áður svo djúpa, svo óumræðilega mikla sannfæringu fyrir þörf sinni á Kristi í öllum hans embættum, eins og þeir hafa nú.

Þess vegna ættu allir vorir prestar og prédikarar að gjöra sér það að skyldu, að prédika fullkomnun fyrir hinum trúuðu, og það án afláts skýrt og skorinort, og allir trúaðir ættu að sækjast eftir henni af alefli. “

NIÐURLAG.

27. Nú hefi eg framkvæmt það, sem eg ásetti mér.

Eg hefi gefið rétta og greinilega skýrslu yfir það, hvernig eg fyrst meðtók lærdóminn um kristilegan algjörleik og í hvaða skilningi eg meðtók hann, og hvernig eg skil hann og kenni þann dag í dag. Eg hefi afdráttarlaust látið í ljósi skoðun mína um þennan lærdóm biblíunnar, bæði í heild sinni og hvert sérstakt atriði hans. Eg hefi dregið upp mynd hans í allri hans lengd og breidd, svo skýrt, að hvert einasta atriði geti verið opið og bert fyrir hverju heilskyggnu auga.

Og nú vildi eg spyrja hvern óhlutdrægan mann hvað það er, sem er svo óttalegt í þessum lærdómi.

Hvers vegna er þá öll þessi ofsókn, sem í þessi tuttugu ár hefir geysað um landið; eins og að allur kristindómur væri eyðilagður og allri guðsdýrkun kipt upp með rótum?

Hvers vegna er það, að jafnvel nafninu kristilegur algjörleikur hefir verið kastað út af munni kristinna manna; meira að segja, þeir hafa hrundið því frá sér og haft viðbjóð á því, alveg eins og það hefði inni að halda þá mestu og banvænlegustu villutrú?

Og hvers vegna hefir verið hrópað á eftir þeim, sem prédikuðu þennan lærdóm, eins og þeir væru ólmir hundar, og það jafnvel af þeim mönnum, sem (þykjast) óttast Guð; og það meira að segja af sumum þeirra, sem þessir sömu prédikarar höfðu með Guðs náð leitt úr myrkinu inn í hið aðdánlega ljós Guðs?

Hvaða ástæða er til þessa; eða hvaða fyrirsláttur er þetta? Ástæða, gild ástæða, hún er ekki til. Það er ómögulegt. En fyrirsláttur, hann er til, og það nóg af honum. Óg vissulega er orsök til að óttast, að sumum af þeim mönnum, sem þannig ofsækja oss, gangi ekkert annað til þess en fyrirsláttur. Þetta er að eins sýnishorn af framkomu þeirra frá því fyrsta til þess síðasta. Þeir sátu sig aldrei úr færi með það, að ná höggstað á mér, og hér þóttust þeir hafa fundið það, sem þeir leituðu að.

„Þetta er kenning hr. Wesley's! Hann prédikar fullkomnun!“ Satt er það, hann gjörir það; en þetta er eigi frekar hans lærdómur en yðar, eða nokkurs annars prédikara, sem Kristur hefir sent. Því þetta er sérstaklega lærdómur Krists, hann er í fylsta máta hans lærdómur. Þetta eru hans orð en ekki mín: „Verið þar fyrir *fullkomnir*, eins og yðar faðir á himnum er fullkominn.“

Og hver er sá maður, sem dirfist að segja, að þér skulið ekki vera fullkomnir, eða ekki fyr en sálin skilur við líkamann?

Skoðum nú þetta efni á ný, rannsökum það frá öllum hliðum; og það með hinni mestu athygli.

Frá einu sjónarmiði er það það, að helga Guði allt vort líf, og að hafa hreinan ásetning í öllu, sem vér gjörum. Það er að gefa Guði allt vort hjarta; að láta þessa einu þrá og það eina áform að þóknast Guði, stjórna öllu voru eðlisfari.

Algjörleikinn er í því fólgin, að helga Guði alla vora sál, alla n vörn líkama og öll vor efni óskift. Frá öðru sjónarmiði er hann í því fólgin, að láta allt það lunderni vera í oss, sem var í Jesú Kristi; gjöra oss færa um að breyta eins og hann breytti. Hann er sú umskurn hjartans, sem innifelur í sér hreinsun frá öllum saurugleik holdsins og andans. Hann er fólgin í endurnýjung andans í allri Guðs mynd, í algjörðri líkingu skapara síns.

Hann er líka það, sem innifelst í því að elska Guð af öllu hjarta og náungann eins og sjálfan sig.

28. Látum nú þennan algjörleik birtast í sinni náttúrlegu mynd, og hver getur þá sagt eitt orð á móti honum?

Dirfist nokkur maður að hafa á móti því að elska Guð af öllu hjarta og náungann eins og sjálfan sig? eða á móti því að verða endurnýjaður í anda síns hugskots, eigi að eins að nokkru leyti, heldur í allri Guðs mynd? Hver er sá maður, sem vill opna sinn

munn gegn því að vera hreinsaður frá allri saurgun holdsins og andans; eða gegn því að láta allt það lunderni vera í sér, sem var í Jesú Kristi, og að breyta í öllu eins og hann breytti?

Er nokkur sá maður sem kallar sig kristinn, sem hefir harðúð til að mótmæla því að helga Guði, eigi að eins að nokkru leyti, heldur alla vora sál, alla norn líkama og öll vor efni? Hver hugsandi maður getur mótmælt því að helga Guði allt hjarta sitt, og láta þessa einu þrá að þóknast honum, stjórna gjörvöllu eðlisfari voru?

Eg segi enn á ný: Látum þennan kristilega algjörleik birtast í sinni eigin mynd, og hver er sá maður, sem getur fengið sig til þess að mótmæla honum?

Vissulega trúum vér því, að Guð muni í þessum heimi „þannig hreinsa hugsanir hjarta vors, með innblæstri síns heilaga anda, að vér getum elskað hann fullkomlega, og réttilega vegsamað hans heilaga nafn.“

EIGIN REYNSLA WESLEYS Á ALGJÖRÐRI HELGUN.

Árið 1738 (sama árið, sem hann öðlaðist þessa miklu blessun) lét eg í ljósi þrá sálar minnar með þessum orðum:

Ó, gef að engu verði vært
í vitund minni, nema því,
sem lýsir ástarljós þitt skært,
því líf mitt alt sé fágað í,
það helgi athöfn, hugsun, mál,
frá heimsins eldi bjargi sál.

Og eg er fullviss um að þetta er það, sem herrann Jesús Kristur hefir afrekað mér með sínu dýra blóði.

Árið 1771 ritar hann á þessa leið: „Fyrir mörgum árum komst eg algjörlega að þeirri niðursöðu, að án heilagleikans kynni enginn Guð að sjá (Heb. 12, 14).

Byrjaði eg þá strax að sækjast eftir þessum heilagleik. Tíu árum síðar gaf Guð mér skýrari sjón en nokkrum sinni áður á því, hvernig eg gæti öðlast þennan heilagleik, sem sé fyrir lifandi trú á Jesúm Krist; og samstundis játaði eg það afdráttarlaust fyrir öllum með þessum orðum: Vér erum frelsaðir frá syndinni, vér erum helgaðir fyrir trúna.

Þetta vottaði eg opinberlega, bæði munnlega og í ritum mínum, og Guð staðfesti þennan sannleika með þúsund vottum. “

Árið 1761—3 ritaði hr. Wesley þeim Bell og Owen á þessa leið. „Þér hafið aftur og aftur neitað því, að maðurinn geti öðlast algjöra helgun á einni svipstundu; *en eg hefi fyrir mér mína eigin reynslu í þessu efni í meir en tuttugu ár, sem eg hefi kent þennan lærdóm.* Eg hefi óaflátanlega í þessi tuttugu og fimm ár, bæði ljóst og leynt vottað það, að vér erum eins vissulega algjörlega helgaðir fyrir trúna, eins og vér erum fyrir hana réttlættir.

R3 338 455

*Thomas Fisher
Rare Book Library*

UNIVERSITY OF TORONTO

